

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKOVNOG SUSTAVA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 30. 9. 2023.

Sarajevo, prosinac 2023. godine

Skraćenice i termini

AMFI	Udruga mikrofinancijskih organizacija u BiH
AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
ASF	Available Stable Funding (Raspoloživo stabilno financiranje)
BD	Brčko Distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CRK	Centralni registar kredita poslovnih subjekata i fizičkih osoba u BiH
EBA	European Banking Authority (Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Europska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Europska centralna banka)
ECL	Expected credit loss (Očekivani kreditni gubitak)
EFSE	European Fund for Southeast Europe (Europski fond za Jugoistočnu Europu)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene financijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti kapitala)
ILAAP	Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti likvidnosti)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokrića likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
NFI	Nedepozitne financijske institucije
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
NSFR	Net Stable Funding Ratio (Koeficijent neto stabilnog financiranja)
RBFBiH	Razvojna banka Federacije Bosne i Hercegovine
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
RS	Republika Srpska
RSF	Required Stable Funding (Potrebno stabilno financiranje)
SAD	Sjedinjene Američke Države
SB	Svjetska banka
SBS	Subjeki bankovnog sustava FBiH: banke, bankarske grupe, razvojne banke, MKO, leasing društva, faktoring društva, mjenjači i druge financijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruga banaka Bosne i Hercegovine

UDLBIH	Udruga društava za leasing BiH
UO FBA	Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o leasingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama

SADRŽAJ:

SKRAĆENICE I TERMINI	2
POPIS TABLICA:	6
POPIS GRAFIKONA:	8
SAŽETAK REGULATORNIH ZAHTJEVA I STANDARDI POSLOVANJA SBS	9
SAŽETAK	12
UVOD.....	17
1. BANKARSKI SEKTOR.....	19
1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH.....	19
1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	19
1.1.2. Struktura vlasništva i tržišni udjel	19
1.1.3. Kadrovska struktura.....	21
1.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	22
1.2.1. Bilanca stanja	22
1.2.2. Obveze	26
1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala.....	29
1.2.4. Kreditni rizik.....	32
1.2.5. Profitabilnost	40
1.2.6. Ponderirane NKS i EKS	43
1.2.7. Likvidnost	45
1.2.8. Devizni (FX) rizik.....	49
1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi.....	50
1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR.....	51
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANCIJSKIH INSTITUCIJA	55
2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR	55
2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH.....	55
2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	55
2.1.1.2. Struktura vlasništva	55
2.1.1.3. Kadrovska struktura	55
2.1.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	56
2.1.2.1. Bilanca stanja.....	56
2.1.2.2. Kapital i obveze.....	57
2.1.2.3. Aktiva i kvaliteta aktive.....	59
2.1.2.4. Financijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH.....	62
2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	64
2.2. LEASING SEKTOR	65
2.2.1. STRUKTURA LEASING SEKTORA U FBiH	65
2.2.1.1. Broj leasing društava i podružnica	65
2.2.1.2. Struktura vlasništva	65
2.2.1.3. Kadrovska struktura	65
2.2.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	66
2.2.2.1. Bilanca stanja.....	66
2.2.2.2. Kapital i obveze.....	68
2.2.2.3. Aktiva i kvaliteta aktive.....	68
2.2.2.4. Profitabilnost	69
2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti leasinga	71
2.2.3. PREPORUKE ZA LEASING SEKTOR	73
2.3. FAKTORING POSLOVI.....	74
2.3.1. Sudionici na tržištu faktoringa u FBiH.....	74
2.3.2. Opseg, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH	74

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE	75
ZAKLJUČAK	77
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR.....	79
Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30. 9. 2023.	79
Prilog 2 - Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA (aktivna podbilanca) - 30. 9. 2023.	80
Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30. 9. 2023.	81
Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30. 9. 2023.....	82
Prilog 5 - Račun dobiti i gubitka banaka u FBiH po shemi FBA - 30. 9. 2023.	83
Prilog 6 - Prosječne ponderirane NKS i EKS na kredite i depozite po razdobljima	84
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	85
Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30. 9. 2023.	85
Prilog 8 - Zbirna bilanca stanja MKF - 30. 9. 2023.....	86
Prilog 9 - Zbirna bilanca stanja MKD - 30. 9. 2023.	87
Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30. 9. 2023.....	88
Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO - 30. 9. 2023.....	89
Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO	89
Prilog 12 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKF - 30. 9. 2023.....	90
Prilog 13 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKD - 30. 9. 2023.....	91
PRILOZI ZA LEASING SEKTOR	92
Prilog 14 - Osnovni podaci o leasing društvima u FBiH - 30. 9. 2023.....	92
Prilog 15 - Zbirna bilanca stanja leasing društava - 30. 9. 2023.....	93
Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja leasing društava u FBiH - 30. 9. 2023.	94
Prilog 17 - Zbirni račun dobiti i gubitka leasing društava - 30. 9. 2023.....	95
Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o finansijskom leasingu - 30. 9. 2023.....	96
Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o finansijskom leasingu	96

Popis tablica:

Tablica 1:	Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje posluju u FBiH.....	19
Tablica 2:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	21
Tablica 3:	Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	21
Tablica 4:	Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	21
Tablica 5:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	21
Tablica 6:	Ukupna aktiva po zaposlenom.....	22
Tablica 7:	Bilanca stanja banaka.....	22
Tablica 8:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	23
Tablica 9:	Udjel grupa banaka u ukupnoj aktivni.....	24
Tablica 10:	Novčana sredstva banaka	24
Tablica 11:	Vrijednosni papiri prema vrsti instrumenta.....	25
Tablica 12:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	25
Tablica 13:	Sektorska struktura depozita.....	27
Tablica 14:	Štednja stanovništva.....	28
Tablica 15:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva.....	29
Tablica 16:	Kreditni, štednja i depoziti stanovništva	29
Tablica 17:	Izvešće o stanju regulatornog kapitala.....	30
Tablica 18:	Struktura izloženosti riziku.....	31
Tablica 19:	Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	32
Tablica 20:	Stopa financijske poluge.....	32
Tablica 21:	Financijska imovina, izvanbilančne stavke i ECL.....	33
Tablica 22:	Izloženosti prema razinama kreditnog rizika.....	34
Tablica 23:	Sektorska struktura kredita.....	35
Tablica 24:	Ročna struktura kredita.....	36
Tablica 25:	Kreditni prema razinama kreditnog rizika.....	36
Tablica 26:	Pokazatelji kreditnog rizika.....	40
Tablica 27:	Ostvareni financijski rezultat banaka.....	41
Tablica 28:	Struktura ukupnih prihoda banaka.....	41
Tablica 29:	Struktura ukupnih rashoda banaka.....	42
Tablica 30:	Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti.....	43
Tablica 31:	LCR.....	45
Tablica 32:	Zaštitni sloj likvidnosti.....	45
Tablica 33:	Neto likvidnosni odljevi.....	46
Tablica 34:	NSFR.....	46
Tablica 35:	Struktura ASF.....	47
Tablica 36:	Struktura RSF.....	47
Tablica 37:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	47
Tablica 38:	Ročna usklađenost financijske imovine i financijskih obveza do 180 dana.....	48
Tablica 39:	Pokazatelji likvidnosti.....	49
Tablica 40:	Devizna pozicija (EUR i ukupno).....	50
Tablica 41:	Ukupna ponderirana pozicija bankarske knjige.....	51
Tablica 42:	Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO u FBiH.....	55
Tablica 43:	Bilanca stanja mikrokreditnog sektora.....	56
Tablica 44:	Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	58
Tablica 45:	Ročna struktura uzetih kredita.....	58
Tablica 46:	Neto mikrokreditni	59
Tablica 47:	Sektorska i ročna struktura mikrokredita.....	59
Tablica 48:	RKG.....	60
Tablica 49:	Ostvareni financijski rezultat MKO.....	62
Tablica 50:	Struktura ukupnih prihoda MKO.....	62

Tablica 51: Struktura ukupnih rashoda MKO.....	63
Tablica 52: Kvalifikacijska struktura zaposlenih u leasing društvima FBiH.....	65
Tablica 53: Bilanca stanja leasing sektora.....	66
Tablica 54: Struktura potraživanja po finansijskom leasingu.....	67
Tablica 55: Pregled rezervi za finansijski leasing.....	68
Tablica 56: Ostvareni finansijski rezultat leasing društava.....	69
Tablica 57: Struktura ukupnih prihoda leasing društava.....	70
Tablica 58: Struktura ukupnih rashoda leasing društava.....	71
Tablica 59: Struktura broja zaključenih ugovora i iznosa financiranja leasing sustava.....	72
Tablica 60: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti.....	74

Popis grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama, udjel u %.....	20
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, udjel u %	20
Grafikon 3:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima	23
Grafikon 4:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	24
Grafikon 5:	Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta.....	26
Grafikon 6:	Ukupni depoziti	26
Grafikon 7:	Omjer kredita i depozita.....	27
Grafikon 8:	Ukupna štednja stanovništva	28
Grafikon 9:	Kreditni	35
Grafikon 10:	Udjel NPL-a u kreditima.....	37
Grafikon 11:	Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama.....	57
Grafikon 12:	Sektorska struktura mikrokredita (usporedni pregled).....	60
Grafikon 13:	Pokazatelji kvalitete portfelja.....	61
Grafikon 14:	Struktura potraživanja po financijskom leasingu (usporedni pregled).....	67
Grafikon 15:	Struktura procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta leasinga (u 000 KM) i broja izuzetih predmeta	69

Sažetak regulatornih zahtjeva i standardi poslovanja SBS

Minimalni iznos uplaćenog osnivačkog kapitala - 15 milijuna KM	Članak 24. stavak (2) ZoB ¹
Stopa redovnog temeljnog kapitala - 6,75%	Članak 34. stavak (1), točka a) Odluke o izračunavanju kapitala banke ²
Stopa temeljnog kapitala - 9%	Članak 34. stavak (1), točka b) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa regulatornog kapitala - 12%	Članak 34. stavak (1), točka c) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovnog temeljnog kapitala - 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku	Članak 39. stavak (1) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa financijske poluge - 6%	Članak 37. stavak (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Koeficijent pokrića likvidnosti - LCR \geq 100%	Članak 17. stavak (2) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke ³
Koeficijent neto stabilnih izvora financiranja - NSFR \geq 100%	Članak 33. stavci (2) i (3) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći banke, osim u EUR-ima - najviše do 20% priznatog kapitala banke	Članak 3. stavak (2), točka a) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke ⁴
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći u EUR-ima - najviše do 40% priznatog kapitala banke.	Članak 3. stavak (2), točka b) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke

POVEZNICA 1

POVEZNICA 2

POVEZNICA 3

POVEZNICA 4

Ograničenje za ukupnu deviznu poziciju - najviše do 40% priznatog kapitala banke

Članak 3. stavak (2), točka c) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke

Odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala $\leq 20\%$

Članak 7. Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi⁵

Herfindahl-Hirschman indeks - HHI

Predstavlja najčešće korištenu mjeru koncentracije u europskom i američkom ekonomskom sustavu. HHI je zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

Koncentracijska stopa - CR

CR je pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru i predstavlja ukupan udjel najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. Označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun, npr. CR 5. Ne postoji jedinstven i općeprihvaćen stav o interpretaciji dobivenih rezultata koncentracijskog omjera. Ako je veća vrijednost, veća je koncentracija tržišta.

Odnos krediti/depoziti i uzeti krediti

Pokazuje odnos najvažnijih bankarska agregata, kredita, na strani aktive i depozita i uzetih kredita, na strani izvora sredstava. Što je stopa veća, to je slabija pozicija likvidnosti banke. Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan.

Minimalan iznos temeljnog kapitala MKD - 500.000 KM

Članak 26. stavak (1) ZoMKO⁶

Minimalan iznos temeljnog kapitala MKF - 50.000 KM

Članak 36. stavak (1) ZoMKO

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital - do 10% za MKF i MKD u kojem MKF ima većinsko vlasništvo

Članak 11. stavak (2) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji⁷

POVEZNICA 5

POVEZNICA 6

POVEZNICA 7

Stopa kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na ukupnu aktivu MKO - preko 10%	Članak 11. stavak (1) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Portfelj u riziku MKO preko 30 dana (PAR) - do 5%	Članak 12. stavak (1) točka c) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Godišnji otpis MKO - do 3%	Članak 12. stavak (1) točka d) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Operativna efikasnost poslovanja MKO - do 45%	Članak 12. stavak (1) točka b) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Povrat na aktivu MKO prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA) - pozitivan	Članak 12. stavak (1) točka a) Odluke o uvjetima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Minimalan iznos temeljnog kapitala leasing društava - 250.000 KM	Članak 8. stavak (1) ZoL ⁸
Minimalan iznos temeljnog kapitala društava za faktoring - 750.000 KM	Članak 27. stavak (1) ZoF ⁹

POVEZNICA 8

POVEZNICA 9

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

Dozvola za rad | 13 komercijalnih banaka, 501 organizacijski dio i 6.563 zaposlena, što je za 153 radnika više u odnosu na kraj prethodne godine

Bilančne izloženosti prema razinama kreditnog rizika | 26,8 milijardi KM u razini kreditnog rizika 1 (92,5% ukupnih bilančnih izloženosti), u razini kreditnog rizika 2 - 1,4 milijarde KM (5% ukupnih bilančnih izloženosti) i 0,7 milijardi KM u razini kreditnog rizika 3 (2,5% ukupnih bilančnih izloženosti)

Aktiva | Neto aktiva 28,6 milijardi KM, krediti 17,2 milijarde KM, novčana sredstva devet milijardi KM, ulaganja u vrijednosne papire 2,2 milijarde KM

Izvanbilančne izloženosti prema razinama kreditnog rizika | 4,4 milijarde KM u razini kreditnog rizika 1 (93,4% ukupnih izvanbilančnih izloženosti), u razini kreditnog rizika 2 - 0,3 milijarde KM (6,5% ukupnih izvanbilančnih izloženosti) i 2,6 milijuna KM u razini kreditnog rizika 3 (0,1% ukupnih izvanbilančnih izloženosti)

Kapital | Ukupni kapital 3,6 milijardi KM (12,4% pasive), od čega dionički kapital 1,6 milijardi KM, regulatorni kapital 3,1 milijarda KM, temeljni kapital i redovni temeljni kapital 2,9 milijardi KM, dopunski kapital 160,4 milijuna KM

Stopa pokrivenosti ECL-om bilančnih izloženosti | 3,4% ukupna stopa pokrivenosti: razina kreditnog rizika 1 - 0,8%, razina kreditnog rizika 2 - 12% i razina kreditnog rizika 3 - 84,9%

Stope kapitala | 19% stopa regulatornog kapitala, stopa redovnog temeljnog kapitala i temeljnog kapitala 18%, stopa financijske poluge 9,7%

Stopa pokrivenosti ECL-om izvanbilančnih izloženosti | 1,3% ukupna stopa pokrivenosti: razina kreditnog rizika 1 - 0,6%, razina kreditnog rizika 2 - 10,8%, a razina kreditnog rizika 3 - 55,6%

Kreditni portfelj | Krediti odobreni stanovništvu **8,6 milijardi KM** (povećanje za 559,5 milijuna KM), a krediti odobreni pravnim osobama **8,6 milijardi KM** (povećanje za 83,5 milijuna KM)

Kreditni portfelj u razini kreditnog rizika 3 (NPL) | 691,2 milijuna KM i čini 4% ukupnog kreditnog portfelja (smanjenje za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj prethodne godine). Stopa NPL-a i za portfelj pravnih osoba i za sektor stanovništva **4%. Stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om | 84,6%** (pravne osobe 84,9%, a stanovništvo 84,3%) i veća je za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj prethodne godine

Depoziti | 23,6 milijardi KM (82,5% ukupne pasive), od toga **štedni depoziti 10,9 milijardi KM**

Obveze po uzetim kreditima | 465,5 milijuna KM (1,6% ukupne pasive)

Trend | Zabilježeno je **povećanje** neto aktive (5,2%), novčanih sredstava (8,7%), kreditnog portfelja (3,9%), ulaganja u vrijednosne papire (6,5%), ostale aktive (17,8%), kapitala (9,8%) i depozita (5,1%), dok je zabilježeno **smanjenje** plasmana drugim bankama (41,3%), obveza po uzetim kreditima (10,5%) i ostalih obveza (1,5%)

Likvidnost bankarskog sektora u FBiH | Zadovoljavajuća uzimajući u obzir osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utječu na poziciju likvidnosti banaka

Profitabilnost | 432,7 milijuna KM neto dobit, sve banke su iskazale pozitivan finansijski rezultat

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

Dozvola za rad | 14 MKO (deset MKF i četiri MKD), **361 organizacijski dio** i **1.415 zaposlenih**, što je za tri radnika više

Aktiva MKO | 804,2 milijuna KM, veća za 75,3 milijuna KM ili 10,3%. Stopa rasta aktive MKD je 20,9%, dok je stopa rasta aktive MKF 6,9%

Neto mikrokrediti | 651,6 milijuna KM (81% aktive), veći su za 53,2 milijuna KM ili 8,9% (u MKD rast za 18,5%, u MKF rast za 5,3%)

PAR preko 30 dana | 0,95%
Godišnja stopa otpisa | 1,37%
Pokazatelji kvalitete portfelja u okviru propisanih ograničenja uz smanjenje PAR-a za 0,28 postotnih bodova i smanjenje stope otpisa za 0,04 postotna boda

Zaključeno je 106.509 ugovora (3,7% manje) i **isplaćeno 456,7 milijuna KM mikrokredita** (10,6% više)

Kapital | 379,2 milijuna KM (47,2% pasive), veći za 26,1 milijun KM ili 7,4% (stopa rasta kapitala MKD 6,3%, dok je stopa rasta kapitala MKF 7,6%)

Obveze po uzetim kreditima | 362,7 milijuna KM (45,1% pasive), povećane za 24,5 milijuna KM ili 7,2% (stopa rasta kreditnih obveza MKD je 12%, dok je stopa rasta kod MKF 5%)

Trend | Zabilježeno je povećanje bruto mikrokredita (8,6%), neto mikrokredita (8,9%), dugoročnih investicija (90,1%), ostale aktive (42%), obveza po uzetim kreditima (7,2%), ostalih obveza (66%) i kapitala (7,4%), dok je zabilježeno **smanjenje** novčanih sredstava (23,3%), RKG (12,5%) i materijalne i nematerijalne imovine (3,4%)

Operativna efikasnost poslovanja | 17,42% što je usklađeno s propisanim standardom. Povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije je negativan | -3,06%

Pozitivan finansijski rezultat | 25,6 milijuna KM, povećanje za 13,8 milijuna KM. **Neto dobit MKD | 3,4 milijuna KM**, a **višak prihoda nad rashodima MKF | 22,2 milijuna KM**

Osnovni pokazatelji poslovanja leasing sektora u FBiH

Dozvola za rad | četiri leasing društva, četiri podružnice u RS-u i 113 zaposlenih, što je za 13 radnika više

Aktiva leasing sektora | 525,5 milijuna KM, veća za 88,5 milijuna KM ili 20,3%

Neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga | 407,8 milijuna KM (77,6% aktive), veća su za 65,3 milijuna KM ili 19,1 %

Dospjela neizmirena potraživanja | 2,6 milijuna KM, manja za 19%. Rezerve za gubitke po financijskom leasingu | 4,7 milijuna KM

Broj i vrijednost novozaključenih leasing ugovora za financijski i operativni leasing na razini leasing sustava povećani za 10,4%, odnosno 31,1%

Obveze po uzetim kreditima | 470,5 milijuna KM (89,5% pasive), veće za 80,2 milijuna KM, uz dominantan udjel dugoročnih kredita

Kapital | 40,8 milijuna KM (7,8% pasive), veći za 4,3 milijuna KM ili 11,7%

Trend | Zabilježeno je povećanje novca i novčanih ekvivalenata (26,9%), plasmana bankama (89,4%), bruto potraživanja po osnovi financijskog leasinga (20,7%), neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga (19,1%), neto vrijednosti osnovnih sredstava financiranih putem operativnog leasinga (13,7%), materijalne i nematerijalne imovine (13,5%), ostale aktive (84,2%), obveza po uzetim kreditima (20,5%), kapitala (11,7%) i ostalih obveza (39,6%), dok je zabilježeno smanjenje rezervi za gubitke (3%) i otpisanih potraživanja (15,7%)

Pozitivan financijski rezultat | 6,4 milijuna KM, smanjenje za 1,4 milijuna KM

Osnovni pokazatelji faktoring poslovanja u FBiH

Poslovi faktoringa u FBiH | tri komercijalne banke (dvije članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu)

Ukupan broj novozaključenih ugovora o faktoringu je 125 (manje za 53 ugovora), **nominalne vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja u iznosu od 110 milijuna KM** (smanjenje za 13,6 milijuna KM)

Ukupni prihodi pružatelja usluga faktoringa u FBiH | 472 tisuće KM, što je manje za 157 tisuća KM

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti sukladno odredbama ZoA, međunarodnim standardima, principima supervizije i pravilima struke. UO FBA obavlja opći nadzor poslovanja FBA, te sukladno zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz svog djelokruga. FBA za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH.

U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i objavljuje kvartalne informacije o SBS. Informacija o SBS sa stanjem na dan 30. 9. 2023. sačinjena je korištenjem izvještajnih podataka i informacija koje su SBS dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu prezentirana je analiza bankarskog sektora FBiH, struktura, financijski pokazatelji poslovanja i preporuke

FBA za bankarski sektor u FBiH. Drugi dio odnosi se na analizu poslovanja NFI, kao i usklađenost poslovanja NFI sa zakonskom i podzakonskom regulativom u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni i leasing sektor, kao i faktoring poslovanje u FBiH, s pripadajućim preporukama FBA.

Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite za banke, kao i prosječne ponderirane NKS i EKS za MKO i ugovore o financijskom leasingu po segmentima prezentira se s ciljem veće transparentnosti i usporedivosti za korisnike financijskih usluga kroz priloge, koji su sastavni dio ove Informacije.

Podaci izraženi u postotcima u Informaciji iskazani su s jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS i drugim podacima za koje je to relevantno.

BANKARSKI SEKTOR

STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBIH
19

FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA
22

PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR
51

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 9. 2023. u FBiH bankarsku dozvolu ima 13 komercijalnih banaka i sve banke su članice AOD-a. U odnosu na kraj 2022. godine broj banaka je isti.

Posebnim zakonskim propisom regulirano je osnivanje i rad RBFBiH, a njen nadzor se obavlja sukladno Uredbi o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 1. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30. 9. 2023..

Banke iz FBiH na dan 30. 9. 2023. imaju ukupno 501 organizacijski dio, što je za osam organizacijskih dijelova ili 1,6% manje u odnosu na kraj 2022. godine. Na području FBiH posluje 441 organizacijski dio banaka. Sedam banaka iz FBiH ima 50 organizacijskih dijelova u RS-u, a devet banaka ima 10 organizacijskih dijelova u BD-u. Tri banke iz RS-a imaju 27 organizacijskih dijelova u FBiH, što je za jedan organizacijski dio manje u odnosu na kraj 2022. godine.

U tablici 1 daje se usporedni pregled organizacijskih dijelova, mreže bankomata i POS uređaja banaka u FBiH:

Tablica 1: Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje posluju u FBiH					
R. br.	Opis	Poslovna jedinica/viši organizacijski dijelovi	Ostali organizacijski dijelovi	POS uređaji	Bankomati
31. 12. 2022.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	398	111	27.036	1.249
2.	Organizacijski dijelovi banaka iz RS u FBiH	9	19	424	35
Ukupno		407	130	27.460	1.284
30. 9. 2023.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	393	108	26.506	1.279
2.	Organizacijski dijelovi banaka iz RS u FBiH	16	11	449	36
Ukupno		409	119	26.955	1.315

1.1.2. Struktura vlasništva i tržišni udjel

Vlasnička struktura banaka¹ u FBiH na dan 30. 9. 2023. je sljedeća:

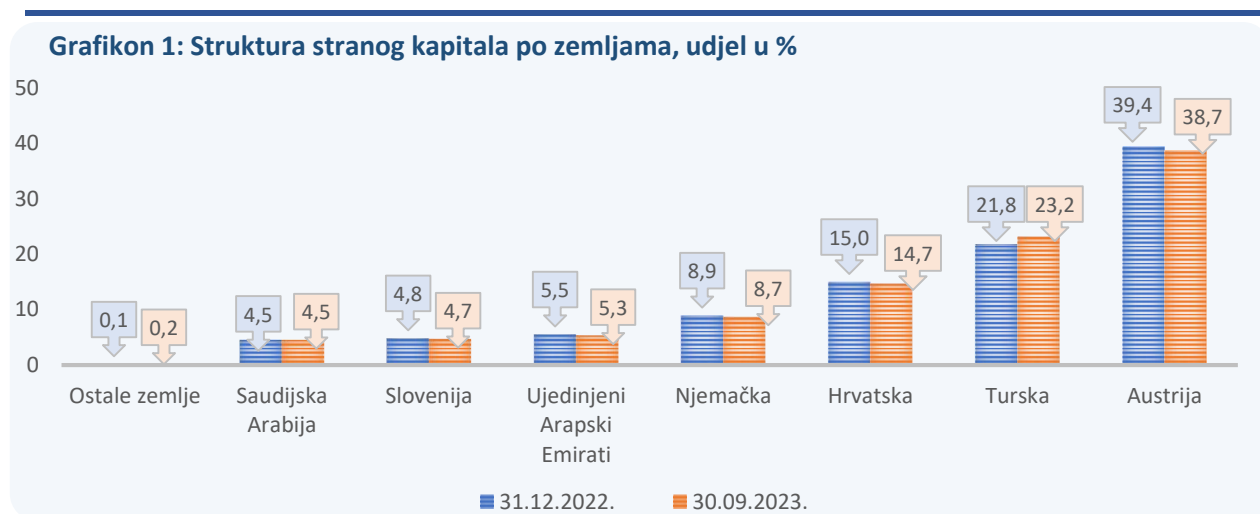
- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 12 banaka,
- u državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

Od 12 banaka u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu, tri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je devet banaka u većinskom stranom vlasništvu.

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo u dioničkom kapitalu banaka

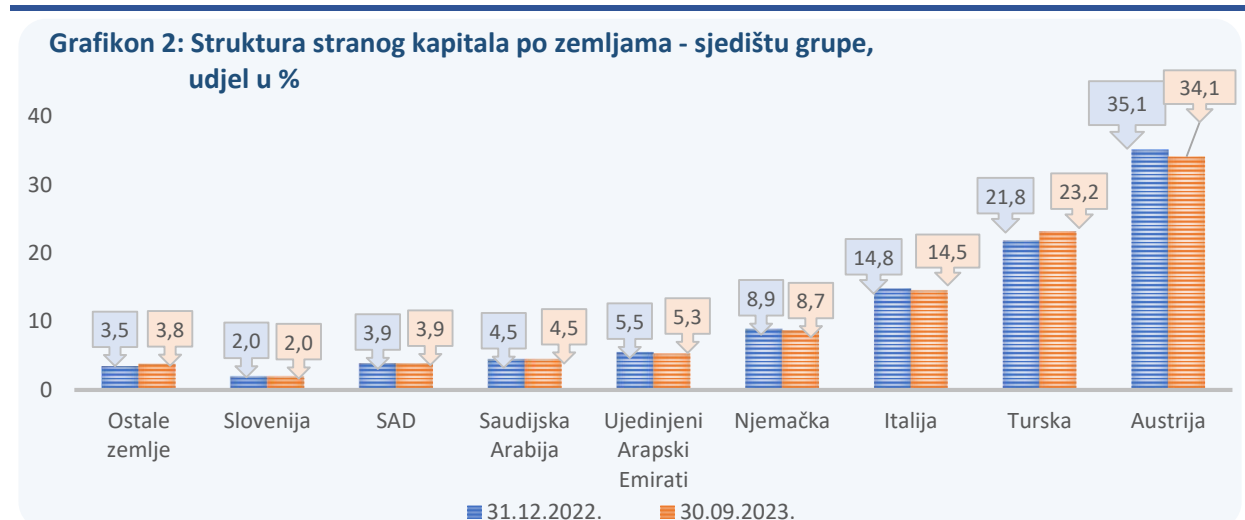
² Državno vlasništvo se odnosi na kapital Vlade FBiH

Ako se promatra zemlja porijekla dioničara, na dan 30. 9. 2023. (grafikon 1), najveći udjel i dalje imaju dioničari iz Austrije (38,7% stranog kapitala), zatim Turske (23,2%), Hrvatske (14,7%) i Njemačke (8,7%), dok ostale zemlje nemaju značajniji pojedinačni udjel.

Struktura stranog kapitala može se po smatrati po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH (grafikon 2).

Prema ovom kriteriju najveći udjel sa 30. 9. 2023. imaju bankarske grupe i banke iz Austrije (34,1%), zatim iz Turske (23,2%), Italije (14,5%) i Njemačke (8,7%), dok bankarske grupe i banke iz ostalih zemalja nemaju značajniji pojedinačni udjel (ispod 6%).

Ukupan kapital bankarskog sektora u FBiH na dan 30. 9. 2023., povećan je za 317,4 milijuna KM ili 9,8% u odnosu na kraj 2022. godine i iznosi 3,6 milijardi KM (tablica 2). Povećanje ukupnog kapitala ostvareno je kao neto efekt: povećanja po osnovi ostvarenog tekućeg finansijskog rezultata za treći kvartal 2023. godine u iznosu od 432,7 milijuna KM, povećanja po osnovi dokapitalizacije u iznosu od 20 milijuna KM, povećanja po osnovi fer vrednovanja imovine u iznosu od 18,5 milijuna KM, povećanja po osnovi fer vrijednosti nekretnina u iznosu od 1,5 milijuna KM i smanjenja po osnovi isplate dividende u iznosu od 155,3 milijuna KM.

- 000 KM -

R. br.	Banke	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državne banke	95.412	3,1	119.681	3,7	123.652	3,5	125	103
2.	Privatne banke	3.012.735	96,9	3.117.650	96,3	3.431.128	96,5	103	110
	Ukupno	3.108.147	100	3.237.331	100	3.554.780	100	104	110

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH (tablica 3):

- 000 KM -

R. br.	Dionički kapital	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državni kapital	66.556	4,8	96.556	6,2	96.556	6,1	145	100
2.	Privatni kapital (rezidenti)	137.373	9,9	363.207	23,2	363.092	22,9	264	100
3.	Strani kapital (nerezidenti)	1.178.936	85,3	1.102.626	70,6	1.122.741	71,0	94	102
	Ukupno	1.382.865	100	1.562.389	100	1.582.389	100	113	101

U tablici 4 daje se pregled tržišnih udjela banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu) kroz razdoblja:

R. br.	Banke	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
		Broj banaka	Udjel u ukup. kapit. %	Udjel u ukup. aktiv. %	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit. %	Udjel u ukup. aktiv. %	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit. %	Udjel u ukup. aktiv. %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Banke s većinskim državnim kapitalom	1	3,1	4,1	1	3,7	3,9	1	3,5	4,2
2.	Banke s većinskim privatn. kapitalom rezidenata	3	5,7	6,8	3	13,1	13,3	3	12,8	12,9
3.	Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,2	89,1	9	83,2	82,8	9	83,7	82,9
	Ukupno	14	100	100	13	100	100	13	100	100

1.1.3. Kadrovska struktura

Na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2023. zaposleno je 6.563 radnika, što je za 153 radnika ili 2,4% više u odnosu na kraj 2022. godine (tablica 5).

R. br.	Stupanj stručne spreme	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Broj zaposl.	Udjel %	Broj zaposl.	Udjel %	Broj zaposl.	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Visoka stručna sprema - VSS	4.090	63,6	4.101	64,0	4.197	64,0	100	102
2.	Viša stručna sprema - VŠS	413	6,4	408	6,4	394	6,0	99	97
3.	Srednja stručna sprema - SSS	1.924	29,9	1.897	29,6	1.970	30,0	99	104
4.	Ostali	5	0,1	4	0,1	2	0,0	80	50
	Ukupno	6.432	100	6.410	100	6.563	100	100	102

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom (tablica 6), pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

- 000 KM -

31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.432	25.890.829	4.025	6.410	27.199.283	4.243	6.563	28.600.092	4.358

1.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.2.1. Bilanca stanja

U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivne podbilance jedne banke s većinskim državnim kapitalom³, a u skladu s odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke s većinskim državnim kapitalom obavezne izvješćivati FBA na bazi „ukupne“ bilance stanja, raščlanjenog na: pasivne, neutralne i aktivne podbilance.

Podaci - Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA (aktivna podbilanca) su iskazani u Prilogu 2. ove Informacije. U Prilogu 3. daje se pregled aktive, kredita, depozita i financijskog rezultata banaka u FBiH na dan 30. 9. 2023.

U tablici 7 daje se sažeti pregled bilance stanja bankarskog sektora:

- 000 KM -

R. br.	O p i s	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.*		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AKTIVA (IMOVINA)									
1.	Novčana sredstva	7.989.239	30,9	8.240.642	30,3	8.961.205	31,3	103	109
2.	Vrijednosni papiri	1.966.008	7,6	2.028.824	7,5	2.161.374	7,6	103	107
3.	Plasmani drugim bankama	350.452	1,3	530.298	1,9	311.380	1,1	151	59
4.	Kredit	15.890.822	61,4	16.513.007	60,7	17.155.972	60,0	104	104
5.	Ispravka vrijed.	1.099.948	4,3	995.285	3,6	932.714	3,3	90	94
6.	Kredit-neto (kred. - isp. vrij.)	14.790.874	57,1	15.517.722	57,1	16.223.258	56,7	105	105
7.	Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	516.921	2,0	548.157	2,0	549.788	1,9	106	100
8.	Ostala aktiva	277.335	1,1	333.640	1,2	393.087	1,4	120	118
	UKUPNA AKTIVA	25.890.829	100	27.199.283	100	28.600.092	100	105	105
OBVEZE									
9.	Depoziti	21.184.952	81,8	22.443.589	82,5	23.596.755	82,5	106	105
10.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
11.	Obveze po uzetim kreditima	779.075	3,0	520.335	1,9	465.504	1,6	67	89
12.	Ostale obveze	818.655	3,2	998.028	3,7	983.053	3,5	122	98
KAPITAL									
13.	Kapital	3.108.147	12,0	3.237.331	11,9	3.554.780	12,4	104	110
	UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	25.890.829	100	27.199.283	100	28.600.092	100	105	105

* U skladu s instrukcijom FBA kod jedne banke je korigirano izvješće sa 31. 12. 2022., uslijed čega je došlo do povećanja bilančne sume bankarskog sektora FBiH za 11,1 milijun KM

³ Banke u većinskom državnom vlasništvu u "ukupnoj" bilanci iskazuju pasivne i neutralne stavke

Ukupna neto aktiva na razini bankarskog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 28,6 milijardi KM i za 1,4 milijarde KM ili 5,2% je veća u odnosu na kraj 2022. godine. U strukturi aktive banaka najveći udjel imaju neto krediti (56,7%), zatim slijede novčana sredstva (31,3%), te vrijednosni papiri (7,6%). U okviru pasive bilance banaka najveći udjel imaju depoziti (82,5%) i kapital (12,4%).

Sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine zabilježen je rast novčanih sredstava, ulaganja u vrijednosne papire, kredita, poslovnog prostora i ostale fiksne aktive, ostale aktive, depozita i ukupnog kapitala, dok je zabilježeno smanjenje plasmana drugim bankama, obveza po uzetim kreditima i ostalih obveza.

U tablici 8 daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

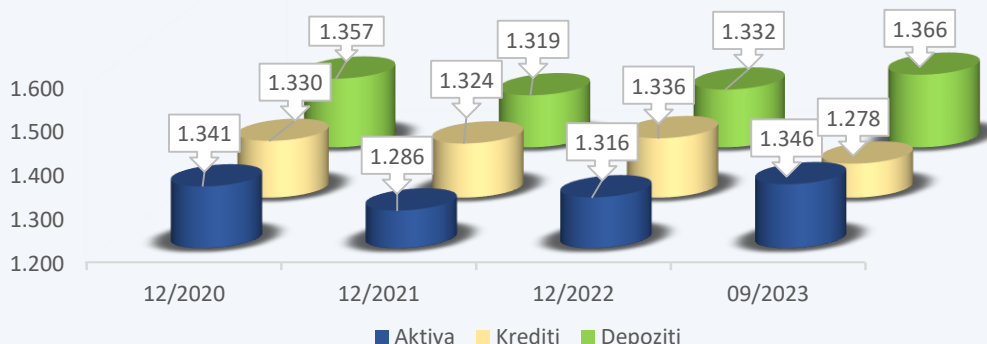
- 000 KM -

Tablica 8: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

R. br.	Banke	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.			Indeks	
		Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Udjel %	(7/4)	(10/7)
1.	Državne	1	1.054.365	4,1	1	1.048.095	3,9	1	1.190.769	4,2	99	114
2.	Privatne	13	24.836.464	95,9	12	26.151.188	96,1	12	27.409.323	95,8	105	105
	Ukupno	14	25.890.829	100	13	27.199.283	100	13	28.600.092	100	105	105

Sa 30. 9. 2023. Herfindahlov indeks koncentracije (grafikon 3) u odnosu na kraj 2022. godine povećan je za aktivu za 30 jedinica i depozite za 34 jedinice, dok je za kredite smanjen za 58 jedinica. Herfindahlov indeks koncentracije za promatrano razdoblje pokazuje umjerenu koncentraciju u sve tri relevantne kategorije.

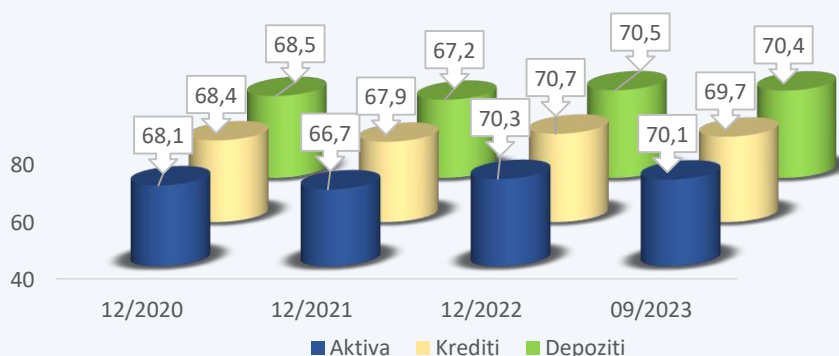
Grafikon 3: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivima, kreditima i depozitima

Ako se promatraju koncentracijske stope, odnosno ukupan udjel pet najvećih banaka u sektoru - CR5 sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine (grafikon 4), prisutno je smanjenje koncentracijskih stopa kod svih kategorija, odnosno kod tržišnog udjela za 0,2 postotna boda, kredita za jedan postotni bod i depozita za 0,1 postotni bod.

Dvije najveće banke u sektoru čine 42,6% tržišta (aktiva 43,4%, krediti 40,4% i depoziti 43,9%).

Grafikon 4: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se prezentirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁴ (tablica 9). Sa 30. 9. 2023. u bankarskom sektoru FBiH, prema veličini aktive, izdvajaju se dvije banke s udjelom od 43,4%, koje čine I. grupu banaka s aktivom preko četiri milijarde KM. Sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine nije bilo promjene u strukturi grupe banaka u ukupnoj aktivi bankarskog sektora FBiH.

- 000 KM -

Tablica 9: Udjel grupa banaka u ukupnoj aktivi

R. br.	Iznos aktive	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
		Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	I. (preko 4 milijarde KM)	11.216.540	43,3	2	11.614.886	42,7	2	12.415.310	43,4	2
2.	II. (2-4 milijarde KM)	2.496.815	9,7	1	7.499.085	27,6	3	7.623.847	26,7	3
3.	III. (1-2 milijarde KM)	10.748.335	41,5	8	6.406.910	23,5	5	6.896.982	24,1	5
4.	IV. (ispod 1 milijarde KM)	1.429.139	5,5	3	1.678.402	6,2	3	1.663.953	5,8	3
	Ukupno	25.890.829	100	14	27.199.283	100	13	28.600.092	100	13

Novčana sredstva na razini bankarskog sektora FBiH sa 30. 9. 2023. (tablica 10) iznose devet milijardi KM i bilježe povećanje u odnosu na kraj 2022. godine za 720,6 milijuna KM ili 8,7%. Banke i dalje drže značajan iznos novčanih sredstava iznad obvezne rezerve.

- 000 KM -

Tablica 10: Novčana sredstva banaka

R. br.	Novčana sredstva	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Gotov novac	1.526.329	19,1	1.543.794	18,7	1.369.770	15,3	101	89
2.	Račun rezervi kod CBBiH	5.270.323	66,0	5.365.342	65,1	5.129.616	57,2	102	96
3.	Računi kod depoz. inst. u BiH	10.345	0,1	7.662	0,1	9.544	0,1	74	125
4.	Računi kod depoz. inst. u inoze.	1.182.240	14,8	1.323.842	16,1	2.452.272	27,4	112	185
5.	Novč. sred. u procesu naplate	2	0,0	2	0,0	3	0,0	100	150
	Ukupno	7.989.239	100	8.240.642	100	8.961.205	100	103	109

Sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine prisutno je povećanje novčanih sredstava na poziciji računa depozita kod depozitnih institucija u inozemstvu i računa depozita kod depozitnih institucija u BiH, a smanjenje novčanih sredstava zabilježeno je na poziciji gotovog novca i računa rezervi kod CBBiH.

⁴ Banke su podijeljene u četiri grupe u zavisnosti od veličine aktive

Povećanje sredstava kod depozitnih institucija u inozemstvu prisutno je kod svih banaka u bankarskom sektoru FBiH, pri čemu povećanje kod tri banke čini 68,4% ukupnog povećanja.

U valutnoj strukturi novčanih sredstava sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine, udjel domaće valute smanjen je sa 72,1% na 68,9%.

Portfelj vrijednosnih papira na dan 30. 9. 2023. (tablica 11) iznosi 2,2 milijarde KM i povećan je za 132,6 milijuna KM ili 6,5% u odnosu na kraj 2022. godine.

- 000 KM -

Tablica 11: Vrijednosni papiri prema vrsti instrumenta									
R. br.	Ulaganja u VP	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel%	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vlasnički vrijednosni papiri	7.374	0,4	18.113	0,9	27.839	1,3	246	154
2.	Dužnički vrijednosni papiri:	1.958.634	99,6	2.010.711	99,1	2.133.535	98,7	103	106
2.1.	- VP svih razini vlasti u BiH	1.014.120	51,6	1.045.523	51,5	1.057.836	48,9	103	101
2.2.	- Državni VP (druge zemlje)	756.726	38,4	790.617	39,0	873.680	40,4	104	111
2.3.	- Korporativne obveznice ⁵	187.788	9,6	174.571	8,6	202.019	9,4	93	116
	Ukupno	1.966.008	100	2.028.824	100	2.161.374	100	103	107

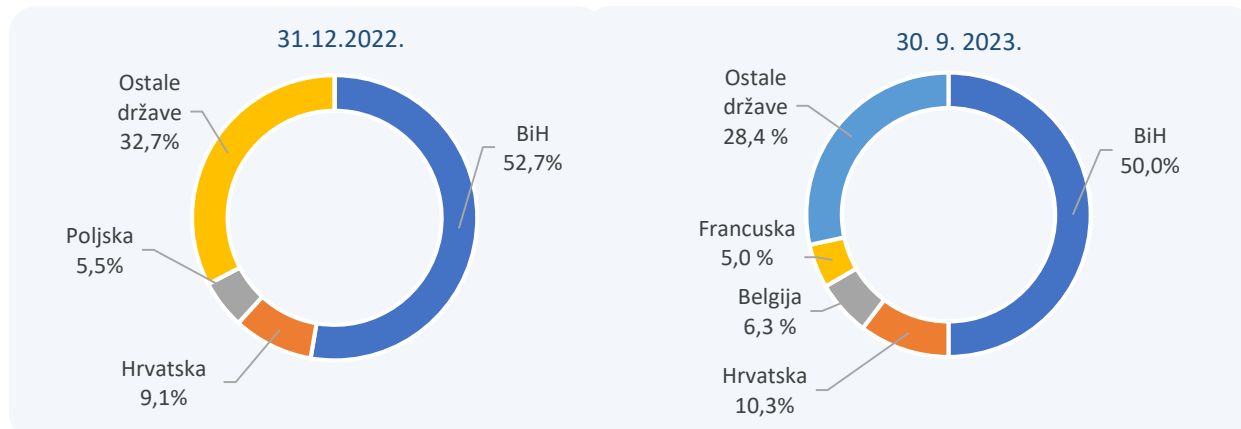
Sa 30. 9. 2023., u okviru izloženosti u vidu dužničkih vrijednosnih papira, najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada (tablica 12) i to vrijednosni papiri koje je emitirala FBiH ukupne vrijednosti 755,7 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 301,5 milijuna KM.

- 000 KM -

Tablica 12: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH									
R. br.	Ulaganja u VP	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta FBiH:	625.252	64,4	607.935	58,2	755.734	71,5	97	124
1.1.	- Trezorski zapisi	34.986	3,6	50.026	4,8	69.805	6,6	143	140
1.2.	- Obveznice	590.266	60,8	557.909	53,4	685.929	64,9	95	123
2.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta RS:	346.095	35,6	436.837	41,8	301.522	28,5	126	69
2.1.	- Trezorski zapisi	0	0,0	56.569	5,4	35.869	3,4	-	63
2.2.	- Obveznice	346.095	35,6	380.268	36,4	265.653	25,1	110	70
	Ukupno	971.347	100	1.044.772	100	1.057.256	100	108	101

Ako se ukupna izloženost u vidu vrijednosnih papira promatra prema izloženosti po zemljama (grafikon 5), sa 30. 9. 2023. najveći udjel od 50% je prema emitentima iz BiH, zatim slijedi Hrvatska s udjelom od 10,3%, Belgija s udjelom od 6,3%, Francuska sa 5% i ostale države s pojedinačnim udjelom ispod 5%.

⁵ Najveći dio, cca 90%, odnosi se na obveznice banaka iz EU, V. Britanije, SAD i Turske

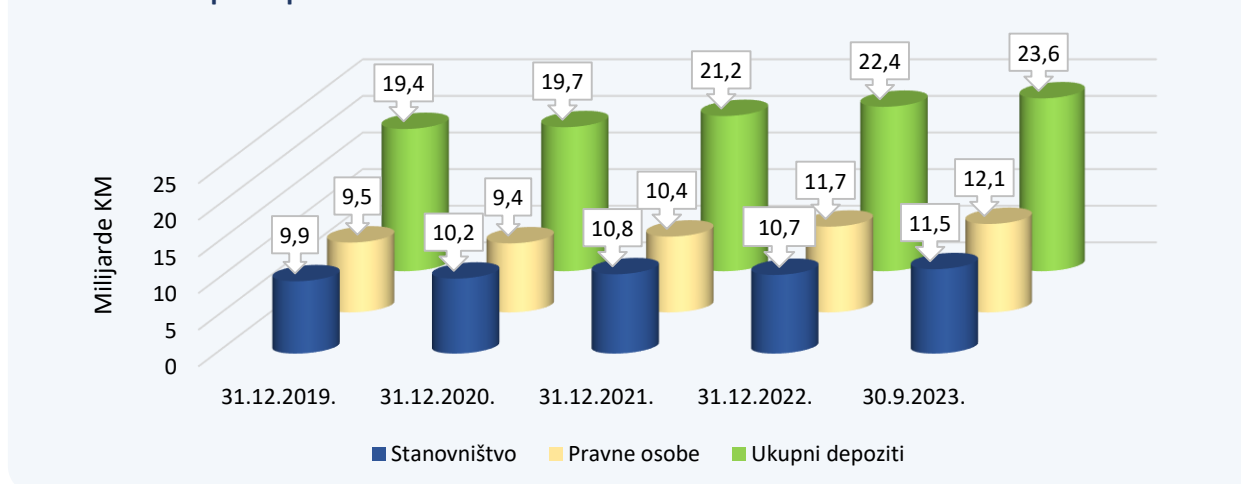
Grafikon 5: Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta

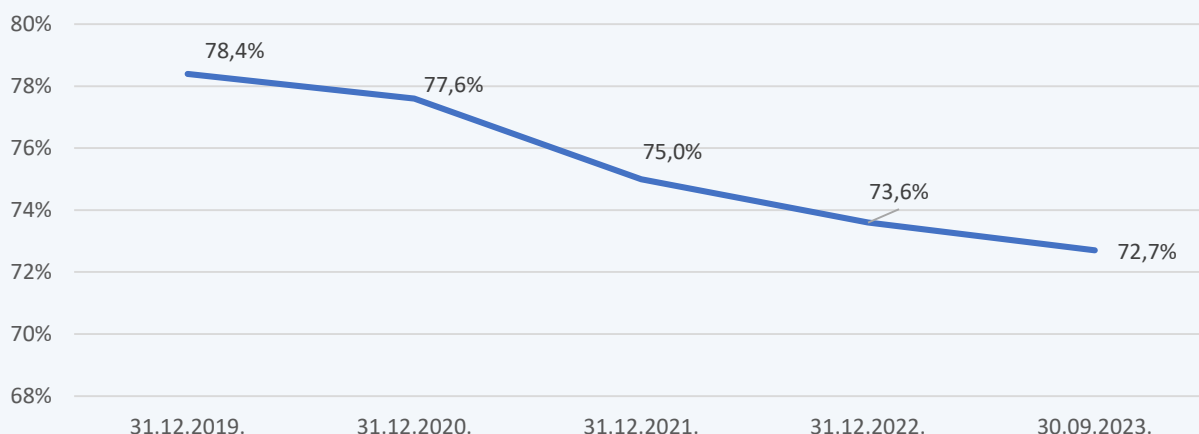
1.2.2. Obveze

Depoziti na dan 30. 9. 2023. iznose 23,6 milijardi KM i povećani su u odnosu na kraj 2022. godine za 1,2 milijarde KM ili 5,1%. Od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja, 1,5 milijardi KM ili 6,2% odnosi se na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

Sa 30. 9. 2023. udjel depozita, kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, na istoj je razini kao i na kraju 2022. godine (82,5%), dok je smanjen udjel kreditnih obveza za 0,3 postotna boda (sa 1,9% na 1,6%). Kreditne obveze banaka s iznosom od 465,5 milijuna KM smanjene su za 54,8 milijuna KM ili 10,5% u odnosu na kraj 2022. godine. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 274,9 milijuna KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 2,6%.

U grafikonu 6 i grafikonu 7 daju se pregledi ukupnih depozita i omjera kredita i depozita po razdobljima:

Grafikon 6: Ukupni depoziti

Grafikon 7: Omjer kredita i depozita

U tablici 13 dan je prikaz sektorske strukture depozita:

- 000 KM -

Tablica 13: Sektorska struktura depozita									
R. br.	Sektori	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	2.600.382	12,3	3.227.149	14,4	3.314.086	14,0	124	103
2.	Javna poduzeća	1.618.685	7,6	1.723.548	7,7	1.699.295	7,2	106	99
3.	Privatna poduzeća i društva	4.393.701	20,8	4.997.582	22,2	5.497.794	23,3	114	110
4.	Bankarske institucije	348.047	1,6	362.688	1,6	157.945	0,7	104	44
5.	Nebankarske financ. institucije	829.534	3,9	829.765	3,7	725.772	3,1	100	87
6.	Stanovništvo	10.832.483	51,1	10.742.142	47,9	11.524.417	48,8	99	107
7.	Ostalo	562.120	2,7	560.715	2,5	677.446	2,9	100	121
	Ukupno	21.184.952	100	22.443.589	100	23.596.755	100	106	105

Najveći udjel u sektorskoj strukturi depozita imaju depoziti stanovništva s iznosom od 11,5 milijardi KM ili 48,8% i njihov udjel je povećan za 0,9 postotnih bodova u odnosu na kraj 2022. godine.

Rast depozita sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine ostvaren je kod depozita vladinih institucija za 86,9 milijuna KM ili 2,7%, privatnih poduzeća za 500,2 milijuna KM ili 10%, stanovništva za 782,3 milijuna KM ili 7,3% i kod ostalih depozita za 116,7 milijuna KM ili 20,8%. Smanjenje depozita sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine zabilježeno je kod depozita javnih poduzeća za 24,3 milijuna KM ili 1,4%, depozita bankarskih institucija za 204,7 milijuna KM ili 56,5% i kod depozita nebankarskih financijskih institucija za 104 milijuna KM ili 12,5%.

Financiranje u vidu depozita bankarskih grupa prisutno je u šest banaka u FBiH, tako da se 47,4% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na depozite bankarskih grupa.

Valutna struktura depozita na dan 30. 9. 2023. promijenjena je u odnosu na kraj 2022. godine u pogledu povećanja udjela depozita u domaćoj valuti sa 69,3% na 70,6% i smanjenja udjela depozita u stranoj valuti sa 30,7% na 29,4%. Depoziti u domaćoj valuti iznose 16,7 milijardi KM i

povećani su za iznos od 1,1 milijardu KM ili 7,2% u odnosu na kraj 2022. godine, dok depoziti u stranim valutama iznose 6,9 milijardi KM i povećani su za iznos od 39,6 milijuna KM ili 0,6%.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine, je sljedeća: sredstva rezidenata iznose 23,1 milijardu KM i imaju udjel od 97,8% (povećanje za 0,9 postotnih bodova), a depoziti nerezidenata iznose 0,5 milijardi KM, što je 2,2% ukupnih depozita (smanjenje za 0,9 postotnih bodova).

Trend rasta štednih depozita po razdobljima je kontinuiran, izuzev 2022. godine. Promjene u trendu rasta depozita u 2022. godini bile su vezane za vanjske događaje i dominantno za jednu banku koja je uspješno restrukturirana u drugom kvartalu 2022. godine. U 2023. godini nastavljen je trend rasta štednih depozita. Sa 30. 9. 2023. štedni depoziti iznose 10,9 milijardi KM i u odnosu na kraj 2022. godine povećani su za 628,8 milijuna KM ili 6,1%.

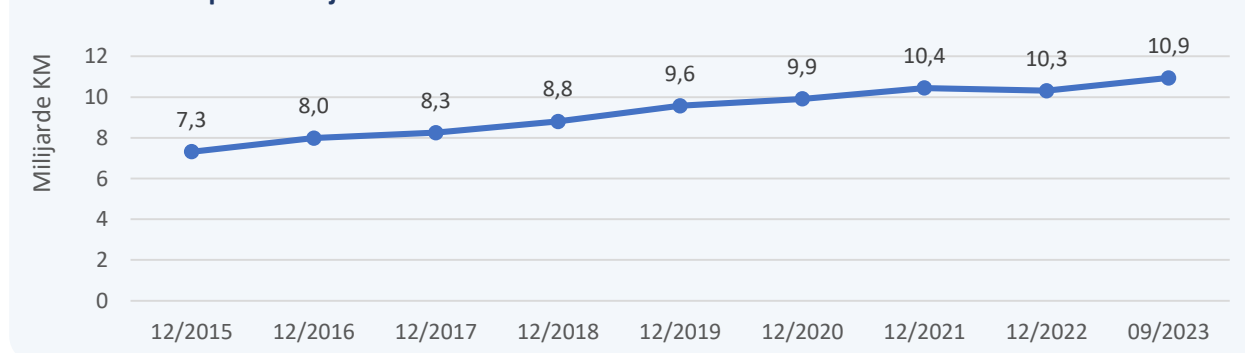
Trend štednje stanovništva prikazan je u tablici 14 i grafikonu 8.

- 000 KM -

Tablica 14: Štednja stanovništva

R. br.	Banke	Iznos			Indeks	
		31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Državne	124.474	124.725	134.533	100	108
2.	Privatne	10.324.468	10.187.746	10.806.743	99	106
	Ukupno	10.448.942	10.312.471	10.941.276	99	106

Grafikon 8: Ukupna štednja stanovništva

U dvije najveće banke koncentrirano je 53% štednje, pet banaka imaju pojedinačni udjel manji od 10%, što iznosi 34,5% ukupne štednje u sektoru, dok preostali dio štednje od 12,5% se odnosi na štednju šest banaka s pojedinačnim udjelom manjim od 5% ukupne štednje bankarskog sektora. Od ukupnog iznosa štednje, 58,8% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 41,2% u stranoj valuti.

Sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine povećani su kratkoročni štedni depoziti stanovništva za 771,8 milijuna KM ili 10,7% (povećanje udjela za 3,1 postotni bod), dok su dugoročni štedni depoziti stanovništva smanjeni za 142,9 milijuna KM ili 4,6% (smanjenje udjela za 3,1 postotni bod).

Ročna struktura štednih depozita može se vidjeti u tablici 15:

- 000 KM -

R. br.	Štedni depoziti	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Kratkoročni štedni	6.755.829	64,7	7.232.406	70,1	8.004.157	73,2	107	111
2.	Dugoročni štedni	3.693.113	35,3	3.080.065	29,9	2.937.119	26,8	83	95
	Ukupno	10.448.942	100	10.312.471	100	10.941.276	100	99	106

U tablici 16 daje se pregled kredita stanovništvu, štednje i depozita stanovništva po razdobljima:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	Indeks	
		Iznos	Iznos	Iznos	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Kreditni stanovništva	7.613.327	8.022.374	8.581.826	105	107
2.	Štednja stanovništva	10.448.942	10.312.471	10.941.276	99	106
2.1.	Oročena štednja	3.976.925	3.347.737	3.207.522	84	96
2.2.	Štednja po viđenju	6.472.017	6.964.734	7.733.754	108	111
3.	Kreditni/Štednja	73%	78%	78%		
4.	Depoziti stanovništva	10.832.483	10.742.142	11.524.417	99	107
5.	Kreditni/Depoziti stanovništva	70%	75%	74%		

Kreditni odobreni stanovništvu sa 30. 9. 2023. iznose 8,6 milijardi KM i povećani su za 7% u odnosu na kraj 2022. godine. Depoziti stanovništva bilježe povećanje od 7,3% i sa 30. 9. 2023. iznose 11,5 milijardi KM.

Pokazatelj odnos kredita i štednje ostao je na istoj razini, a pokazatelj odnos kredita i depozita stanovništva smanjen je za jedan postotni bod u odnosu na kraj 2022. godine.

1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala

Ukupan kapital banaka, na dan 30. 9. 2023. iznosio je 3,6 milijardi KM i ostvareno je povećanje istog za 317,4 milijuna KM ili za 9,8% u odnosu na kraj 2022. godine (vidjeti pod 1.1.2. - Struktura vlasništva i tržišni udjel).

U tablici 17 daje se izvješće o stanju, odnosno strukturi regulatornog kapitala banaka u FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.9.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Regulatorni kapital	2.852.902	2.926.563	3.062.316	103	105
1.1.	Temeljni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935	102	104
1.1.1.	Redovni temeljni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935	102	104
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.384.714	1.562.046	1.582.046	113	101
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290	137.327	118.164	100	86
1.1.1.3.	(-) Vlastiti instrumenti redovnog temeljnog kapitala	-214	0	0	0	-
1.1.1.4.	(-) Stvarne ili potencijalne obveze kupovine vlastitih instrumenata redovnog temeljnog kapitala	-2.192	0	0	0	-
1.1.1.5.	Zadržana dobit prethodnih godina	393.494	466.815	519.641	119	111

1.1.1.6.	Priznata dobit ili gubitak	-118.241	-113.355	-124.214	96	110
1.1.1.7.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	10.368	-66.916	-48.464	-645	72
1.1.1.8.	Ostale rezerve	1.014.269	897.338	953.148	88	106
1.1.1.9.	(-) Ostala nematerijalna imovina	-61.626	-68.789	-68.504	112	100
1.1.1.10.	(-) Odgođena porezna imovina koja ovisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjanih za povezane porezne obveze	-1.081	-4.306	-2.878	398	67
1.1.1.11.	(-) Odgođena porezna imovina koja se može odbiti i koja ovisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-8.621	-13.470	-12.963	156	96
1.1.1.12.	(-) Instrumenti redovnog temeljnog kapitala subjekata financijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-14.182	-14.032	-14.041	99	100
1.1.1.13.	Elementi ili odbici od redovnog temeljnog kapitala – ostalo	0	0	0	-	-
1.1.2.	Dodatni temeljni kapital	0	0	0	-	-
1.2.	Dopunski kapital	118.924	143.905	160.381	121	111
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinirani dugovi	118.938	143.905	160.381	121	111
1.2.2.	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14	0	0	0	-
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	0	0	0	-	-
1.2.4.	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom temeljnom kapitalu)	0	0	0	-	-
1.2.5.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	0	0	0	-	-

Regulatorni kapital banaka u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 3,1 milijardu KM i u odnosu na kraj 2022. godine veći je za 135,8 milijuna KM ili 4,6%. Temeljni kapital i redovni temeljni kapital banaka iznose 2,9 milijardi KM, s ostvarenim povećanjem od 119,3 milijuna KM ili 4,3%, dok dopunski kapital iznosi 160,4 milijuna KM, s ostvarenim povećanjem od 16,5 milijuna KM ili 11,4% u odnosu na kraj 2022. godine.

U strukturi regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH temeljni kapital sudjeluje sa 94,8% (12/2022. godine 95,1%), dok dopunski kapital sudjeluje sa 5,2% (12/2022. godine 4,9%).

Detaljnija analiza pokazuje da su najveći utjecaj na promjenu temeljnog kapitala imale sljedeće stavke:

- povećanje po osnovi uključene dobiti u iznosu od 78,5 milijuna KM;
- povećanja po osnovi dokapitalizacije u iznosu od 20 milijuna KM;
- povećanje akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti po osnovi fer vrednovanja imovine u iznosu od 18,5 milijuna KM;
- povećanje po osnovi smanjenja odbitne stavke - odgođena porezna imovina u iznosu od dva milijuna KM;
- povećanje po osnovi smanjenja odbitne stavke - nematerijalna imovina u iznosu od 0,3 milijuna KM.

Ukupan iznos izloženosti riziku sukladno Odluci o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbroj izloženosti ponderirane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/slobodne isporuke i rizik povezan s velikim izloženostima koje proizlaze iz stavki u knjizi trgovanja. Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30. 9. 2023. (tablica 18) iznosi 16,1 milijardu KM.

- 000 KM -

Tablica 18: Struktura izloženosti riziku

R. br.	Izloženost riziku	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Izloženosti ponderirane rizikom za kreditni rizik	13.167.335	91,0	13.870.013	91,9	14.749.391	91,7	105	106
2.	Izloženosti riziku namirenja/slobodne isporuke	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	152.789	1,1	80.840	0,5	139.356	0,9	53	172
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.147.271	7,9	1.144.473	7,6	1.200.225	7,4	100	105
	Ukupan iznos izloženosti riziku	14.467.395	100	15.095.326	100	16.088.972	100	104	107

Ukupan iznos izloženosti riziku na razini bankarskog sektora FBiH povećan je za 993,6 milijuna KM ili 6,6% u odnosu na kraj prethodne godine. U promatranom razdoblju iznos izloženosti ponderirane rizikom za kreditni rizik povećan je za 879,4 milijuna KM ili 6,3%, iznos izloženosti za tržišni rizik za 58,5 milijuna KM ili 72,4%, a izloženost riziku za operativni rizik za 55,8 milijuna KM ili 4,9%.

Na kraju prvih devet mjeseci 2023. godine tri banke u sektoru nisu iskazale izloženost za valutni rizik, jer im neto otvorena valutna pozicija ne prelazi iznos od 2% regulatornog kapitala, dok ih je na kraju 2022. godine bilo šest. Značajno povećanje izloženosti za tržišni rizik na razini bankarskog sektora FBiH, pored činjenice da su tri banke iskazale izloženost za valutni rizik, a koju na kraju 2022. godine nisu imale, posljedica je značajnog povećanja neto otvorene pozicije za EUR kod jedne banke.

Sa 30. 9. 2023., banke su najviše bile izložene kreditnom riziku (udjel 91,7%), koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH. U odnosu na kraj prethodne godine, udjel kreditnog rizika u ukupnoj izloženosti smanjen je za 0,2 postotna boda, udjel izloženosti za tržišni rizik povećan je za 0,4 postotna boda, dok je udjel izloženosti za operativni rizik smanjen za 0,2 postotna boda. U okviru izloženosti ponderirane rizikom za kreditni rizik najveći udjel ima izloženost prema stanovništvu (5,2 milijarde KM ili 35%), zatim izloženost prema gospodarskim društvima (četiri milijarde KM ili 27,3%), te izloženost osigurana nekretninama (3,6 milijardi KM ili 24,6%).

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održavana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sektora. Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH daju se u tablici 19:

- 000 KM -

Tablica 19: Pokazatelji adekvatnosti kapitala

R. br.	Stope kapitala	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma		
		31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.
1	2	3	4	5
1.	Stopa redovnog temeljnog kapitala	18,9%	18,4%	18,0%
2.	Višak (+)/ manjak (-) redovnog temeljnog kapitala	1.757.430	1.763.723	1.815.930
3.	Stopa temeljnog kapitala	18,9%	18,4%	18,0%
4.	Višak (+) / manjak (-) temeljnog kapitala	1.431.916	1.424.078	1.453.927
5.	Stopa regulatornog kapitala	19,7%	19,4%	19,0%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	1.116.816	1.115.126	1.131.639

Stopa regulatornog kapitala na dan 30. 9. 2023. iznosi 19% i značajno je veća u odnosu na zakonom propisani minimum, a što se odnosi i na ostale stope kapitala (stopa redovnog temeljnog kapitala i temeljnog kapitala). U odnosu na kraj 2022. godine stopa regulatornog kapitala smanjena je za 0,4 postotna boda, koliko su smanjene i stope redovnog temeljnog i temeljnog kapitala.

U tablici 20 daje se pregled stope financijske poluge bankarskog sektora FBiH (odnos temeljnog kapitala i ukupne izloženosti banke) kroz razdoblja:

- 000 KM -

Tablica 20: Stopa financijske poluge				
R. br.	Vrijednosti izloženosti	31.12.2021.	31. 12.2022.	30.9.2023.
1	2	3	4	5
1.	Izloženosti stope financijske poluge	27.111.043	28.527.370	29.911.816
2.	Temeljni kapital	2.733.978	2.782.658	2.901.935
	Stopa financijske poluge	10,1%	9,8%	9,7%

Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 30. 9. 2023. iznosi 9,7%, niža je za 0,1 postotni bod u odnosu na kraj 2022. godine i značajno je veća u odnosu na regulatorno propisani minimum.

1.2.4. Kreditni rizik

Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka¹⁰ definirana su pravila za upravljanje kreditnim rizikom, način raspoređivanja izloženosti u razine kreditnog rizika i utvrđivanja ECL-a, vrste prihvatljivih kolaterala i drugo. Ista je u primjeni od 1. 1. 2020. Sve izloženosti raspoređuju se u tri razine kreditnog rizika: razina kreditnog rizika 1 - niska razina kreditnog rizika, razina kreditnog rizika 2 - povećana razina kreditnog rizika i razina kreditnog rizika 3 - izloženosti u statusu neizmirenja obveza.

POVEZNICA 10

U tablici 21 daje se pregled izloženosti na razini bankarskog sektora FBiH, prema ključnim kategorijama financijske imovine, izvanbilančnih izloženosti i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tablica 21: Financijska imovina, izvanbilančne stavke i ECL										
R. br.	O p i s	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	8.343.998	11.218	0,1	8.772.777	10.310	0,1	6.556.816	7.145	0,1
2.	Financijska imovina po amortiziranom trošku	16.160.753	1.119.190	6,9	17.224.054	1.022.126	5,9	21.095.252	979.839	4,6
3.	Financijska imovina po fer vrijednosti	1.781.852	0	0,0	1.431.688	0	0,0	1.243.824	1.106	0,1
4.	Ostala financijska imovina	187.605	21.971	11,7	187.816	15.507	8,2	50.908	3.878	7,6
I. Ukupno bilančna izloženost		26.474.208	1.152.379	4,4	27.616.335	1.047.943	3,8	28.946.800	991.968	3,4
5.	Izdane garancije	1.428.082	24.875	1,7	1.680.091	43.900	2,6	1.753.814	34.248	2,0
6.	Nepokriveni akreditivi	40.601	1.172	2,9	43.263	1.255	2,9	44.572	1.075	2,4
7.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	2.188.232	21.071	1,0	2.270.434	22.194	1,0	2.194.615	20.123	0,9
8.	Ostale potencijalne obveze banke	263.064	2.563	1,0	411.127	5.342	1,3	735.550	5.216	0,7
II. Ukupno izvanbilanč. stavke		3.919.979	49.681	1,3	4.404.915	72.691	1,7	4.728.551	60.662	1,3
Ukupna izloženost (I+II)		30.394.187	1.202.060	4,0	32.021.250	1.120.634	3,5	33.675.351	1.052.630	3,1

Ukupna izloženost banaka na dan 30. 9. 2023. iznosi 33,6 milijardi KM, od čega se 28,9 milijardi KM odnosi na bilančne izloženosti, a 4,7 milijardi KM na izvanbilančne stavke. U prvih devet mjeseci 2023. godine zabilježeno je povećanje bilančne izloženosti u odnosu na kraj 2022. godine za iznos od 1,3 milijarde KM ili 4,8%, a nastalo je kao neto efekt povećanja financijske imovine koja se vrednuje po amortiziranom trošku za 3,9 milijardi KM (22,5%), a smanjenja gotovine i gotovinskih ekvivalenata za 2,2 milijarde KM (25,3%), financijske imovine po fer vrijednosti za 187,9 milijuna KM (13,1%) i ostale financijske imovine za 136,9 milijuna KM (72,9%).

Velike strukturalne promjene u financijskoj imovini u 2023. godini nastale su radi izmjena u izvještajnom regulatornom okviru iz ožujka 2023. godine i različitog pozicioniranja određenih stavki financijske imovine.

U istom razdoblju zabilježeno je povećanje izvanbilančnih stavki za 323,6 milijuna KM ili 7,3%, kao neto efekt povećanja na poziciji izdanih garancija (73,7 milijuna KM ili 4,4%), nepokrivenih akreditiva (1,3 milijuna KM ili 3%), te na poziciji ostalih potencijalnih obveza banke (324,4 milijuna KM ili 78,9%, zbog značajnog povećanja kod dvije banke), a smanjenja na poziciji neopozivo odobrenih, a neiskorištenih kredita (75,8 milijuna KM ili 3,3%).

U tablici 22 daje se pregled bilančnih i izvanbilančnih izloženosti na razini bankarskog sektora FBiH, prema razinama kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Razina kreditnog rizika 1	24.029.210	166.312	0,7	25.235.277	174.910	0,7	26.781.457	203.364	0,8
2.	Razina kreditnog rizika 2	1.387.627	160.138	11,5	1.550.660	176.699	11,4	1.439.928	173.019	12,0
3.	Razina kreditnog rizika 3	1.057.371	825.929	78,1	830.398	696.334	83,9	725.415	615.585	84,9
I. Ukupno bilančna izloženost		26.474.208	1.152.379	4,4	27.616.335	1.047.943	3,8	28.946.800	991.968	3,4
4.	Razina kreditnog rizika 1	3.603.792	20.660	0,6	4.035.724	26.448	0,7	4.419.559	26.269	0,6
5.	Razina kreditnog rizika 2	309.101	25.536	8,3	358.721	38.984	10,9	306.396	32.950	10,8
6.	Razina kreditnog rizika 3	7.086	3.485	49,2	10.470	7.259	69,3	2.596	1.443	55,6
II. Ukupno izvanbilančne stavke		3.919.979	49.681	1,3	4.404.915	72.691	1,7	4.728.551	60.662	1,3
Ukupna izloženost (I+II)		30.394.187	1.202.060	4,0	32.021.250	1.120.634	3,5	33.675.351	1.052.630	3,1

Bilančna izloženost u razini kreditnog rizika 1 na dan 30. 9. 2023. iznosi 26,8 milijardi KM i čini 92,5% ukupne bilančne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2022. godine povećana za 1,5 milijardi KM ili za 6,1%, najvećim dijelom kao neto efekt povećanja kreditnog portfelja u ovoj razini kreditnog rizika za 859,9 milijuna KM, novčanih sredstava i depozita kod banaka za 916,7 milijuna KM, dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortiziranom trošku za 344,5 milijuna KM, vlasničkih instrumenata za 11,4 milijuna KM, a smanjenja sredstava kod CBBiH za 235,7 milijuna KM, gotovine za 174 milijuna KM, te dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po fer vrijednosti za 184,5 milijuna KM.

Bilančna izloženost u razini kreditnog rizika 2 na dan 30. 9. 2023. iznosi 1,4 milijarde KM i čini 5% ukupne bilančne izloženosti. U odnosu na kraj 2022. godine ista je smanjena za 110,7 milijuna KM ili 7,1%. Smanjenje ukupne bilančne izloženosti u ovoj razini kreditnog rizika ostvareno je kao posljedica smanjenja kreditnog portfelja u razini kreditnog rizika 2 za 66,1 milijun KM, dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortiziranom trošku za 35,2 milijuna KM i ostale financijske imovine za 9,4 milijuna KM.

Bilančna izloženost u razini kreditnog rizika 3 na dan 30. 9. 2023. iznosi 725,4 milijuna KM i čini 2,5% ukupne bilančne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2022. godine smanjena za 105 milijuna KM ili 12,6%, najvećim dijelom zbog smanjenja kreditnog portfelja u ovoj razini kreditnog rizika.

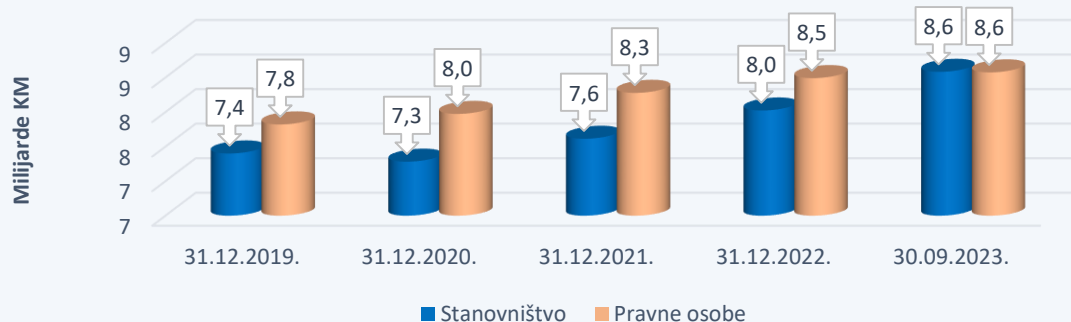
Sa 30. 9. 2023., a u odnosu na kraj 2022. godine, ECL za razinu kreditnog rizika 1 za bilančnu izloženost povećan je za 28,5 milijuna KM, dok je za razinu kreditnog rizika 2 smanjen za 3,7 milijuna KM, a za razinu kreditnog rizika 3 za 80,7 milijuna KM. U promatranom razdoblju, stopa pokrivenosti ECL-om za izloženosti u razini kreditnog rizika 1 povećana je za 0,1 postotni bod (sa 0,7% na 0,8%), u razini kreditnog rizika 2 povećana je za 0,6 postotnih bodova (sa 11,4% na 12%), a u razini kreditnog rizika 3 povećana je za jedan postotni bod (sa 83,9% na 84,9%). Ukupna stopa pokrivenosti ECL-om bilančnih izloženosti iznosi 3,4%, dok je na kraju 2022. godine iznosila 3,8%. Izvanbilančna izloženost raspoređena u razini kreditnog rizika 1 na dan 30. 9. 2023. iznosi 4,4 milijarde KM i čini 93,4% ukupne izvanbilančne izloženosti. Izloženost u razini kreditnog rizika 2 iznosi 306,4 milijuna KM ili 6,5% ukupne izvanbilančne izloženosti, dok je u razini kreditnog rizika

3 raspoređeno 2,6 milijuna KM ili 0,1% ukupne izvanbilančne izloženosti. Ukupna pokrivenost izvanbilančnih izloženosti ECL-om iznosi 1,3% i za 0,4 postotna boda manja je u odnosu na kraj prethodne godine. U odnosu na kraj prethodne godine stope pokrivenosti ECL-om smanjene su za razinu kreditnog rizika 1 za 0,1 postotni bod (sa 0,7% na 0,6%), za razinu kreditnog rizika 2 za 0,1 postotni bod (sa 10,9% na 10,8%), a za razinu kreditnog rizika 3 za 13,7 postotnih bodova (sa 69,3% na 55,6%).

Na dan 30. 9. 2023. krediti iznose 17,2 milijarde KM i isti su veći za 643 milijuna KM ili za 3,9% u odnosu na kraj 2022. godine. U kreditni portfelj kod jedne banke uključene su i kratkoročne izloženosti niskog rizika, koje su u odnosu na kraj prethodne godine smanjene za 333,5 milijuna KM ili za 56,7%. Ukoliko bi se isključilo spomenuto smanjenje kratkoročnih izloženosti niskog rizika, u promatranom razdoblju ostvaren je rast kreditnog portfelja od 5,9%.

Kreditni stanovništvu iznose 8,6 milijardi KM, s udjelom u ukupnim kreditima od 50% i u odnosu na kraj 2022. godine povećani su za 559,5 milijuna KM ili za 7%. Krediti pravnim osobama iznose 8,6 milijardi KM, s udjelom u ukupnim kreditima od 50% i u odnosu na kraj 2022. godine ostvarili su povećanje od 83,5 milijuna KM ili 1% (grafikon 9). Ukoliko se isključi smanjenje kratkoročnih izloženosti niskog rizika kod jedne banke, u promatranom razdoblju ostvaren je rast kreditnog portfelja pravnih osoba od 4,9%.

Grafikon 9: Krediti

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u tablici 23:

- 000 KM -

R. br.	Sektori	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	223.252	1,4	244.803	1,5	251.729	1,5	110	103
2.	Javna poduzeća	406.525	2,6	452.504	2,7	403.437	2,4	111	89
3.	Privatna poduzeća i društva	6.616.261	41,6	7.028.386	42,6	7.394.828	43,1	106	105
4.	Bankarske institucije	917.784	5,8	660.333	4,0	395.325	2,3	72	60
5.	Nebankarske fin. institucije	91.038	0,6	86.148	0,5	109.185	0,6	95	127
6.	Građani	7.613.327	47,9	8.022.374	48,6	8.581.826	50,0	105	107
7.	Ostalo	22.635	0,1	18.459	0,1	19.642	0,1	82	106
	Ukupno	15.890.822	100	16.513.007	100	17.155.972	100	104	104

Promatrajući sektorsku strukturu kredita, najveću stopu rasta imali su krediti nebankarskim finansijskim institucijama (26,7%), što je najvećim dijelom posljedica povećanja kod tri banke.

U tablici 24 daje se ročna struktura kredita po sektorima:

- 000 KM -

R. br.	Sektori	31.12.2022.			30.9.2023.			Indeks		
		Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	(6/3)	(7/4)	(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Vladine institucije	5.388	239.362	53	8.112	243.006	611	151	102	1.153
2.	Javna poduzeća	83.815	365.781	2.908	59.759	341.055	2.623	71	93	90
3.	Privatna poduzeća i druš.	2.541.376	4.127.079	359.931	2.776.856	4.306.326	311.646	109	104	87
4.	Bankarske institucije	660.331	0	2	395.323	0	2	60	-	100
5.	Nebankarske fin. institucije	16.614	69.479	55	15.758	93.427	0	95	134	0
6.	Građani	389.574	7.411.302	221.498	434.146	7.944.582	203.098	111	107	92
7.	Ostalo	5.957	11.534	968	6.997	12.229	416	117	106	43
	Ukupno	3.703.055	12.224.537	585.415	3.696.951	12.940.625	518.396	100	106	89

Sa 30. 9. 2023. u odnosu na kraj 2022. godine kratkoročni krediti bankarskog sektora FBiH smanjeni su za 6,1 milijun KM ili 0,2%, dok su dugoročni krediti povećani za 716,1 milijun KM ili 5,9%. Dospjela potraživanja po kreditima iznose 518,4 milijuna KM ili 3% ukupnog kreditnog portfelja i manja su za 67 milijuna KM ili 11,4% u odnosu na kraj 2022. godine.

U valutnoj strukturi kredita najveći udjel od 66,8% ili 11,5 milijardi KM imaju krediti odobreni u domaćoj valuti, zatim slijede krediti odobreni s valutnom klauzulom s udjelom od 30,8% ili 5,3 milijarde KM (EUR: 5,3 milijarde KM ili 99,99%, CHF: 0,4 milijuna KM ili 0,01%), a najmanji udjel od 2,4% ili 0,4 milijarde KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 99,9%).

U tablici 25 daje se pregled kredita pravnim osobama i stanovništvu prema razinama kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2021.			31. 12. 2022.			30. 9. 2023.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Krediti pravne osobe										
1.	Razina kreditnog rizika 1	6.770.321	66.945	1,0	7.169.779	76.991	1,1	7.332.948	91.857	1,3
2.	Razina kreditnog rizika 2	925.089	114.323	12,4	892.521	102.569	11,5	894.491	104.075	11,6
3.	Razina kreditnog rizika 3	582.085	437.552	75,2	428.333	355.323	83,0	346.707	294.242	84,9
	Ukupno I.	8.277.495	618.820	7,5	8.490.633	534.883	6,3	8.574.146	490.174	5,7
II. Krediti stanovništvo										
4.	Razina kreditnog rizika 1	6.748.669	82.526	1,2	7.044.253	77.844	1,1	7.735.897	87.126	1,1
5.	Razina kreditnog rizika 2	425.538	43.166	10,1	607.597	70.735	11,6	501.451	64.979	13,0
6.	Razina kreditnog rizika 3	439.120	355.436	80,9	370.524	311.823	84,2	344.478	290.435	84,3
	Ukupno II.	7.613.327	481.128	6,3	8.022.374	460.402	5,7	8.581.826	442.540	5,2
Ukupno krediti										
7.	Razina kreditnog rizika 1	13.518.990	149.471	1,1	14.214.032	154.835	1,1	15.068.845	178.983	1,2
8.	Razina kreditnog rizika 2	1.350.627	157.489	11,7	1.500.118	173.304	11,6	1.395.942	169.054	12,1
9.	Razina kreditnog rizika 3	1.021.205	792.988	77,7	798.857	667.146	83,5	691.185	584.677	84,6
	Ukupno krediti (I+II)	15.890.822	1.099.948	6,9	16.513.007	995.285	6,0	17.155.972	932.714	5,4

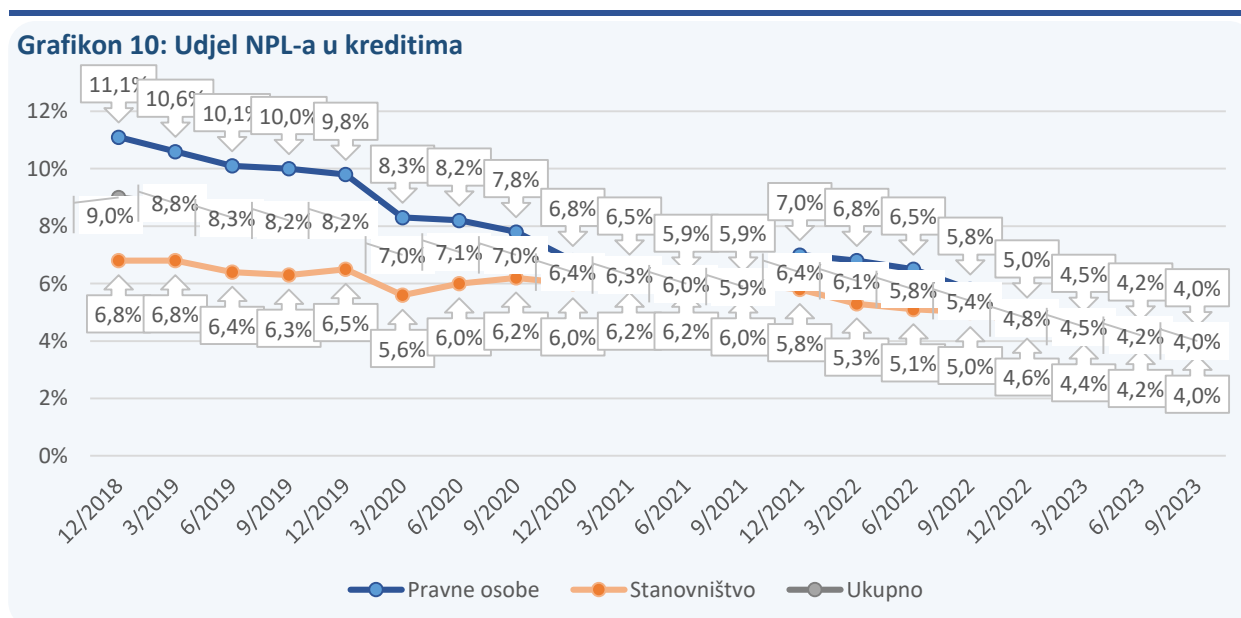
Kreditni portfelj raspoređen u razinu kreditnog rizika 1 na dan 30. 9. 2023. iznosi 15,1 milijardu KM i čini 87,8% ukupnog kreditnog portfelja. Isti je u odnosu na kraj 2022. godine povećan za 854,8 milijuna KM ili za 6%. Stopa pokrivenosti ECL-om za razinu kreditnog rizika 1 iznosi 1,2% (pravne osobe 1,3%, stanovništvo 1,1%), i u odnosu na kraj 2022. godine povećana je za 0,1 postotni bod.

Kreditni portfelj u razini kreditnog rizika 2 na dan 30. 9. 2023. iznosi 1,4 milijarde KM i čini 8,2% ukupnog kreditnog portfelja. U odnosu na kraj 2022. godine isti je manji za 104,2 milijuna KM ili 6,9%. Stopa pokrivenosti ECL-om za razinu kreditnog rizika 2 iznosi 12,1% (pravne osobe 11,6%, stanovništvo 13%) i u odnosu na kraj prethodne godine veća je za 0,5 postotnih bodova.

Kreditni portfelj u razini kreditnog rizika 3 (NPL) na dan 30. 9. 2023. iznosi 691,2 milijuna KM i čini 4% ukupnog kreditnog portfelja, dok je na kraju prethodne godine stopa NPL-a iznosila 4,8%. Smanjenje istog za 107,7 milijuna KM ili 13,5% u odnosu na kraj 2022. godine nastalo je kao neto efekt: novih NPL-ova u iznosu od 110,7 milijuna KM, oporavka u iznosu od 33,6 milijuna KM, naplate u iznosu od 88,3 milijuna KM, računovodstvenog i trajnog otpisa u iznosu od 92,3 milijuna KM, te ostalih stavki u iznosu od 4,2 milijuna KM. Stopa pokrivenosti ECL-om za razinu kreditnog rizika 3 iznosi 84,6% (pravne osobe 84,9%, a stanovništvo 84,3%) i veća je za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj prethodne godine.

Od ukupnih kredita pravnim osobama, na NPL se odnosi 346,7 milijuna KM ili 4%, što je za jedan postotni bod manje nego na kraju 2022. godine. Za sektor stanovništva NPL iznosi 344,5 milijuna KM ili 4% kreditnog portfelja stanovništva, što je smanjenje za 0,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2022. godine.

Pregled NPL-a (kreditni portfelj raspoređen u razini kreditnog rizika 3) daje se u grafikonu 10:

Sektorska analiza kreditnog portfelja bankarskog sektora FBiH dana je u Prilogu 4. Informacije, a zasnovana je na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (prema NACE⁶ šifrniku djelatnosti) i stanovništva (po namjeni).

Kod kredita pravnim osobama najveći udjel imaju krediti odobreni sljedećim sektorima: trgovina (3,1 milijarda KM ili 35,7% kredita pravnih osoba, odnosno 17,8% ukupnog kreditnog portfelja), prerađivačka industrija (2,1 milijarda KM ili 24,1% kredita pravnih osoba, odnosno 12% ukupnih kredita), građevinarstvo (0,6 milijardi KM ili 7,3% kredita pravnih osoba, odnosno 3,6% ukupnih kredita), te financijska djelatnost (0,6 milijardi KM ili 7,3% kredita pravnih osoba, odnosno 3,6% ukupnih kredita).

Udjel NPL-a kod kredita odobrenih sektoru trgovine iznosi 3,5% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 91,4%), sektoru prerađivačke industrije je 5,2% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 86,4%), sektoru građevinarstva 2,2% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 93,6%) dok kod sektora financijske djelatnosti iznosi 0,02% (stopa pokrivenosti NPL-a ECL-om iznosi 100%). Kod kredita odobrenih ostalim gospodarskim djelatnostima, najveći udjel NPL-a sa 30. 9. 2023. prisutan je kod kredita odobrenih poljoprivredi (21,2%) i djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva (14,5%).

Kod kredita odobrenih stanovništvu najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju (6,8 milijardi KM ili 78,9% kredita stanovništvu, odnosno 39,4% ukupnog kreditnog portfelja) i krediti odobreni za stambene potrebe (1,7 milijardi KM ili 20,1% kredita stanovništvu, odnosno 10% ukupnog kreditnog portfelja). Udjel NPL-a kod kredita odobrenih za opću potrošnju iznosi 4,8% (stopa pokrivenosti ECL-om je 85%), dok je kod stambenih kredita 1% (stopa pokrivenosti ECL-om je 70,4%).

U uvjetima globalne ekonomske nestabilnosti i rasta inflacije, praćene rastom kamatnih stopa na međunarodnom tržištu, FBA je donijela [Odluku o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa](#)¹¹ s ciljem pravovremenog upravljanja kreditnim rizikom, zaštite korisnika financijskih usluga, stabilnosti bankovnog sustava u smislu utjecaja efekata odluke na kvalitetu kreditnog portfelja banaka, te postizanja makroekonomske ravnoteže. Odluka predviđa povećanje minimalnih stopa koje su banke u obvezi primjenjivati za ECL u slučaju značajnijeg rasta kamatnih stopa. Odredbe odluke naročito utječu na zaštitu korisnika financijskih usluga, a što podrazumijeva da banka neće povećati kamatnu stopu iznad razine koja se smatra značajnom, ukoliko procijeni da će navedeno povećanje kamatne stope imati utjecaja na kreditnu sposobnost korisnika financijske usluge i da će isto dovesti korisnika financijske usluge u status neizmirenja obveza, te može ponuditi mogućnost modifikacije kreditne izloženosti. Također, odluka ima za cilj dodatno stimulirati banke da iznađu način zadržavanja kamatnih stopa na razumnim razinama, i ograničiti postupke banaka koji bi mogli imati nepovoljne utjecaje na građane i gospodarstvo, te u konačnici na rast sistemskih rizika.

POVEZNICA 11

⁶ Statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti u EU - NACE (engl. Statistical Classification of Economic Activities in the European Community)

Kada se promatra ukupan kreditni portfelj na razini bankarskog sektora FBiH sa stanovišta načina ugovorene kamatne stope primjetan je trend povećanja kredita ugovorenih s fiksnom kamatnom stopom, koji na dan 30. 9. 2023. iznose 13,3 milijarde KM ili 77,1% ukupnog portfelja (31. 12. 2022.: 11,8 milijardi KM ili 71,8%), dok je 3,9 milijardi KM ili 22,9% ukupnog portfelja ugovoreno s promjenjivom kamatnom stopom (31. 12. 2022.: 4,7 milijardi KM ili 28,2% ukupnog portfelja).

Od ukupnog iznosa kredita pravnim osobama na dan 30. 9. 2023., 1,4 milijarde KM ili 16% je ugovoreno s promjenjivom kamatnom stopom, dok je 7,2 milijarde KM ili 84% ugovoreno s fiksnom kamatnom stopom. Kada je riječ o kreditima stanovništvu, s promjenjivom kamatnom stopom ugovoreno je 2,6 milijardi KM ili 29,8%, dok je šest milijardi KM ili 70,2% ugovoreno s fiksnom kamatnom stopom.

Prema izvještajnim podacima banaka, značajan rast kamatne stope sa 30. 9. 2023. u odnosu na referentni datum utvrđen je u dijelovima portfelja kod devet banaka i nije bilo značajnijih izmjena u udjelu istog u ukupnom kreditnom portfelju u odnosu na prethodno razdoblje. Banke u FBiH ograničile su NKS i nisu uzrokovale dodatni rast troškova za klijente, odnosno ukoliko je došlo do značajnog rasta kamatne stope isti je posljedica značajnog rasta na EKS kao obračunskoj kategoriji.

Na promatrani datum, ECL za kredite kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope, bez primjene Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa iznosili bi 13,9 milijuna KM, dok su ECL s primjenom navedene Odluke utvrđeni u iznosu od 19,8 milijuna KM. Iz navedenih podataka, može se zaključiti da su banke formirale dodatne ECL u ukupnom iznosu od 5,9 milijuna KM za kredite kod kojih je utvrđen značajan rast kamatnih stopa.

Osim kamatnih stopa na novoodobrene kredite (vidjeti pod 1.2.6. Ponderirane NKS i EKS), FBA prati kretanje kamatnih stopa na ukupne kredite po relevantnim segmentima, uzimajući u obzir vrstu ugovorene kamatne stope.

Efekti predmetne odluke su višestruki, odnosno poduzete aktivnosti FBA na ublažavanju rizika rasta kamatnih stopa rezultirale su:

- prilagođavanjem banaka i ograničenim usklađivanjem kamatne stope kredita s promjenjivom kamatnom stopom;
- ograničenim iznosom kredita kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- povećanjem rezervi za ECL za pokriće gubitaka uslijed rasta kreditnog rizika, odnosno pogoršanja kvalitete kredita kod kojih je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- smanjenjem razine kredita u razini kreditnog rizika 3 na razini bankarskog sektora FBiH;
- niskom razinom kredita u razini kreditnog rizika 3 kod kredita za koje je utvrđen značajan rast kamatne stope;
- neometanim nastavkom kreditiranja privrede i stanovništva;
- zadržavanjem kamatnih stopa na novoodobrene kredite na razini prije početka primjene predmetne Odluke.

Izostanak navedenih mjera FBA potencijalno bi imao, između ostalog, za posljedicu automatski i potpuni prijenos efekata promjene razine kamatnih stopa izvan BiH na tržište i portfelj kredita u BiH, značajan rast kamatnog prihoda, rasta udjela nekvalitetne aktive s dugoročnim ekonomskim posljedicama, kao i rast kreditnog rizika bez adekvatnih efekata na mjerenje i iskazivanje ECL-a. FBA kontinuirano prati i razmatra potrebu uvođenja dodatnih mjera i poduzima aktivnosti na

očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštiti deponenata, te unapređenju sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH.

U tablici 26 dan je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste za ocjenu kreditnog rizika u bankama u FBiH:

- % -

Tablica 26: Pokazatelji kreditnog rizika				
R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.9.2023.
1	2	3	4	5
1.	Stopa nekvalitetnih izloženosti	3,5	2,6	2,2
2.	Stopa pokrivenosti nekvalitetnih izloženosti sa ECL	77,9	83,7	84,8
3.	Stopa pokrivenosti ukupne aktive sa ECL	4,0	3,5	3,1
4.	Stopa NPL	6,4	4,8	4,0
5.	Stopa pokrivenosti NPL sa ECL	77,7	83,5	84,6
6.	Stopa pokrivenosti ukupnih kredita sa ECL	6,9	6,0	5,4
7.	Novi NPL*/Ukupni prihodujući krediti	0,8	-0,4	-0,1
8.	NPL/Ukupni kapital i ECL za NPL	26,2	20,5	16,7
9.	Neto NPL/Temeljni kapital	8,4	4,7	3,7
10.	Dospjeli krediti/Ukupni krediti	4,6	3,5	3,0

* Iznos rasta/pada NPL na izvještajni datum u odnosu na usporedno razdoblje

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno ocjeni prakse odobravanja, praćenja i analize izloženosti kreditnom riziku, uspostave sustava ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika, raspoređivanja izloženosti u razine kreditnog rizika i utvrđivanja ECL-a, postupanja s nekvalitetnim izloženostima, te upravljanja rizikom koncentracije.

1.2.5. Profitabilnost

Na održivu profitabilnost banaka najznačajnije utječe kvaliteta aktive. Također, profitabilnost banaka može biti pod utjecajem i ostalih rizika, strukture, diverzificiranosti i troškova izvora financiranja, troškovne efikasnosti, vanjskih faktora koji su specifični za bankarski, odnosno financijski sektor u FBiH (razvijenost financijskog sustava, regulatorna obilježja, industrijska koncentracija i dr.) i vanjskih makroekonomskih faktora (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija i dr.).

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sektora u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sektoru, promatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti razine i kvalitete zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti.

Razina, kvaliteta i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na razini bankarskog sektora u FBiH za razdoblje 1.1. - 30. 9. 2023. iskazan je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 432,7 milijuna KM, što je za 137,6 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 27). Sve banke sa sjedištem u FBiH su iskazale pozitivan financijski rezultat.

- 000 KM -

Tablica 27: Ostvareni financijski rezultat banaka

R. br.	O p i s	1.1. - 30.9.2021.		1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.	
		Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Dobit	263.976	15	295.138	14	432.725	13
2.	Gubitak	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	263.976	15	295.138	14	432.725	13

U Prilogu 5. prikazan je zbirni račun dobiti i gubitka banaka u FBiH za razdoblje 1.1. - 30. 9. 2023., po shemi FBA, s usporednim podacima za isto izvještajno razdoblje 2022. godine.

Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, u prvih devet mjeseci 2023. godine na razini bankarskog sektora u FBiH ostvareni su ukupni prihodi u iznosu od 1,2 milijarde KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 166,3 milijuna KM ili za 16,7% (tablica 28).

- 000 KM -

Tablica 28: Struktura ukupnih prihoda banaka

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6	7
I. Prihodi od kamata i slični prihodi						
1.	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.415	0,2	49.591	4,3	2053
2.	Kredit i poslovi leasinga	467.158	46,8	525.009	45,1	112
3.	Ostali prihodi od kamata	54.573	5,5	97.928	8,4	179
	Ukupno I.	524.146	52,5	672.528	57,8	128
II. Operativni prihodi						
4.	Naknade za izvršene usluge	338.398	33,9	357.009	30,6	105
5.	Prihodi iz posl. s devizama	73.386	7,4	67.423	5,8	92
6.	Ostali operativni prihodi	62.072	6,2	67.294	5,8	108
	Ukupno II.	473.856	47,5	491.726	42,2	104
	Ukupni prihodi (I+II)	998.002	100	1.164.254	100	117

U strukturi ukupnih prihoda, prihodi od kamata i slični prihodi sudjeluju sa 57,8%, dok operativni prihodi sudjeluju sa 42,2%. U odnosu na prvih devet mjeseci prethodne godine, došlo je do povećanja udjela prihoda od kamata i sličnih prihoda za 5,3 postotna boda, koliko iznosi smanjenje udjela operativnih prihoda. U promatranom razdoblju, ostvareni ukupni kamatni i slični prihodi veći su za 148,4 milijuna KM ili 28,3%. Dominantna stavka u ovim prihodima su kamatni prihodi po kreditima i poslovima leasinga, čiji je udjel u ukupnim prihodima smanjeno za 1,7 postotnih bodova. U istom razdoblju povećan je udjel kredita i potraživanja po poslovima leasinga u ukupnoj aktivni za 0,5 postotnih bodova (sa 57,7% na 58,2%), a prosječna ponderirana NKS na kredite povećana je sa 3,04% na 3,12% (za 0,08 postotnih bodova).

U prvih devet mjeseci 2023. godine kamatni prihodi po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija veći su za 47,2 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prethodne godine zbog rasta međubankarskih kamatnih stopa na tržištu novca u EU, pri čemu se 64,9% povećanja odnosi na tri banke. U istom razdoblju, udjel kamatonosnih računa depozita kod depozitnih institucija u ukupnoj aktivni bankarskog sektora u FBiH ostalo je na istoj razini (17,7%). U okviru ostalih prihoda od kamata zabilježeno je povećanje na svim pozicijama: kamatni prihodi od plasmana drugim bankama za 914% (58,9% povećanja odnosi se na jednu banku), kamatni

prihodi od vrijednosnih papira koji se drže do dospijeca za 169,8% (62,9% povecanja odnosi se na dvije banke), a ostali prihodi od kamata za 33,3% (78,2% povecanja odnosi se na jednu banku).

Ukoliko se promatra sektorska struktura ostvarenih kamatnih prihoda, najveći dio odnosi se na prihode od stanovništva - 50,8%, zatim na prihode od privatnih poduzeća - 26,5%, od bankarskih institucija - 12,6%, vladinih institucija - 6,7%, od javnih poduzeća - 2,2%, a od ostalih sektora 1,2%.

Ukupni operativni prihodi su u prvih devet mjeseci 2023. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine zabilježili povecanje od 17,9 milijuna KM ili 3,8%. U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveća stavka su prihodi po naknadama za izvršene usluge koji su zabilježili povecanje za 18,6 milijuna KM ili 5,5%. Prihodi iz poslovanja s devizama smanjeni su za 5,9 milijuna KM ili za 8,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok su ostali operativni prihodi povecani za 5,2 milijuna KM ili 8,4%.

Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, ukupni rashodi na razini bankarskog sektora u FBiH u prva tri tromjesečja 2023. godine iznose 717,9 milijuna KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine veći su za 17,3 milijuna KM ili 2,5% (tablica 29).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	1.1.-30.9.2022.		1.1.-30.9.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6	7
I. Rashodi od kamata i slični rashodi						
1.	Depoziti	44.883	6,4	47.265	6,6	105
2.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	4.064	0,6	7.107	1,0	175
3.	Ostali rashodi od kamata	33.110	4,7	13.312	1,9	40
Ukupno I.		82.057	11,7	67.684	9,4	82
II. Nekamatni rashodi						
4.	Troškovi IV, rezerv. po pot. obav. i ost. vrijed. usklađenja	71.780	10,2	30.632	4,3	43
5.	Troškovi plaća i doprinosa	202.902	29,0	218.295	30,4	108
6.	Troškovi poslovnog prostora i amortizacija	125.302	17,9	131.089	18,3	105
7.	Ostali poslovni i direktni troškovi	134.093	19,1	161.704	22,5	121
8.	Ostali operativni troškovi	84.531	12,1	108.544	15,1	128
Ukupno II.		618.608	88,3	650.264	90,6	105
Ukupni rashodi (I+II)		700.665	100	717.948	100	102

U strukturi ukupnih rashoda, dominiraju nekamatni rashodi s udjelom od 90,6%, dok rashodi od kamata i slični rashodi sudjeluju sa 9,4%. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, povecan je udjel nekamatnih rashoda za 2,3 postotna boda, za koliko je smanjen udjel rashoda od kamata. U promatranom razdoblju kamatni i slični rashodi smanjeni su za 14,4 milijuna KM ili 17,5%, pri čemu su kamatni rashodi po depozitima povecani za 2,4 milijuna KM ili 5,3%. Povecanje kamatnih rashoda po depozitima posljedica je, kako povecanja iznosa kamatonosnih depozita, tako i blagog povecanja kamatnih stopa na depozite, pa tako prosječna ponderirana NKS za depozite iznosi 0,86%, dok je za isto razdoblje prošle godine iznosila 0,36%.

Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama u promatranom razdoblju povecani su zbog rasta kamatnih stopa za tri milijuna KM ili za 74,9% (87,2% povecanja se odnosi na tri banke), dok je u isto vrijeme razina zaduženja bankarskog sektora u FBiH po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama smanjena za 57,7 milijuna KM ili 11%.

Ostali rashodi od kamata smanjeni su u promatranom razdoblju za 19,8 milijuna KM ili 59,8%, a najvećim dijelom uslijed ukidanja negativne naknade na sredstva banaka iznad obavezne rezerve i na sredstva obavezne rezerve po osnovi osnovice u stranim valutama i u domaćoj valuti s valutnom klauzulom kod CBBiH.

Na razini bankarskog sektora u FBiH, u prvih devet mjeseci 2023. godine u odnosu na isto razdoblje 2022. godine, ukupni nekamatni rashodi povećani su za 31,7 milijuna KM ili za 5,1%. U okviru istih, stopa smanjenja zabilježena je kod troškova ispravaka vrijednosti, rezerviranja po potencijalnim obvezama i ostalih vrijednosnih usklađivanja od 57,3% ili 41,1 milijun KM (86,3% smanjenja odnosi se na dvije banke). Pet banaka su kroz neto efekt imale veće troškove ispravaka vrijednosti u prvih devet mjeseci ove godine, a osam banaka manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U okviru nekamatnih rashoda, stope povećanja ostvarili su troškovi plaća i doprinosa (7,6%), troškovi poslovnog prostora (4,6%), ostali poslovni i direktni troškovi (20,6%, od čega se 70,9% povećanja odnosi na jednu banku), dok su ostali operativni troškovi ostvarili najveću stopu povećanja od 28,4% ili 24 milijuna KM, pri čemu se 66,2% povećanja odnosi na tri banke.

Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U tablici 30 dan je pregled najznačajnijih veličina i koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

- 000 KM ili % -

Tablica 30: Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti					
R. br.	Opis	30.9.2021.	30.9.2022.	30.9.2023.	
1	2	3	4	5	
1.	Neto dobit	263.976	295.138	432.725	
2.	Prosječna neto aktiva	24.834.480	26.153.413	27.825.312	
3.	Prosječni ukupni kapital	3.189.637	3.184.628	3.408.920	
4.	Ukupan prihod	827.353	915.945	1.096.570	
5.	Neto kamatni prihod	430.606	442.089	604.844	
6.	Operativni prihodi	396.747	473.856	491.726	
7.	Operativni rashodi	394.811	412.735	457.928	
8.	Poslovni i direktni rashodi	165.605	205.873	192.336	
9.	Ostali poslovni i direktni troškovi	116.758	134.093	161.704	
10.	Dobit na prosječnu aktivu (ROAA)	1,1	1,1	1,6	
11.	Dobit na prosječni ukupni kapital (ROAE)	8,3	9,3	12,7	
12.	Ukupan prihod/prosječna aktiva	3,3	3,5	3,9	
13.	Neto kamatni prihod/prosječna aktiva (NIM)*	1,7	1,7	2,2	
14.	Neto kamatna marža (kamatni prihod/prosječna kamatonosna aktiva-kamatni rashod/prosječna kamatonosna pasiva)	1,9	1,8	2,4	
15.	Operativni rashodi/ukupni prihod umanjen za ostale poslov. i dir. troš. (CIR)**	55,6	52,8	49,0	

* NIM eng. Net Income Margin

** CIR eng. Cost-income Ratio

Ukoliko se promatra neto kamatni prihod, zabilježeno je njegovo povećanje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za 162,8 milijuna KM ili 36,8%, pri čemu je zabilježeno i povećanje njegovog udjela u ukupnom prihodu, sa 48,6% na 55,2%.

1.2.6. Ponderirane NKS i EKS

S ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita, te zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u

drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i za organizacijske dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH. Banke su obavezne mjesečno izvješćivati FBA o prosječnim ponderiranim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, sukladno [Odluci o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite¹²](#) i [Uputi za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope¹³](#)

FBA na temelju dostavljenih podataka, prema utvrđenoj metodologiji, izračunava prosječne ponderirane NKS i EKS za bankarski sektor i iste zavise, osim od visine kamatnih stopa pojedinačnih banaka, i od volumena i strukture novoodobrenih kredita, odnosno novougovorenih depozita.

Za potrebe korisnika kredita, a prilikom analize trenda kamatnih stopa, relevantno je pratiti kretanje prosječne ponderirane EKS, s obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani s kreditom, tj. uvjetima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer: troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih osoba ako je osiguranje uvjet za odobravanje kredita, te drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uvjet su za korištenje kredita).

U Prilogu 6. daje se pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS na kredite i depozite po razdobljima.

Ukupna prosječna ponderirana EKS na novoodobrene kredite u prvih devet mjeseci 2023. godine u bankarskom sektoru FBiH iznosi 3,64% i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, kada je iznosila 3,58%, povećana je za 0,06 postotnih bodova.

Kada se promatra ročna struktura novoodobrenih kredita u prva tri tromjesečja 2023. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, prosječna ponderirana EKS na dugoročne kredite povećana je za 0,52 postotna boda (sa 4,88% na 5,40%), dok je za kratkoročne kredite povećana za 0,05 postotnih bodova (sa 2,27% na 2,32%). Promatrano prema sektorskoj strukturi, prosječna ponderirana EKS na ukupne novoodobrene kredite gospodarstvu smanjena je za 0,02 postotna boda (sa 2,54% na 2,52%), prosječna ponderirana EKS na ukupne novoodobrene kredite stanovništvu povećana je za 0,36 postotnih bodova (sa 6,15% na 6,51%), dok je prosječna ponderirana EKS na ukupne novoodobrene kredite ostalim sektorima povećana za 1,80 postotnih bodova (sa 2,89% na 4,69%).

POVEZNICA 12

POVEZNICA 13

Ukupna prosječna ponderirana EKS na depozite prikupljene u prvih devet mjeseci 2023. godine u bankarskom sektoru FBiH iznosi 0,87% i u odnosu na isto razdoblje 2022. godine, kada je iznosila 0,36%, povećana je za 0,51 postotni bod. Promatrano prema ročnosti depozita, prosječna ponderirana EKS na kratkoročne depozite zabilježila je povećanje za 0,76 postotnih bodova (sa 0,24% na 1,00%), a na dugoročne depozite za 0,32 postotna boda (sa 0,50% na 0,82%). Kada se

promatra sektorska struktura prikupljenih depozita, prosječna ponderirana EKS na depozite gospodarstva povećana je za 0,77 postotnih bodova (sa 0,44% na 1,21%), prosječna ponderirana EKS na depozite stanovništva povećana je za 0,21 postotni bod (sa 0,43% na 0,64%), dok je prosječna ponderirana EKS na depozite ostalih sektora povećana za 1,02 postotna boda (sa 0,28% na 1,30%).

1.2.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najslabijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor, njegovu stabilnost i sigurnost.

U tablici 31 daje se pregled ispunjenja LCR-a, pokazatelja kratkoročne otpornosti banaka na rizik likvidnosti, u bankarskom sektoru u FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	Indeks	
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)
1.	Zaštitni sloj likvidnosti	7.064.703	6.928.631	6.166.991	98	89
2.	Neto likvidnosni odljevi	3.176.830	3.280.801	2.602.974	103	79
	LCR	222%	211%	237%		

Sa 30. 9. 2023. LCR na razini bankarskog sektora FBiH iznosi 237% i značajno je veći u odnosu na regulatorno propisani minimum, te sve banke ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a.

Struktura zaštitnog sloja likvidnosti, po tržišnoj vrijednosti nakon primjene korektivnih faktora, prikazana je u tablici 32:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.9.2023.	Indeks	
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)
1.	Likvidna imovina razine 1	7.059.357	6.928.631	6.166.991	98	89
1.1.	Gotovina	1.526.321	1.543.788	1.369.768	101	89
1.2.	Rezerve centralne banke koje se mogu povući	3.095.846	3.076.604	2.722.074	99	88
1.3.	Imovina centralne vlade	1.401.508	1.238.867	1.000.432	88	81
1.4.	Imovina jedinica regionalne vlade i lokalne vlasti	1.011.738	1.045.296	1.029.773	103	99
1.5.	Imovina multilateralne razvojne banke i međunarodne organizacije	23.944	24.076	44.944	101	187
2.	Likvidna imovina razine 2	5.346	0	0	0	0
2.1.	Likvidna imovina razine 2a	0	0	0	-	-
2.2.	Likvidna imovina razine 2b	5.346	0	0	0	-
	Ukupno (1+2)	7.064.703	6.928.631	6.166.991	98	89

Zaštitni sloj likvidnosti iznosi 6,2 milijarde KM i bilježi smanjenje od 0,8 milijardi KM ili 11% u odnosu na kraj prethodne godine. Najveće smanjenje od 354,5 milijuna KM ili 11,5% zabilježeno je na poziciji rezerve centralne banke koje se mogu povući. U strukturi zaštitnog sloja likvidnosti sudjeluje samo likvidna imovina razine 1, a najveći udjel ima iznos iznad obvezne rezerve koju banke drže u CBBiH sa 44,1%, zatim gotovina sa 22,2%, imovina jedinica regionalne vlade sa 16,7%, te imovina centralnih vlada sa 16,2%.

Izračun neto likvidnosnih odljeva može se vidjeti iz tablice 33:

- 000 KM -

Tablica 33: Neto likvidnosni odljevi

R. br.	Opis	31.12.2021.	31.12.2022.	30.9.2023.	Indeks	
					(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Ukupni odljevi	5.579.174	5.690.905	6.054.144	102	106
2.	Ukupni priljevi	2.402.345	2.469.853	3.592.255	103	145
3.	Priljevi na koje se primjenjuje gornja granica od 75% odljeva	2.402.344	2.410.104	3.451.170	100	143
Neto likvidnosni odljevi (1-3)		3.176.830	3.280.801	2.602.974	103	79

Pri izračunu neto likvidnosnih odljeva na dan 30. 9. 2023., kod deset banaka, odljevi su umanjeni za iznos ukupnih priljeva, a kod tri je ograničeno priznavanje likvidnosnih priljeva na 75% ukupnih likvidnosnih odljeva.

U strukturi odljeva koji na dan 30. 9. 2023. iznose 26,6 milijardi KM (prije primjene stope odljeva), najveći udjel imaju odljevi po osnovi depozita stanovništva (10,6 milijardi KM ili 39,9% ukupnih odljeva, od čega se na stabilne depozite odnosi 5,7 milijardi KM ili 53,5% odljeva depozita stanovništva), zatim depoziti drugih klijenata (9,1 milijarda KM ili 34,2% ukupnih odljeva), te drugi proizvodi i usluge (4,1 milijarda KM ili 15,4% ukupnih odljeva).

U strukturi ukupnih priljeva koji iznose 3,6 milijardi KM, najveći udjel imaju novčana potraživanja od financijskih klijenata (2,6 milijardi KM ili 72,4% ukupnih priljeva), na koje je primijenjena stopa priljeva od 100%, zatim priljevi po osnovi financijskih derivata (0,6 milijardi KM ili 15,4% ukupnih priljeva) na koje je, također, primijenjena stopa priljeva od 100%, te potraživanja od klijenata koji nisu financijski klijenti u iznosu od 0,3 milijarde KM ili 8,7% ukupnih priljeva, a na koje je primijenjena stopa priljeva od 50%.

S ciljem smanjenja rizika financiranja tijekom dužeg vremenskog razdoblja, Odlukom o upravljanju likvidnosti banaka propisano je da su banke od 31. 12. 2022. dužne kontinuirano održavati minimalni NSFR. NSFR-om se banke potiču da financiraju svoje aktivnosti stabilnijim izvorima financiranja na trajnoj osnovi. NSFR se izračunava kao odnos između ASF i RSF, gdje ASF predstavlja dio kapitala i obveza banke čija pouzdanost se očekuje tijekom vremenskog razdoblja uključenog u NSFR (razdoblje do jedne godine), a RSF predstavlja rezultat množenja imovine i izvanbilančnih izloženosti banke odgovarajućim faktorima kojima se odražavaju njihove likvidnosne karakteristike i preostali rokovi do dospijea tijekom jednogodišnjeg razdoblja NSFR-a.

U tablici 34 daje se pregled ispunjenja NSFR-a, u bankarskom sektoru u FBiH:

- 000 KM -

Tablica 34: NSFR

R. br.	Opis	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	Indeks
1	2	3	4	5=4/3
1.	Raspoloživo stabilno financiranje (ASF)	19.770.563	20.661.206	105
2.	Potrebno stabilno financiranje (RSF)	12.189.130	13.069.429	107
NSFR		162%	158%	

Sa 30. 9. 2023. NSFR na razini bankarskog sektora FBiH iznosi 158% i značajno je veći u odnosu na regulatorno propisani minimum, te sve banke ispunjavaju zahtjeve u pogledu NSFR-a.

U tablici 35 dana je struktura ASF, a u tablici 36 struktura RSF na razini bankarskog sektora FBiH:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos obveza i kapitala	ASF	Iznos obveza i kapitala	ASF	(5/3)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8
	ASF od:						
1.	Stavki i instrumenata kapitala	3.066.853	3.065.720	3.161.364	3.161.364	103	103
2.	Depozita stanovništva	11.338.559	10.579.940	12.091.342	11.245.366	107	106
3.	Ostalih nefinancijskih klijenata (osim centralnih banaka)	10.433.312	5.533.246	11.037.048	5.822.863	106	105
4.	Operativnih depozita	154.674	68.473	59.811	21.830	39	32
5.	Financijskih klijenata i centralnih banaka	1.190.180	401.687	1.003.468	301.859	84	75
6.	Ostalih obaveza	608.113	121.497	603.199	107.924	99	89
	Ukupno ASF	26.791.691	19.770.563	27.956.232	20.661.206	104	105

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos imovine	RSF	Iznos imovine	RSF	(5/3)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8
	RSF od:						
1.	Imovine centralne banke	6.042.185	0	6.494.161	0	107	-
2.	Likvidne imovine	1.981.702	19.978	1.875.653	12.608	95	63
3.	Vrijednosnih papira koji nisu likvidna imovina	276.376	230.870	291.326	233.582	105	101
4.	Kredita	17.319.096	10.834.010	18.944.448	11.658.086	109	108
5.	Financijskih derivata	47	2	854	807	1.817	40.350
6.	Ostale imovine	917.542	812.215	959.334	815.107	105	100
7.	Izvanbilančnih stavki	6.065.926	292.055	6.666.019	349.239	110	120
	Ukupno RSF	32.602.874	12.189.130	35.231.795	13.069.429	108	107

U sagledavanju likvidnosne pozicije, značajnu ulogu ima ročna struktura depozita, kao dominantni izvor financiranja. Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću prikazana je u tablici 37:

- 000 KM -

R. br.	Depoziti	31. 12. 2021.		31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks	
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Štednja i dep. po viđ. (do 7 dana)	14.755.459	69,6	16.444.582	73,3	17.800.509	75,4	111	108
2.	7 - 90 dana	986.253	4,7	856.555	3,8	713.646	3,0	87	83
3.	91 dan do jedne g.	2.157.949	10,2	2.252.657	10,0	2.243.862	9,5	104	100
	I. Ukupno kratkoročni	17.899.661	84,5	19.553.794	87,1	20.758.017	88,0	109	106
4.	Do 5 godina	3.174.184	15,0	2.813.539	12,6	2.750.560	11,7	89	98
5.	Preko 5 godina	111.107	0,5	76.256	0,3	88.178	0,4	69	116
	II. Ukupno dugoročni	3.285.291	15,5	2.889.795	12,9	2.838.738	12,0	88	98
	Ukupno (I + II)	21.184.952	100	22.443.589	100	23.596.755	100	106	105

Sa 30. 9. 2023. kratkoročni depoziti imali su udjel od 88% u ukupnim depozitima, a dugoročni 12%, pri čemu je došlo do povećanja udjela kratkoročnih, odnosno smanjenja udjela dugoročnih depozita za 0,9 postotnih bodova u odnosu na kraj 2022. godine.

U promatranom razdoblju zabilježeno je povećanje kratkoročnih depozita za 1,2 milijarde KM ili 6,2%, a dugoročni su smanjeni za 51,1 milijun KM ili 1,8%. U okviru dugoročnih depozita zabilježeno je smanjenje depozita ročnosti do pet godina (za 63 milijuna KM ili 2,2%), dok su depoziti ročnosti preko pet godina povećani za 11,9 milijuna KM ili 15,6% (zbog značajnijeg povećanja kod jedne banke). Ako se analizira struktura dugoročnih depozita po preostalom dospijeću, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (96,9%).

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih sredstava, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim kreiraju i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. Važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki financijske imovine i obveza prema vremenskoj skali, kreiranoj na vremenski horizont od 180 dana. Iako je stupanjem na snagu obveze banaka da kontinuirano održavaju minimalni NSFR, ukinuta obveza ispunjavanja ročne usklađenosti preostalih rokova do ugovorenih dospijeća instrumenata financijske imovine i financijskih obveza, potrebno je da banke kontinuirano kontroliraju ročnu usklađenost između izvora i plasmana, s obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja.

U tablici 38 daje se pregled ročne usklađenosti financijske imovine i obveza do 180 dana:

- 000 KM -

Tablica 38: Ročna usklađenost financijske imovine i financijskih obveza do 180 dana						
R. br.	O p i s	31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	Indeks	
1	2	Iznos	Iznos	Iznos	(4/3)	(5/4)
1	2	3	4	5	6	7
I. 1-30 dana						
1.	Iznos financijske imovine	11.876.368	12.036.634	12.396.267	101	103
2.	Iznos financijskih obveza	15.288.271	16.950.559	18.268.026	111	108
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-3.411.903	-4.913.925	-5.871.759	-	-
Obračun izvršenja propisane obveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	77,7%	71,0%	67,9%		
b)	Propisani minimum %	65,0%	65,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		12,7%	6,0%			
II. 1-90 dana						
1.	Iznos financijske imovine	13.050.584	13.303.221	13.767.749	102	103
2.	Iznos financijskih obveza	16.112.291	17.663.350	18.874.699	110	107
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-3.061.707	-4.360.129	-5.106.950	-	-
Obračun izvršenja propisane obveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	81,0%	75,3%	72,9%		
b)	Propisani minimum %	60,0%	60,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		21,0%	15,3%			
III. 1-180 dana						
1.	Iznos financijske imovine	14.327.268	14.669.888	15.034.437	102	102
2.	Iznos financijskih obveza	16.976.401	18.494.275	19.722.044	109	107
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-2.649.133	-3.824.387	-4.687.607	-	-
Obračun izvršenja propisane obveze u %						
a)	Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	84,4%	79,3%	76,2%		
b)	Propisani minimum %	55,0%	55,0%			
Više (+) ili manje (-) = a – b		29,4%	24,3%			

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti prikazan je u tablici 39:

- % -

Tablica 39: Pokazatelji likvidnosti				
R. br.	Pokazatelj	31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.
1	2	3	4	5
1.	Likvidna sredstva ⁷ /neto aktiva	31,9	32,1	32,3
2.	Likvidna sredstva/kratkoročne fin. obveze	44,6	43,5	43,5
3.	Kratkoročne fin. obveze/ukupne fin. obveze	82,3	84,6	85,7
4.	Kredit/depoziti i uzeti krediti	72,3	71,9	71,3
5.	Kredit/depoziti, uzeti krediti i subord. dugovi ⁸	71,8	71,0	70,5

U odnosu na kraj 2022. godine, neznatno je povećan udjel likvidnih sredstava u neto aktivi, dok je odnos likvidnih sredstava i kratkoročnih financijskih obveza na istoj razini. Odnos kratkoročnih financijskih obveza i ukupnih financijskih obveza je povećan, dok pokazatelji „kredit/depoziti i uzeti krediti“ i „kredit/depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi“ bilježe poboljšanje.

Promatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utječu na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. zadovoljavajuća.

1.2.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Odlukom o upravljanju deviznim rizikom banke, propisan je način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke.

Prema stanju na dan 30. 9. 2023. na razini bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznose 4,8 milijardi KM, s udjelom od 16,8% (na kraju 2022. godine 4,2 milijarde KM ili 15,5%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 7,7 milijardi KM ili 27% (na kraju 2022. godine 7,8 milijardi KM, uz udjel od 28,5%).

U tablici 40 daje se struktura aktive i obveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajnije valute i ukupna devizna pozicija na razini bankarskog sektora:

⁷ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj

- milijuni KM -

Tablica 40: Devizna pozicija (EUR i ukupno)

R. br.	O p i s	31. 12. 2022.				30. 9. 2023.				Indeks	
		EUR		Ukupno		EUR		Ukupno		EUR	Ukupno
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	(7/3)	(9/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Imovina u bilanci stanja											
1.	Gotovina i got. ekvivalenti	1.145	13,0	1.787	18,5	2.330	25,9	3.002	30,7	203	168
2.	Kreditni	677	7,7	679	7,0	411	4,5	411	4,2	61	61
3.	Kreditni s val. kl.	5.332	60,4	5.333	55,2	4.853	53,9	4.853	49,6	91	91
4.	Ostalo	1.548	17,5	1.742	18,0	1.294	14,4	1.395	14,3	84	80
5.	Ostala fin. imov. sa val. klauz.	126	1,4	126	1,3	118	1,3	118	1,2	94	94
Ukupno I. (1+2+3+4+5)		8.828	100	9.667	100	9.006	100	9.779	100	102	101
II. Obveze u bilanci stanja											
6.	Depoziti	6.075	72,2	6.886	74,6	6.148	72,1	6.926	74,3	101	101
7.	Uzeti kreditni	520	6,2	520	5,6	465	5,4	465	5,0	89	89
8.	Dep. i kred. s val. klauzulom	1.473	17,5	1.473	16,0	1.596	18,7	1.596	17,1	108	108
9.	Ostalo	344	4,1	354	3,8	322	3,8	336	3,6	94	95
Ukupno II. (6+7+8+9)		8.412	100	9.233	100	8.531	100	9.323	100	101	101
III. Izvanbilančna pozicija neto (+) ili (-)											
10.	Imovina	9		9		28		51		311	567
11.	Pasiva	354		372		392		393		111	106
Duga (iznos)		71		71		111		114		156	161
%		2,4%		2,4%		3,6%		3,7%			
Kratka (iznos)											
%											
Dopuštena		40,0%		40,0%		40,0%		40,0%			
Manja od dopuštene		37,6%		37,6%		36,4%		36,3%			

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankarskog sektora FBiH može se konstatirati da se izloženost banaka i bankarskog sektora FX riziku na dan 30. 9. 2023. kretala u okviru propisanih ograničenja. Na razini sektora iskazana je duga devizna pozicija od 3,7% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 36,3 postotna boda manje od dopuštene. Individualna devizna pozicija za EUR iznosila je 3,6%, što je za 36,4 postotna boda manje od dopuštene, pri čemu su stavke aktive bile veće od obveza (duga pozicija).

Ako se analizira struktura stranih valuta, u aktivima⁹ je dominantan udjel EUR-a od 83,9% (31. 12. 2022. godine 80,1%), uz povećanje nominalnog iznosa za 665 milijuna KM ili 19,7% u odnosu na kraj 2022. godine. Udjel EUR-a u obvezama je 89,7% (31. 12. 2022. godine 89,4%) i u odnosu na kraj 2022. godine smanjen je za 3,3 milijuna KM ili 0,05%. Osnovica za izračun udjela EUR-a u aktivima i obvezama ne uključuje stavke s valutnom klauzulom.

1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi je rizik od mogućeg nastanka negativnih efekata na financijski rezultat i kapital banke po osnovi pozicija iz bankarske knjige uslijed promjene kamatnih stopa. Promjene kamatnih stopa koje generiraju ovaj rizik obično se javljaju kao posljedica neusklađenosti u rokovima dospelja, promjena kamatnih stopa na pozicije aktive i pasive ili izvanbilančne kratke ili duge pozicije.

⁹ Izvor: Izvješće o deviznoj poziciji banke - dio aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Stavke bilančne aktive i izvanbilanca se iskazuje po neto principu, odnosno umanjuju se za iznos ECL-a

FBA je Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi propisala minimalne standarde za uspostavu sustava upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, način izračuna promjene ekonomske vrijednosti koja proizlazi iz pozicija bankarske knjige, te izvješćivanje FBA na kvartalnoj razini. Banka je dužna uspostaviti sveobuhvatan i efikasan sustav upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi koji je razmjern vrsti, opsegu i složenosti poslova banke, kao i njenim rizičnim profilom. Za potrebe izvješćivanja FBA o izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, banka je dužna koristiti se jednostavnim izračunom pri procjeni promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, primjenjujući standardni kamatni šok od 200 baznih poena na pozicije bankarske knjige po svim značajnim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno, obuhvaćajući sve pozicije bankarske knjige koje su osjetljive na promjene kamatnih stopa.

Iz tablice 41 može se vidjeti valutna struktura promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala na razini bankarskog sektora FBiH:

- 000 KM -

Tablica 41: Ukupna ponderirana pozicija bankarske knjige							
R. br.	Opis	31. 12. 2021.	31. 12. 2022.	30. 9. 2023.	Indeks		
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)	
1.	Neto ponderirana pozicija - KM	78.394	162.878	227.308	208	140	
2.	Neto ponderirana pozicija - EUR	26.564	44.378	53.537	167	121	
3.	Neto ponderirana pozicija - USD	339	329	0	97	0	
4.	Neto ponderirana pozicija - ostalo	-3.804	-6.633	-7.956	174	120	
5.	Promjena ekon. vrijed. (1+2+3+4)	101.493	200.952	272.889	198	136	
6.	Regulatorni kapital	2.852.902	2.926.563	3.062.316	103	105	
7.	Promjena ekonomske vrijednosti/regulatorni kapital	3,6%	6,9%	8,9%			

Stopa promjene ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala na dan 30. 9. 2023. iznosi 8,9%, što je u okviru propisanog ograničenja i veća je za dva postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine.

1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

FBA će, sukladno propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti s poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenju sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, s težištem na:

- provođenju SREP-a za banke prema dinamici utvrđenoj Odlukom o postupku supervizorskog pregleda i procjene banke¹⁴ i usvojenom SREP metodologijom, te kontinuiranom praćenju SREP indikatora za sve banke;
- praćenju rizičnog profila i kapitalne pozicije svih banaka, uključujući ispunjenje kapitalnih zahtjeva kao rezultat SREP procjene;

POVEZNICA 14

- provođenju supervizorske procjene ICAAP-a i ILAAP-a, kao i planova oporavka za sve banke;
- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i održivosti dugoročnih izvora financiranja banaka kod kojih su koncentrirani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama postupanja banaka u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata i dr.;
- kontrolama primjene Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka, uključujući i ocjenu internih modela za procjenu parametara kreditnog rizika;
- praćenju realizacije strategija postupanja s nekvalitetnim izloženostima i godišnjih operativnih planova za banke kod kojih je udio NPL-a u ukupnim kreditima veći od 5%;
- praćenju promjena kamatnih stopa i utjecaja na bankarski sektor, te poduzimanje aktivnosti na ublažavanju efekata i praćenje primjene Odluke o privremenim mjerama za ublažavanje rizika rasta kamatnih stopa od strane banaka, kroz posredan i neposredan nadzor;
- provođenje testiranja otpornosti banaka na stres sukladno utvrđenom dvogodišnjom dinamikom provođenja, a sve s ciljem praćenja poslovanja svake banke, ocjenjivanja rizika i blagovremenog poduzimanja odgovarajućih mjera;
- nastavku kontinuirane suradnje s nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU i trećih zemalja čije članice imaju sjedište u FBiH, s ciljem efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, te suradnje i razmjene informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, kao i s međunarodnim finansijskim institucijama;
- unapređenju suradnje kroz potpisivanje novih sporazuma o suradnji s relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga;
- aktivnosti vezane za ESG rizike;
- daljnje aktivnosti na usklađivanju sa CRR 2¹⁵ i CRD V¹⁶;
- nastavku suradnje s UBBiH s ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja s propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke i zahtjevima tržišta.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti s ciljem realizacije preporuka posljednje FSAP misije - projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom i ukupnom gospodarskom sustavu, dostignute razine razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, činjenice da depoziti građana predstavljaju dominantan izvor financiranja banaka, te imajući u vidu aktualne makroekonomske poremećaje, od banaka se očekuje da u narednom razdoblju svoje aktivnosti usmjere na:

- oprezno i odgovorno upravljanje rizicima, u skladu s važećim računovodstvenim i regulatornim okvirom, domaćim i međunarodnim standardima dobre prakse;
- podršku gospodarstvu i stimuliranju kreditnog rasta kroz kontinuirano financiranje klijenata i održive kreditne aranžmane;
- analiziranje, mjerenje, planiranje aktivnosti za umanjene kamatno induciranog kreditnog rizika;

POVEZNICA 15

POVEZNICA 16

- dodatno jačanje sustava unutarnjih kontrola u svim oblastima poslovanja u skladu s Odlukom o sustavu internog upravljanja u banci¹⁷;
- usklađivanje poslovanja s novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- ažuriranje planova oporavka s posebnom pažnjom u ključnim segmentima: proces eskalacije, pokazatelji i opcije oporavka;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu s regulatornim zahtjevima;
- planiranje ispunjenja MREL zahtjeva za banke koje imaju tu obvezu;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika financijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu;
- dodatno praćenje pojačanih rizika koji su vezani za sigurnost informacijskih sustava i primjene novih tehnologija, a naročito sa stanovišta poslovanja klijenata;
- razumno utvrđivanje naknada bankarskih usluga zasnovanih na stvarnim troškovima, uvažavajući naglašene potrebe financijske inkluzije i prilagođavanja potrebama korisnika financijskih usluga, te razvoj proizvoda koji su prilagođeni socijalno osjetljivim kategorijama stanovništva;
- pojačano praćenje rizika i efekata koji se prenose sa tržišta izvan BiH, a koji potencijalno mogu pojačati utjecaj kreditnog rizika i ostalih rizika;
- procjenu efekata makroekonomskih poremećaja i drugih utjecaja koji bi mogli imati nagle udare na operativnu sposobnost i likvidnost.

POVEZNICA 17

SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANCIJSKIH INSTITUCIJA

MIKROKREDITNI SEKTOR
55

LEASING SEKTOR
65

FAKTORING POSLOVI
74

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANCIJSKIH INSTITUCIJA

2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 30. 9. 2023., dozvolu za rad FBA ima 14 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga deset MKF (neprofitne organizacije) i četiri MKD (profitne organizacije), što je za jednu MKO više u odnosu na 31. 12. 2022.

Sa 30. 9. 2023., MKO sa sjedištem u FBiH posluju putem 361 organizacijskog dijela, dok sedam MKO koje imaju sjedište u RS-u posluje u FBiH putem 67 organizacijskih dijelova.

U Prilogu 7. dani su osnovni podaci o MKF i MKD, koji sa 30. 9. 2023. imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.1.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravna osoba koja se, sukladno propisima, može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruga građana i fizičkih osoba koji su registrirani osnivači MKF, ali bez prava vlasništva nad kapitalom. Od četiri MKD, dva su MKD u 100%-tnom vlasništvu dvije MKF, jedno MKD je u 100%-tnom vlasništvu nerezidentne pravne osobe, dok je jedno MKD u 100%-tnom vlasništvu rezidentne pravne osobe.

2.1.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 30. 9. 2023. ukupno je zaposleno 1.415 radnika, što je za tri radnika više u odnosu na stanje sa 31. 12. 2022. (tablica 42). Od ukupnog broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH, u MKF je zaposleno 1.213 radnika ili 85,7%, a u MKD 202 radnika ili 14,3%.

R. br.	Stupanj stručne spreme	31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Udjel %	Broj zaposlenih	Udjel %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprema - VSS	718	50,8	726	51,3	101
2.	Viša stručna sprema - VŠS	118	8,4	117	8,3	99
3.	Srednja stručna sprema - SSS	566	40,1	561	39,6	99
4.	Ostali	10	0,7	11	0,8	110
	Ukupno	1.412	100	1.415	100	100

Na temelju podataka o efikasnosti osoblja na razini mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023., aktiva po zaposlenom u MKO iznosi 568,3 tisuće KM, što je za 10,1% više u odnosu na 31. 12. 2022.

2.1.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1.2.1. Bilanca stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 804,2 milijuna KM i za 75,3 milijuna KM ili 10,3% je veća u odnosu na stanje sa 31. 12. 2022. Stopa rasta aktive MKF je 6,9%, dok je stopa rasta aktive MKD 20,9%.

U prilogima 8. i 9. dan je zbirni prikaz bilance stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 10. dan pregled osnovnih financijskih pokazatelja MKO prema izvještajnim podacima na dan 30. 9. 2023.

Zbirna bilanca stanja mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. i usporednim podacima sa 31. 12. 2022. prikazana je u tablici 43:

- 000 KM -

Tablica 43: Bilanca stanja mikrokreditnog sektora										
R. br.	Opis	31. 12. 2022.				30. 9. 2023.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
AKTIVA										
1.	Novčana sredstva	43.803	10.602	54.405	7,5	29.594	12.160	41.754	5,2	77
2.	Plasmani bankama	182	0	182	0,0	0	0	0	0,0	0
3.	Mikrokrediti, bruto	440.182	165.440	605.622	83,1	463.786	194.146	657.932	81,8	109
4.	RKG	2.954	4.213	7.167	1,0	3.179	3.092	6.271	0,8	87
5.	Neto mikrokrediti	437.228	161.227	598.455	82,1	460.607	191.054	651.661	81,0	109
6.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	24.706	5.026	29.732	4,1	21.942	6.776	28.718	3,6	97
7.	Dugoročne investicije	34.388	0	34.388	4,7	65.379	0	65.379	8,1	190
8.	Ostala aktiva	10.250	1.498	11.748	1,6	11.078	5.608	16.686	2,1	142
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	-
Ukupno aktiva		550.557	178.353	728.910	100	588.600	215.598	804.198	100	110
PASIVA										
10.	Obv. po uzetim kred.	228.663	109.602	338.265	46,4	240.017	122.717	362.734	45,1	107
11.	Ostale obveze	26.719	10.805	37.524	5,2	31.014	31.266	62.280	7,7	166
12.	Kapital	295.175	57.946	353.121	48,4	317.569	61.615	379.184	47,2	107
Ukupno pasiva		550.557	178.353	728.910	100	588.600	215.598	804.198	100	110
13.	Izvanbilančna evidencija	181.648	36.139	217.787		189.313	48.918	238.231		109

U strukturi aktive i pasive mikrokreditnog sektora FBiH sa 30. 9. 2023., u odnosu na kraj prethodne godine, bilančne stavke koje su zabilježile rast su: bruto mikrokrediti (8,6%), neto mikrokrediti (8,9%), dugoročne investicije (90,1%), ostala aktiva (42%), obveze po uzetim kreditima (7,2%), ostale obveze (66%) i kapital (7,4%). Bilančne stavke koje su zabilježile smanjenje su: novčana sredstva (23,3%), RKG (12,5%) i materijalna i nematerijalna imovina (3,4%). Značajniji rast na poziciji dugoročnih investicija u iznosu od 31 milijun KM zabilježen je kod jedne MKF koja je u tekućoj godini izvršila ulaganja u MKD.

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na razini mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 3,80%, što je u okviru propisanog standarda poslovanja.

Neto mikrokreditni portfelj s udjelom od 81% u ukupnoj aktivni mikrokreditnog sektora, iznosi 651,6 milijuna KM, te je zabilježio rast u apsolutnom iznosu od 53,2 milijuna KM ili 8,9%, od čega su neto mikrokrediti u MKF porasli za iznos od 23,4 milijuna KM, odnosno 5,3%, a neto krediti u MKD za iznos od 29,8 milijuna KM, odnosno 18,5% u odnosu na 31. 12. 2022. U promatranom

razdoblju, RKG na ukupan mikrokreditni portfelj manje su za 0,9 milijuna KM ili 12,5%. RKG kod MKF povećane su za 0,2 milijuna KM ili 7,6%, dok su kod MKD smanjene za iznos od 1,1 milijun KM, sa stopom pada od 26,6%.

Ukupna izvanbilančna evidencija sa 30. 9. 2023. iznosi 238,2 milijuna KM i u odnosu na 31. 12. 2022. veća je za 20,4 milijuna KM ili 9,4%, pri čemu je kod MKF povećana za 7,7 milijuna KM ili 4,2%, dok je kod MKD povećana za 12,8 milijuna KM ili 35,4%. Najveće povećanje izvanbilančne evidencije u iznosu od 7,3 milijuna KM (30,3%) zabilježeno je kod jednog MKD koje ima 64,3% udjela u ovoj stavci na razini MKD, kod kojeg su otpisani krediti, kao dominantna stavka izvanbilančne evidencije povećani za 2,8 milijuna KM ili 32,2% u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnog iznosa izvanbilančne evidencije, na otpisane kredite (u koje su uključeni glavnica i redovna kamata, te zatezna kamata i sudski troškovi) odnosi se 149,4 milijuna KM ili 62,7% izvanbilance, koji su za 0,7 milijuna KM ili 0,4% veći u odnosu na kraj 2022. godine. Ukupan broj otpisanih mikrokreditnih partija sa 30. 9. 2023. je 36.697, što u odnosu na 31. 12. 2022. predstavlja smanjenje za ukupno 186 mikrokreditnih partija (0,5%), kao neto efekt novih otpisa, izvršenih trajnih otpisa i u potpunosti naplaćenih mikrokredita.

U grafikonu 11 prikazane su najveće bilančne stavke aktive i pasive po godinama.

Grafikon 11: Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama

2.1.2.2. Kapital i obveze

Najveće stavke pasive mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. odnose se na: kapital koji iznosi 379,2 milijuna KM i čini 47,2% ukupne pasive i obveze po uzetim kreditima koje iznose 362,7 milijuna KM ili 45,1% ukupne pasive. Preostali iznos od 62,3 milijuna KM ili 7,7% ukupne pasive odnosi se na ostale obveze koje su u usporedbi sa 31. 12. 2022. povećane za iznos od 24,8 milijuna KM ili 66%.

U odnosu na kraj prethodne godine, ukupno povećanje kapitala na razini mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosilo je 26,1 milijun KM ili 7,4%, od čega je u promatranom razdoblju, kapital MKF povećan za 22,4 milijuna KM ili 7,6%, a kapital MKD za iznos od 3,7 milijuna KM ili 6,3%.

Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u tablici 44:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.				30. 9. 2023.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Donirani kapital	48.098	0	48.098	13,6	48.098	0	48.098	12,7	100
2.	Temeljni kapital	3.696	34.177	37.873	10,7	3.696	44.177	47.873	12,6	126
3.	Višak/manjak prih. nad rash.	242.416	0	242.416	68,7	264.901	0	264.901	69,9	109
4.	Emisioni ažio	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	-
5.	Neraspor. dobit	0	10.191	10.191	2,9	0	2.543	2.543	0,7	25
6.	Zakonske rezerve	0	5.569	5.569	1,6	0	6.586	6.586	1,7	118
7.	Ostale rezerve	965	8.009	8.974	2,5	874	8.309	9.183	2,4	102
	Ukupno kapital	295.175	57.946	353.121	100	317.569	61.615	379.184	100	107

Ukupan kapital MKF iznosi 317,6 milijuna KM ili 83,7% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a najveće stavke su višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 264,9 milijuna KM i čini 83,4% ukupnog kapitala MKF koji je veći za 22,5 milijuna KM ili 9,3% i donirani kapital koji iznosi 48,1 milijun KM ili 15,2% i isti se nije mijenjao u odnosu na kraj prethodne godine. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala, donacije za kreditni fond iskazuje devet MKF, pri čemu se na tri MKF odnosi 64,5%, a samo na jednu MKF 39,1% ukupnog iznosa donacija za kreditni fond. Pet najvećih pojedinačnih donatora u MKF u FBiH sudjeluju sa 69,1% (33,2 milijuna KM), pri čemu najveći donator samo jedne MKF ima udjel u iznosu od 10,1 milijun KM ili 21% u ukupnom doniranom kapitalu. Preostale stavke kapitala MKF odnose se na temeljni kapital MKF i ostale rezerve u ukupnom iznosu od 4,6 milijuna KM ili 1,4%.

Ukupan kapital MKD iznosi 61,6 milijuna KM, što čini 16,3% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog dominantna stavka s udjelom od 71,7% je temeljni kapital u iznosu od 44,2 milijuna KM. Neraspoređena dobit iznosi 2,5 milijuna KM ili 4,1%, te je zabilježeno značajno smanjenje ove bilančne pozicije za 7,6 milijuna KM ili 75%, uslijed smanjenja ove pozicije za 37,7% kod jednog MKD i činjenice da je novoosnovano MKD koje je počelo s radom u izvještajnoj godini, sa 30. 9. 2023. zabilježilo gubitak. Preostalih 14,9 milijuna KM ili 24,2% kapitala MKD odnosi na zakonske i ostale rezerve.

Promatrajući pokazatelj stope kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na aktivu, koji sa 30. 9. 2023. na razini mikrokreditnog sektora iznosi 41,17%, može se konstatirati da je isti u skladu s propisanim ograničenjem.

Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima prikazana je u tablici 45:

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.				30. 9. 2023.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Obv. po uzetim kratk. kred.	12.292	7.856	20.148	5,9	11.702	6.100	17.802	4,9	88
2.	Obv. po uzetim dug. kred.	215.159	100.616	315.775	93,4	226.880	115.438	342.318	94,4	108
3.	Obveze po dosp. kamatama	1.212	1.130	2.342	0,7	1.435	1.179	2.614	0,7	112
	Ukupno	228.663	109.602	338.265	100	240.017	122.717	362.734	100	107

U odnosu na 31. 12. 2022., obveze po uzetim kreditima povećane su za iznos od 24,5 milijuna KM ili 7,2%. Stopa rasta kreditnih obveza MKF je 5%, dok je stopa rasta kod MKD 12%. U strukturi ukupnih obveza po uzetim kreditima sa 30. 9. 2023., kreditne obveze MKF čine 66,2%, a MKD

33,8%. U pogledu ročne strukture obveza po uzetim kreditima, u odnosu na 31. 12. 2022., kratkoročne obveze su smanjene za 11,6%, dok su dugoročne obveze povećane za 8,4%. Obveze po dospjelim kamatama povećane su za 11,6%. Dva najveća kreditora mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. su EFSE, Luksemburg - 30,3 milijuna KM i KfW, Njemačka - 18,3 milijuna KM.

2.1.2.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Mikrokreditni portfelj iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilančnoj sumi mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. sudjeluje sa 81,8% ukupne aktive mikrokreditnog sektora i iznosi 657,9 milijuna KM. Ukoliko se isti umanjuje za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 6,3 milijuna KM, neto mikrokreditni portfelj iznosi 651,6 milijuna KM i čini 81% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH (tablica 46). U usporedbi sa 31. 12. 2022. bruto mikrokreditni portfelj je povećan za iznos od 52,3 milijuna KM ili 8,6%, a neto mikrokreditni portfelj za iznos od 53,2 milijuna KM ili 8,9%. U istom razdoblju razina RKG je smanjena za 0,9 milijuna KM ili 12,5%.

U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfelja sa 30. 9. 2023., neto mikrokrediti MKF iznose 460,6 milijuna KM i čine 70,7% ukupnih neto mikrokredita na razini sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 191 milijun KM ili 29,3% ukupnih neto mikrokredita na razini sektora.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.			30. 9. 2023.			Indeks (8/5)
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8=6+7	9
1.	Mikrokrediti (bruto)	440.182	165.440	605.622	463.786	194.146	657.932	109
2.	RKG	2.954	4.213	7.167	3.179	3.092	6.271	87
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	437.228	161.227	598.455	460.607	191.054	651.661	109

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfelja (umanjenog za odgođeni prihod po osnovi naknada) na dan 30. 9. 2023. prikazani su u tablici 47:

- 000 KM -

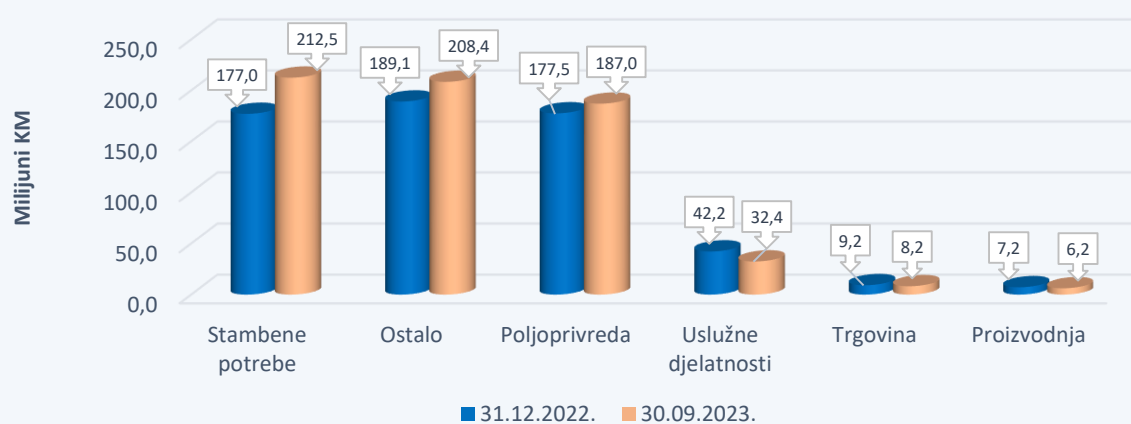
R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=3+4+5	7
1.	Pravnim osobama					
a)	Uslužne djelatnosti	331	9.893	51	10.275	55,0
b)	Trgovina	158	3.338	8	3.504	18,8
c)	Poljoprivreda	26	1.457	2	1.485	7,9
d)	Proizvodnja	211	3.067	19	3.297	17,7
e)	Ostalo	46	68	0	114	0,6
	Ukupno 1	772	17.823	80	18.675	100
2.	Fizičkim osobama					
a)	Uslužne djelatnosti	339	21.687	115	22.141	3,5
b)	Trgovina	174	4.448	19	4.641	0,7
c)	Poljoprivreda	5.605	179.562	360	185.527	29,2
d)	Proizvodnja	66	2.798	12	2.876	0,4
e)	Stambene potrebe	3.562	208.607	296	212.465	33,4
f)	Ostalo	15.019	192.632	678	208.329	32,8
	Ukupno 2	24.765	609.734	1.480	635.979	100
	Ukupno (1+2)	25.537	627.557	1.560	654.654	-

U ročnoj strukturi mikrokreditnog portfelja sa 30. 9. 2023., najveći udjel imaju dugoročni mikrokrediti sa 95,9%, kratkoročni mikrokrediti sudjeluju sa 3,9% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,2%.

Promatrajući sektorsku strukturu, dominantan je udjel mikrokredita odobrenih fizičkim osobama u visini od 97,1%, a preostalih 2,9% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim osobama. U okviru mikrokreditnog portfelja fizičkih osoba, najveći je udjel mikrokredita odobrenih za stambene potrebe 33,4%, te za ostale sektore koje je iznosilo 32,8%. Prema visini udjela slijede mikrokrediti odobreni za poljoprivredu sa 29,2% i uslužne djelatnosti sa 3,5%. Udjel mikrokredita za trgovinu je 0,7%, a za proizvodnju 0,4%. U strukturi mikrokredita odobrenih pravnim osobama, dominantan je udjel mikrokredita za uslužne djelatnosti sa 55%.

U grafikonu 12 prikazana je sektorska struktura mikrokredita s usporednim pregledom u odnosu na kraj prethodne godine.

Grafikon 12: Sektorska struktura mikrokredita (usporedni pregled)

U tablici 48 daje se pregled potraživanja s pripadajućim rezerviranjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su isknjižena iz bilance stanja, na dan 30. 9. 2023.:

- 000 KM -

Tablica 48: RKG

R. br.	Dani kašnjenja	Stope rezerv.	Iznos kredita	Udjel (%)	Dospjela kamata Stopa rezer.	Iznos kamate	Iznos ost. stavki aktive	Po mikrokr. 9=4x3	Rezerviranja Po dosp. kam. 10=7x6	Po ost. stav. aktive 11=8x3	Više izdv. rezerve 12	Ukupna rezerviranja 13=9+10+11+12
1.	0	0%	639.423	97,7	0%	212	444	0	0	0	181	181
2.	1-15	2%	5.183	0,8	2%	91	0	104	2	0	23	129
3.	16-30	15%	3.833	0,6	100%	68	0	575	68	0	31	674
4.	31-60	50%	1.979	0,3	100%	68	0	990	68	0	13	1.071
5.	61-90	80%	1.278	0,2	100%	52	0	1.022	52	0	1	1.075
6.	91-180	100%	2.958	0,4	100%	183	0	2.958	183	0	0	3.141
	Ukupno		654.654	100		674	444	5.649	373	0	249	6.271
7.	preko 180	Otpis	1.995	-		155	-	-	-	-	-	-

U mikrokreditnom portfelju na razini sektora, 97,7% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 2,3% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 1,4% mikrokredita, a na kašnjenja u otplati od 31 do 180 dana 0,9% mikrokredita. Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,7 milijuna KM), kašnjenja u plaćanju do 30 dana čine 23,6%, a kašnjenja od 31 do 180 dana čine 45%. Ukupan iznos rezerviranja po osnovi mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 30. 9. 2023. je 6,3 milijuna KM, a najveću stavku čine rezerviranja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 3,1 milijun KM i čine 50,1% ukupnog iznosa rezerviranja. Omjer RKG sa 30. 9. 2023. iznosi 0,86%, što

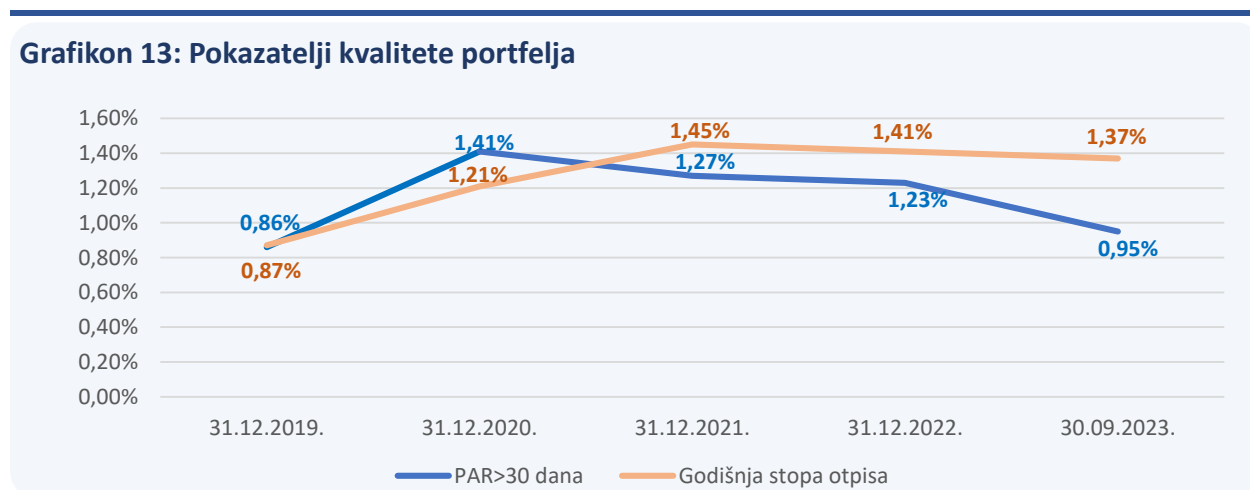
u usporedbi s istim omjerom 31. 12. 2022., kada je iznosio 1,05%, predstavlja smanjenje za 0,19 postotnih bodova.

Ključni pokazatelji kvalitete mikrokreditnog portfelja

Pokazatelj portfelja u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 30. 9. 2023. na razini mikrokreditnog sektora iznosi 0,95% i smanjen je za 0,28 postotnih bodova u odnosu na 31. 12. 2022. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikrokreditnog portfelja na razini sektora je u okviru propisanog standarda.

Na razini mikrokreditnog sektora, godišnja stopa otpisa mikrokredita sa 30. 9. 2023. iznosi 1,37%, što je u okviru propisanog standarda, a ista je smanjena za 0,04 postotna boda u odnosu na kraj prethodne godine.

U grafikonu 13 prikazani su pokazatelji kvalitete portfelja s usporednim pregledom po godinama.

Ponderirane NKS i EKS na mikrokredite

U razdoblju od 1. 1. do 30. 9. 2023., MKO sa sjedištem u FBiH zaključile su ukupno 106.509 ugovora, te isplatile 456,7 milijuna KM mikrokredita, što je za 4.138 ugovora ili 3,7% manje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, odnosno u vrijednosti isplata za 43,9 milijuna KM ili 10,6% više isplata u odnosu na promatrano razdoblje. Kod MKO sa sjedištem u FBiH, prosječna ponderirana NKS na ukupne mikrokredite je iznosila 19,07%, a EKS 22,71%, pri čemu je NKS na kratkoročne mikrokredite iznosila 21,00%, a na dugoročne 18,88%, te EKS na kratkoročne mikrokredite 28,17%, odnosno 22,17% na dugoročne mikrokredite. Prosječna ponderirana EKS na ukupne mikrokredite koje su isplatile MKO sa sjedištem u FBiH u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023., bilježi smanjenje za 0,62 postotna boda u odnosu na isto razdoblje 2022. godine, pri čemu je prosječna ponderirana EKS na kratkoročne mikrokredite zabilježila pad za 0,82 postotna boda, dok je na dugoročne mikrokredite zabilježila pad za 0,49 postotnih bodova.

U Prilogu 11. daje se pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS, prema ročnosti i namjeni, za mikrokredite koje su u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023. isplatile MKO sa sjedištem u FBiH.

U Prilogu 11a. daje se usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS na isplaćene mikrokredite (kratkoročne, dugoročne i ukupne) u razdoblju 2019 - 2023. godina.

2.1.2.4. Financijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Na razini mikrokreditnog sektora u FBiH za razdoblje 1. 1. - 30. 9. 2023. iskazan je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 25,6 milijuna KM (tablica 49), što je za 13,8 milijuna KM više u odnosu na isto razdoblje 2022. godine. Na izvještajni datum, MKO su ukupno iskazale 27,3 milijuna KM viška prihoda nad rashodima, odnosno dobiti i 1,7 milijuna KM manjka prihoda nad rashodima, odnosno gubitka.

- 000 KM -

R. br.	Opis	1.1. - 30.9.2022.						1.1. - 30.9.2023.					
		Iznos			Broj MKO			Iznos			Broj MKO		
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Višak prihoda nad rashodima/Dobit	11.446	4.598	16.044	7	2	9	22.379	4.887	27.266	7	2	9
2.	Manjak prihoda nad rashodima/Gubitak	390	3.832	4.222	3	1	4	156	1.519	1.675	3	2	5
	Ukupno	11.056	766	11.822	10	3	13	22.223	3.368	25.591	10	4	14

MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u iznosu od 22,2 milijuna KM, koji je za 11,2 milijuna KM veći u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok su MKD iskazala neto dobit u iznosu od 3,4 milijuna KM koja je veća za 2,6 milijuna KM. Iskazani ukupni višak prihoda nad rashodima MKF iznosio je 22,4 milijuna KM (sedam MKF), a manjak prihoda nad rashodima su iskazale tri MKF u iznosu od 0,2 milijuna KM. Dobit su iskazala dva MKD u iznosu od 4,9 milijuna KM, dok su dva MKD iskazala gubitak u iznosu od 1,5 milijuna KM. U prilogima 12. i 13. dani su zbirni računi dobiti i gubitka za MKF i MKD.

Ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH ostvareni u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023. iznose 109,6 milijuna KM i isti su veći za 15,8 milijuna KM ili 16,9% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 50).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	1.1. - 30.9.2022.				1.1. - 30.9.2023.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	Udjel %	MKF	MKD	Ukupno	Udjel %	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Prihod od kamata i slični prihodi									
1.1.	Kamata na kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	2	1	3	0,0	0	1	1	0,0	33
1.2.	Kamate na plasmane bankama	14	0	14	0,0	0	0	0	0,0	0
1.3.	Kamate od kredite	57.127	23.163	80.290	85,6	62.507	22.897	85.404	77,9	106
1.4.	Naknade za obradu kredita	3.709	1.131	4.840	5,1	4.340	1.016	5.356	4,9	111
1.5.	Naknade za prijev. otplatu kredita	430	205	635	0,7	517	187	704	0,6	111
1.6.	Ostali prihodi od kamata i sl. prihodi	847	246	1.093	1,2	791	84	875	0,8	80
	Ukupno	62.129	24.746	86.875	92,6	68.155	24.185	92.340	84,2	106
2.	Operativni prihodi									
2.1.	Naknade za izvršene usluge	172	0	172	0,2	184	0	184	0,2	107
2.2.	Prihod od naplaćenih otpisanih potraž.	5.090	558	5.648	6,0	5.002	806	5.808	5,3	103
2.3.	Ostali operativni prihodi	6	13	19	0,0	6	5	11	0,0	58
	Ukupno	5.268	571	5.839	6,2	5.192	811	6.003	5,5	103
3.	Ostali poslovni prihodi	942	140	1.082	1,2	10.955	345	11.300	10,3	1044
	Ukupni prihodi (1+2+3)	68.339	25.457	93.796	100	84.302	25.341	109.643	100	117

U strukturi ukupnih prihoda MKO, prihodi od kamata i slični prihodi sudjeluju sa 84,2%, operativni prihodi sa 5,5%, a ostali poslovni prihodi sa 10,3%. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, prihodi od kamata i slični prihodi, zabilježili su porast od 5,5 milijuna KM ili 6,3%. Prihodi od

kamata na kredite, kao najznačajnija stavka prihoda od kamata i sličnih prihoda porasli su za 5,1 milijun KM ili 6,4%.

Operativni prihodi MKO u promatranom razdoblju zabilježili su porast od 0,2 milijuna KM ili 2,8%, pri čemu su prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja, kao dominantna stavka, povećani za 0,2 milijuna KM ili 2,8%. Ostali poslovni prihodi zabilježili su značajan porast u iznosu od 10,2 milijuna KM, s obzirom da je jedna MKF u izvještajnom razdoblju na poziciji prihoda od dividendi i udjela (ulaganja) iskazala vrijednost u iznosu od deset milijuna KM.

Ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH za razdoblje 1. 1. - 30. 9. 2023. iznose 84 milijuna KM i isti su veći za 2,1 milijun KM ili 2,5% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 51).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	1.1. - 30.9.2022.				1.1. - 30.9.2023.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	Udjel %	MKF	MKD	Ukupno	Udjel %	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Rashodi od kamata i slični rashodi									
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	4.791	3.438	8.229	10,0	6.015	3.494	9.509	11,3	116
1.2.	Naknade za primljene kredite	508	422	930	1,1	494	364	858	1,0	92
1.3.	Naknade za prijev. otplatu kredita	0	0	0	0,0	19	0	19	0,0	-
1.4.	Ostali rashodi po kamatama i sl. rashodi	324	1.633	1.957	2,4	298	125	423	0,5	22
	Ukupno	5.623	5.493	11.116	13,5	6.826	3.983	10.809	12,8	97
2.	Operativni rashodi									
2.1.	Troškovi plaća i doprinosa	29.947	7.661	37.608	45,9	32.509	8.000	40.509	48,2	108
2.2.	Troškovi amortizacije	3.433	1.084	4.517	5,5	3.541	1.037	4.578	5,4	101
2.3.	Materijalni troškovi	1.636	427	2.063	2,5	1.613	376	1.989	2,4	96
2.4.	Troškovi usluga	10.255	4.744	14.999	18,3	11.093	3.844	14.937	17,8	100
2.5.	Ostali operativni troškovi	1.919	460	2.379	2,9	2.070	981	3.051	3,6	128
	Ukupno	47.190	14.376	61.566	75,1	50.826	14.238	65.064	77,4	106
3.	Ostali poslovni rashodi	473	174	647	0,8	387	161	548	0,7	85
4.	Troškovi rezer. za kred. i dr. gubitke	3.052	4.137	7.189	8,8	2.959	3.048	6.007	7,2	84
5.	Porez na višak prih. nad rash./dobit	945	511	1.456	1,8	1.081	543	1.624	1,9	112
	Ukupni rashodi (1+2+3+4+5)	57.283	24.691	81.974	100	62.079	21.973	84.052	100	103

U strukturi ukupnih rashoda MKO, dominiraju operativni rashodi s udjelom od 77,4%, dok rashodi od kamata i slični rashodi sudjeluju sa 12,8%, te troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke sa 7,2%. Na ostale poslovne rashode i porez na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit odnosi se 2,6% ukupnih rashoda MKO.

Rashodi od kamata i slični rashodi manji su za 0,3 milijuna KM ili 2,8% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, pri čemu su kamate na pozajmljena sredstva povećane za 15,6%. Naknade za primljene kredite smanjene su za 7,7%, a ostali rashodi po kamatama i slični rashodi za 78,4%, uslijed značajnog smanjenja ove pozicije kod jednog MKD (pad od 96,9%).

Operativni rashodi MKF, kao dominantna stavka ukupnih rashoda, povećani su za 3,5 milijuna KM ili 5,7%, pri čemu su troškovi plaća i doprinosa, kao najznačajnija stavka, porasli za 2,9 milijuna KM ili 7,7%. Troškovi usluga su neznatno smanjeni za 62 tisuće KM ili 0,4%, dok su materijalni troškovi smanjeni za 74 tisuće KM ili 3,6%. Ostali operativni troškovi porasli su za 0,7 milijuna KM, odnosno 28,2%, a troškovi amortizacije za 61 tisuću KM ili 1,4%.

Ostali poslovni rashodi smanjeni su za 99 tisuća KM ili 15,3%, a troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke za 1,2 milijuna KM ili 16,4%. Troškovi poreza na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit su veći za 0,2 milijuna KM ili 11,5%.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 17,42%, što je u okviru propisanog pokazatelja.

Prema izvještajnim podacima na razini mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023. prilagođeni povrat na aktivu za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA), je negativan i iznosi -3,06%, uslijed povećanja stope inflacije koja se koristi za prilagodbu troškova prilikom izračuna ovog pokazatelja. Navedeni pokazatelj nije u okviru propisanog standarda. Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda (umanjenih za naplatu otpisanih potraživanja i ostalih poslovnih prihoda) i ukupnih rashoda, iznosi 133,02%.

2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor mikrokreditnog sektora u FBiH nastaviti s planiranim supervizorskim aktivnostima, koje će biti usmjerene na:

- praćenje usklađenosti poslovanja MKO s regulatornim okvirom, u pogledu ostvarenja ciljeva mikrokreditiranja, u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva, povećanju transparentnosti poslovanja i zaštite prava korisnika financijskih usluga;
- pravovremeno i adekvatno poduzimanje aktivnosti u MKO u skladu s izrečenim korektivnim mjerama na otklanjanju identificiranih nepravilnosti i slabosti u poslovanju;
- praćenje makroekonomskih prilika i utjecaja na MKO sektor, kao i praćenje aktivnosti upravljačkih funkcija MKO na usklađivanju poslovanja s propisanim parametrima primarno u kontekstu upravljanja i optimiziranja operativnih troškova, te ublažavanje negativnih efekata na krajnje korisnike kredita.

Nadležna upravljačka tijela MKO trebaju osigurati usklađenost poslovanja s regulatornim okvirom i propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- obavljanja djelatnosti mikrokreditiranja radi poboljšanja materijalnog položaja korisnika, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva, polazeći od zakonom propisanih ciljeva mikrokreditiranja uz dosljednu primjenu [Zakona o zaštiti korisnika financijskih usluga](#)¹⁸, uključujući i usklađivanje politika kamatnih stopa na mikrokredite s propisanim ciljevima mikrokreditiranja, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikrokreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja dobrih praksi upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogle biti izložene MKO, efikasnosti sustava unutarnjih kontrola i neovisne funkcije unutarnje revizije;

POVEZNICA 18

- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikrokreditiranja;
- usklađivanja, odnosno unapređenja pokazatelja operativne efikasnosti i operativne održivosti;

- nastavka i unapređenja suradnje sa AMFI, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za MKO;
- redovnog, ažurnog i točnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a;
- unaprjeđenja transparentnosti poslovanja.

MKO koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikrokredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu održivosti poslovanja, mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te osigurala održivost radnih mjesta u MKO, što će biti predmet supervizorske pažnje s ciljem očuvanja stabilnosti mikrokreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikrokreditiranja u FBiH.

2.2. LEASING SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA LEASING SEKTORA U FBiH

2.2.1.1. Broj leasing društava i podružnica

Dozvolu FBA za obavljanje poslova leasinga na dan 30. 9. 2023. imaju četiri leasing društva u FBiH, te je u odnosu na kraj prethodne godine broj leasing društava isti. Četiri leasing društva imaju osnovanu po jednu podružnicu u RS-u.

U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o leasing društvima koja sa 30. 9. 2023. čine leasing sektor u FBiH.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva leasing društava u FBiH, prema podacima sa 30. 9. 2023. je sljedeća: dva leasing društva su u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnih pravnih osoba, jedno leasing društvo je u većinskom vlasništvu nerezidentne pravne osobe, dok je jedno leasing društvo u 100%-tnom vlasništvu rezidentne pravne osobe.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 30. 9. 2023. u leasing sektoru u FBiH je zaposleno 113 radnika, što je za 13 radnika više u odnosu na kraj prethodne godine (tablica 52).

Tablica 52: Kvalifikacijska struktura zaposlenih u leasing društvima FBiH

R. br.	Stupanj stručne spreme	31. 12. 2022.		30. 9. 2023.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Udjel %	Broj zaposlenih	Udjel %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprema - VSS	77	77,0	77	68,1	100
2.	Viša stručna sprema - VŠS	2	2,0	2	1,8	100
3.	Srednja stručna sprema - SSS	16	16,0	27	23,9	169
4.	Ostali	5	5,0	7	6,2	140
	Ukupno	100	100	113	100	113

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi leasing društva zasniva se na omjeru aktive i broja zaposlenih. Prema pokazateljima na dan 30. 9. 2023. na razini leasing sektora u FBiH na

svakog zaposlenog odnosilo se 4,7 milijuna KM aktive, što je za 0,3 milijuna KM ili 6,4% više u odnosu na 31. 12. 2022.

2.2.2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilanca stanja

Ukupna aktiva leasing sektora u FBiH na dan 30. 9. 2023. iznosi 525,5 milijuna KM i veća je za 88,5 milijuna KM ili 20,3% u odnosu na 31. 12. 2022. Na dva leasing društva, promatrano po veličini aktive, odnosi se 66,8% ukupne aktive leasing sektora u FBiH.

U Prilogu 15. dana je Zbirna bilanca stanja leasing društava u FBiH, dok je u Prilogu 16. dan pregled osnovnih pokazatelja leasing društava u FBiH, prema izvještajnim podacima sa stanjem na dan 30. 9. 2023. U tablici 53 daje se sažeta bilanca stanja leasing sektora.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.	Udjel %	30. 9. 2023.	Udjel %	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novac i novčani ekvivalenti	4.384	1,0	5.565	1,1	127
2.	Plasmani bankama	6.167	1,4	11.679	2,2	189
3.	Potraživanja po financijskom leasingu, neto	342.550	78,4	407.807	77,6	119
3a)	Potraživanja po financijskom leasingu, bruto	383.834	87,8	463.148	88,1	121
3b)	Rezerve za gubitke	4.837	1,1	4.691	0,9	97
3c)	Odgođeni prihod po osnovi kamata	36.075	8,2	50.259	9,6	139
3d)	Odgođeni prihod po osnovi naknada	372	0,1	391	0,1	105
4.	Potraživanja od supsidijarnih osoba	0	0,0	0	0,0	-
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	76.012	17,4	86.237	16,4	113
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina - vlastita sredstva, neto	1.222	0,3	1.234	0,2	101
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog leasinga, neto	74.790	17,1	85.003	16,2	114
6.	Dugoročne investicije	408	0,1	407	0,1	100
7.	Ostala aktiva	7.519	1,7	13.850	2,6	184
Ukupno aktiva		437.040	100	525.545	100	120
PASIVA						
8.	Obveze po uzetim kreditima	390.310	89,3	470.502	89,5	121
9.	Ostale obveze	10.158	2,3	14.177	2,7	140
10.	Kapital	36.572	8,4	40.866	7,8	112
Ukupna pasiva		437.040	100	525.545	100	120
11.	Izvanbilančna evidencija	60.984		113.444		186

U strukturi ukupne aktive leasing sektora u FBiH najznačajniji je udjel neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga, koja iznose 407,8 milijuna KM ili 77,6% ukupne aktive. U usporedbi sa 31. 12. 2022., neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga veća su za 65,3 milijuna KM ili 19,1%, dok su bruto potraživanja po osnovi financijskog leasinga veća za iznos od 79,3 milijuna KM ili 20,7%. Jedna banka koja obavlja poslove financijskog leasinga, na 30. 9. 2023. iskazuje neto potraživanja po osnovi ugovora financijskog leasinga u ukupnom iznosu od 33,2 milijuna KM, što ukazuje da neto potraživanja na razini leasing sustava iznose 441 milijun KM i ista su za 62,3 milijuna KM ili 16,5% veća u odnosu na kraj prethodne godine.

Bilančna pozicija novac i novčani ekvivalenti na dan 30. 9. 2023. iznosi 5,6 milijuna KM, što čini 1,1% ukupne aktive, te je veća za 1,2 milijuna KM ili 26,9% u odnosu na 31. 12. 2022. Plasmani bankama, koje iskazuje jedno leasing društvo, na dan 30. 9. 2023. iznose 11,7 milijuna KM, što čini 2,2% ukupne aktive leasing sektora u FBiH, a što je za 5,5 milijuna KM ili 89,4% više u odnosu na 31. 12. 2022. Neto vrijednost osnovnih sredstava financiranih putem operativnog leasinga na

dan 30. 9. 2023. iznosi 85 milijuna KM i za 10,2 milijuna KM ili 13,7% je povećana u odnosu na 31. 12. 2022.

U strukturi potraživanja po osnovi financijskog leasinga na razini leasinga sektora u FBiH, promatrano prema predmetu leasinga, ugovori koji su odobreni po osnovi financiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti sudjeluju sa 88,2%, ugovori po osnovi financiranja strojeva i opreme sudjeluju sa 11,7%, dok se na ugovore putem kojih su financirane nekretnine odnosi 0,1%. Prema korisniku leasinga, najveći dio se odnosi na ugovore odobrene pravnim osobama (91,4%), te na ugovore odobrene fizičkim osobama (5,1%).

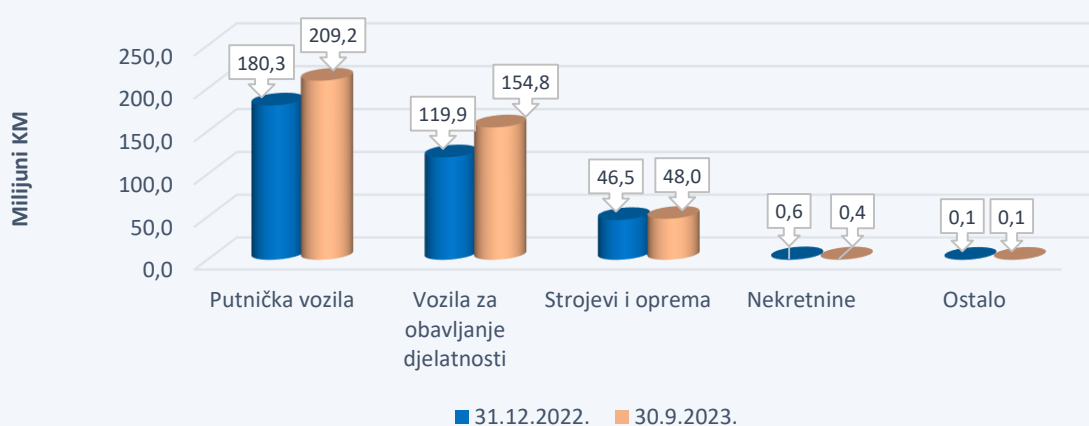
U tablici 54 iskazana je struktura potraživanja po financijskom leasingu na razini leasing sektora u FBiH (bruto potraživanja umanjena za odgođene prihode po osnovi kamata i naknada) na dan 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Udjel %
1	2	3	4	5	6	7
1.	Prema predmetu leasinga					
1.1.	Putnička vozila	64.986	142.969	1.219	209.174	50,7
1.2.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	50.769	103.011	1.023	154.803	37,5
1.3.	Strojevi i oprema	17.893	29.784	383	48.060	11,7
1.4.	Nekretnine	77	318	1	396	0,1
1.5.	Ostalo	30	35	0	65	0,0
	Ukupno	133.755	276.117	2.626	412.498	100
2.	Prema korisniku leasinga					
2.1.	Pravne osobe	122.380	252.058	2.419	376.857	91,4
2.2.	Poduzetnici	4.463	8.358	75	12.896	3,1
2.3.	Fizičke osobe	6.136	14.675	118	20.929	5,1
2.4.	Ostalo	776	1.026	14	1.816	0,4
	Ukupno	133.755	276.117	2.626	412.498	100

U grafikonu 14 prikazana je struktura potraživanja po financijskom leasingu s usporednim podacima na kraju prethodne godine.

Grafikon 14: Struktura potraživanja po financijskom leasingu (usporedni pregled)

2.2.2.2. Kapital i obveze

Ukupni kapital leasing društava na 30. 9. 2023. iznosi 40,8 milijuna KM, što čini 7,8% ukupne pasive leasing sektora u FBiH, a u usporedbi sa 31. 12. 2022., navedena pozicija povećana je za 4,3 milijuna KM ili 11,7%.

Ukupne obveze leasing sektora na dan 30. 9. 2023. iznose 484,7 milijuna KM, te predstavljaju dominantan izvor u strukturi ukupne pasive leasing sektora u FBiH, s obzirom da čine 92,2% ukupne pasive leasing društava. U usporedbi sa stanjem na 31. 12. 2022. ukupne obveze na razini sektora povećane su za iznos od 84,2 milijuna KM ili 21%.

Obveze leasing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 30. 9. 2023. iznose 470,5 milijuna KM, što čini 89,5% ukupne pasive. U usporedbi sa 31. 12. 2022., pozicija obveza po kreditima je veća za iznos od 80,2 milijuna KM ili 20,5%. Promatrano prema ugovorenoj ročnosti, dominantan je udjel dugoročnih kredita u obvezama po uzetim kreditima.

2.2.2.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Prema izvještajnim podacima na razini leasing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po financijskom leasingu na dan 30. 9. 2023. (tablica 55) iskazane su u iznosu od 4,7 milijuna KM i manje su u odnosu na 31. 12. 2022. za 146 tisuća KM ili 3%.

U strukturi potraživanja po financijskom leasingu na dan 30. 9. 2023. iskazano je ukupno 2,6 milijuna KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su manja za 0,6 milijuna KM ili 19% u odnosu na 31. 12. 2022.

- 000 KM -

Tablica 55: Pregled rezervi za financijski leasing

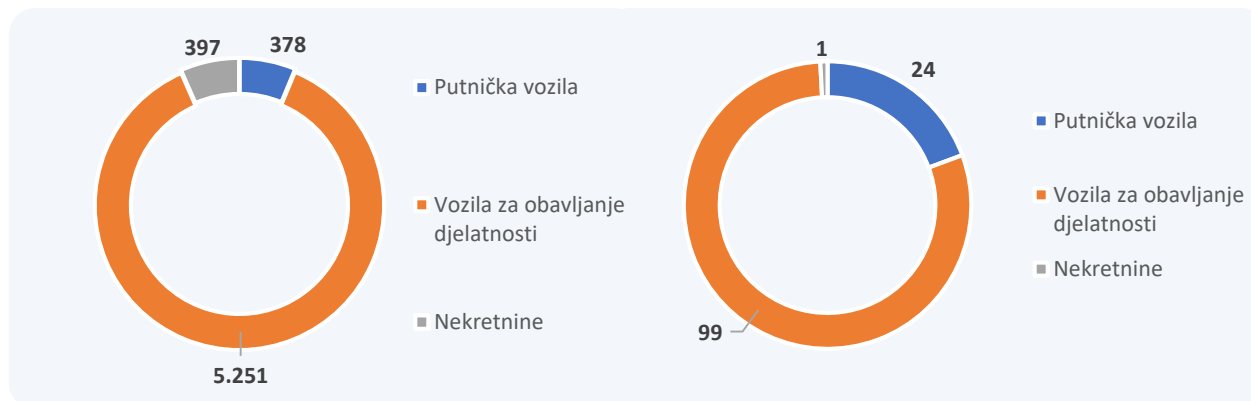
R. br.	Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za financ. leasing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za financ. leasing (nepokr. stvari)	Iznos potraž. za pokretne stvari	Iznos potraž. za nepokr. stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokr. stvari	Rezerve			Ukupne rezerve
								Za pokretne stvari	Za nepokr. stvari	Više obrač. i izdvojene rezerve	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=7x3	10=8x4	11	12=9+10+11
1.	0-60	0,5%	0,5%	409.309	462	73.460	203	367	1	3.877	4.245
2.	60-90	10%	10%	1.692	0	353	0	35	0	62	97
3.	90-180	50%	50%	1.029	0	467	0	234	0	109	343
4.	preko 180	100%	75%	6	0	6	0	6	0	0	6
5.	preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno				412.036	462	74.286	203	642	1	4.048	4.691

Ukupan iznos otpisanih potraživanja na dan 30. 9. 2023. iznosi 3,5 milijuna KM, što je smanjenje u odnosu na 31. 12. 2022. za 0,6 milijuna KM ili 15,7%.

Procijenjena tržišna vrijednost izuzetih predmeta leasinga, uslijed raskida leasing ugovora s korisnikom leasinga na dan 30. 9. 2023. na razini leasing sektora FBiH iznosi šest milijuna KM i povećana je u odnosu na 31. 12. 2022. za 4,4 milijuna KM, uslijed značajnog rasta procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih vozila za obavljanje djelatnosti kod jednog leasing društva koje ima 80,4% udjela u ukupnoj procijenjenoj tržišnoj vrijednosti. Izuzeto je ukupno 124 predmeta leasinga, što je za 59 predmeta više u odnosu na kraj prethodne godine (grafikon 15).

Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta leasing sektora u FBiH na dan 30. 9. 2023., na putnička vozila odnosi se 6,3%, dok se na vozila za obavljanje djelatnosti odnosi 87,1%. Jedno leasing društvo ima 92,3% udjela u procijenjenoj tržišnoj vrijednosti izuzetih vozila za obavljanje djelatnosti. Na nekretnine (poslovne objekte), po kojima su leasing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obveza od strane korisnika leasinga, odnosi se 6,6% ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta, a cjelokupan iznos navedene pozicije odnosi se na jedno leasing društvo.

Grafikon 15: Struktura procijenjene tržišne vrijednost izuzetih predmeta leasinga (u 000 KM) i broja izuzetih predmeta

Promatrano na razini leasing sistema FBiH na dan 30. 9. 2023., tržišna vrijednost izuzetih predmeta leasinga iznosi šest milijuna KM i ista je povećana za iznos od 4,4 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2022. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta leasinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove leasinga odnosi se dvije tisuće KM ili 0,03% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na razini leasing sustava. Na značajno smanjenje navedene pozicije utjecalo je smanjenje vrijednosti na poziciji nekretnina koje iskazuje banka koja obavlja poslove leasinga. Nekretnine preuzete za neotplaćena potraživanja banka je vrednovala sukladno Odluci o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka, odnosno iste je svela na jednu KM.

2.2.2.4. Profitabilnost

Prema izvještajnim podacima četiri leasing društva, na razini leasing sektora u FBiH u razdoblju od 1. 1. do 30. 9. 2023. iskazan je pozitivan financijski rezultat u iznosu od 6,4 milijuna KM, što predstavlja smanjenje za 1,4 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje 2022. godine (tablica 56). Iskazana ukupna neto dobit iznosila je 7,2 milijuna KM (tri leasing društva), dok je jedno leasing društvo iskazalo gubitak u iznosu od 0,8 milijuna KM.

- 000 KM -

R. br.	Opis	1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.	
		Iznos	Broj leasing društava	Iznos	Broj leasing društava
1	2	3	4	5	6
1.	Dobit	8.822	3	7.184	3
2.	Gubitak	1.051	2	784	1
	Ukupno	7.771	5	6.400	4

U Prilogu 17. dat je zbirni račun dobiti i gubitka leasing društava u FBiH za razdoblje 1.1. - 30. 9. 2023.

Ukupni prihodi leasing sektora u FBiH

Ukupni prihodi leasing sektora u FBiH ostvareni u razdoblju 1.1. - 30. 9. 2023. iznose 43,6 milijuna KM i isti su veći za 10,2 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 57).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Prihod od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamate na plasmane bankama	74	0,2	61	0,1	82
1.2.	Kamate po finansijskom leasingu	9.640	28,9	17.939	41,2	186
1.3.	Ostali prihodi od kamate	1.648	5,0	2.155	5,0	131
	Ukupno 1	11.362	34,1	20.155	46,3	177
2.	Operativni prihodi					
2.1.	Naknade za operativni najam	17.002	50,9	19.190	44,0	113
2.2.	Naknada za izvršene usluge	0	0,0	1	0,0	-
2.3.	Ostali operativni prihodi	4.597	13,8	4.136	9,5	90
	Ukupno 2	21.599	64,7	23.327	53,5	108
3.	Prihod po osnovi otpuštanja rez. za gubitke	414	1,2	87	0,2	21
	Ukupni prihodi (1+2+3)	33.375	100	43.569	100	131

Prihodi od kamata i slični prihodi leasing sektora FBiH iznose 20,2 milijuna KM, te čine 46,3% ukupnih prihoda leasing sektora, a isti su veći za 8,8 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovi kamata po finansijskom leasingu u ukupnom iznosu od 17,9 milijuna KM i isti su za 8,3 milijuna KM veći u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Operativni prihodi iznose 23,3 milijuna KM s udjelom od 53,5% u ukupnim prihodima leasing sektora, i u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine povećani su za iznos od 1,7 milijuna KM ili 8%. Naknade za operativni najam, kao dominantna stavka operativnih prihoda povećane su za 2,2 milijuna KM ili 12,9%, dok su ostali operativni prihodi smanjeni za 0,5 milijuna KM ili 10%. U prvih devet mjeseci 2023. godine, iskazan je prihod po osnovi otpuštanja rezervi za gubitke u iznosu od 0,1 milijun KM, koji čini 0,2% ukupnih prihoda leasing sektora. Dva leasing društva iskazala su prihod na navedenoj poziciji.

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine zabilježeno je povećanje udjela pozicije prihoda od kamata i sličnih prihoda leasing sektora u ukupnim prihodima, uz istovremeno smanjenje udjela operativnih prihoda u ukupnim prihodima leasing sektora. Zbog rasta 6M i 3M EURIBOR-a, a uslijed promjene monetarne politike na razini EU i primjene zaštitnih mehanizama radi stabilizacije rasta inflacije, izvori financiranja leasing društava, odnosno cijena na iste, porasla je sukladno trendu rasta stope EURIBOR-a. Stoga je povećanje prihoda u devetomjesečnom izvještajnom razdoblju 2023. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine najvećim dijelom posljedica usklađenja kamata sa 6M i 3M EURIBOR-om, uzimajući u obzir da većinu portfelja leasing društava čine ugovori koji su vezani za ove stope.

Ukupni rashodi leasing sektora u FBiH

Ukupni rashodi za period 1. 1. - 30. 9. 2023. iznose 37,2 milijuna KM, a isti su veći za 11,6 milijuna KM u odnosu na isto razdoblje prethodne godine (tablica 58).

- 000 KM -

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.		Indeks (5/3)
		Iznos 3	Udjel % 4	Iznos 5	Udjel % 6	
1	2					7
1.	Rashod od kamata i slični rashodi					
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	3.818	14,9	13.727	36,9	360
1.2.	Naknade za obradu kredita	94	0,4	144	0,4	153
1.3.	Ostali rashod po kamati	3	0,0	4	0,0	133
	Ukupno 1	3.915	15,3	13.875	37,3	354
2.	Operativni rashodi					
2.1.	Troškovi plaća i doprinosa	4.008	15,7	4.045	10,9	101
2.2.	Troškovi poslovnog prostora	10.859	42,4	12.123	32,6	112
2.3.	Ostali troškovi	6.822	26,6	7.126	19,2	104
	Ukupno 2	21.689	84,7	23.294	62,7	107
3.	Troškovi rezervi	0	0,0	0	0,0	-
4.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
	Ukupni rashodi (1+2+3+4)	25.604	100	37.169	100	145

Rashodi od kamata i slični rashodi u leasing sektoru iznose 13,9 milijuna KM, s udjelom od 37,3% u ukupnim rashodima, te su veći u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za deset milijuna KM, čemu je najviše doprinijelo povećanje ove stavke za 260% kod jednog leasing društva koje ima 44,5% udjela u ovoj bilančnoj poziciji, a činjenica je da su i ostala društva iskazala značajno povećanje ove stavke. Kamatni rashodi na uzete kredite, kao dominantna stavka rashoda od kamata, zabilježili su rast za 9,9 milijuna KM.

U promatranom razdoblju ukupni operativni rashodi leasing sektora iznose 23,3 milijuna KM s udjelom od 62,7% u ukupnim rashodima leasing sektora, i isti su veći za 1,6 milijuna KM ili 7,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, pri čemu su u njihovoj strukturi povećani troškovi plaća i doprinosa za 0,9%, troškovi poslovnog prostora za 11,6%, dok su ostali troškovi povećani za 4,5%.

U odnosu na isto razdoblje prethodne godine zabilježeno je povećanje udjela pozicije rashoda od kamata i sličnih rashoda leasing sektora u ukupnim rashodima, uz istovremeno smanjenje udjela operativnih rashoda u ukupnim rashodima leasing sektora uslijed činjenice da su zaduženja leasing društava bila većinski ugovorno vezana za 6M i 3M EURIBOR (od 80% - 95% izvora financiranja), radi čega je značajan porast rashoda po osnovi korištenih kredita. Pored navedenog, jedno leasing društvo je vršilo refinanciranje u značajnom iznosu iz kredita s promjenjivom kamatnom stopom u kredite s fiksnom kamatnom stopom, što je također imalo utjecaja na strukturu rashoda u promatranom izvještajnom razdoblju.

2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti leasinga

Vrijednost novozaključenih ugovora financijskog i operativnog leasinga ostvarenih na razini leasing sustava u razdoblju od 1. 1. do 30. 9. 2023. iznosi 263,1 milijun KM i veća je za 62,4 milijuna KM ili 31,1% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, od čega se na leasing sektor, kojeg

čine četiri leasing društva, odnosi 249,7 milijuna KM, odnosno 94,9% od ukupne vrijednosti novozaključenih ugovora na razini leasing sustava.

Broj novozaključenih ugovora na razini leasing sustava iznosi 4.052, što je za 381 ugovor ili 10,4% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Od toga se na leasing sektor odnosi 3.927 ugovora ili 96,9% od ukupnog broja zaključenih ugovora na razini leasing sustava. Prosječna vrijednost ugovora na razini leasing sustava zaključenih u razdoblju od 1. 1. do 30. 9. 2023. iznosi 64,9 tisuća KM i ista je veća za 18,8% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, kada je iznosila 54,7 tisuća KM, dok prosječna vrijednost ugovora na razini leasing sektora iznosi 63,6 tisuća KM što je za 18,5% više u odnosu na isto razdoblje 2022. godine kada je iznosila 53,7 tisuća KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u razdoblju od 1. 1. do 30. 9. 2023., na ugovore financijskog leasinga odnosi se 222,1 milijun KM ili 84,4% (99,8% čini vrijednost dugoročnih leasing ugovora), dok se na ugovore operativnog leasinga odnosi 41 milijun KM ili 15,6% (74,2% čini vrijednost dugoročnih leasing ugovora).

U tablici 59 prikazan je usporedni pregled broja zaključenih ugovora u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023. i isto razdoblje prethodne poslovne godine, kao i usporedni pregled ostvarenog iznosa novozaključenih ugovora u istim razdobljima:

- 000 KM -

R. br.	O p i s	1.1. - 30.9.2022.						1.1. - 30.9.2023.					
		Financijski leasing		Operativni leasing		Ukupno		Financijski leasing		Operativni leasing		Ukupno	
		Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6	9	10	11	12	13=9+11	14=10+12
1.	Vozila	2.748	147.734	726	32.323	3.474	180.057	3.067	195.548	831	41.023	3.898	236.571
2.	Oprema	189	20.491	0	0	189	20.491	154	26.546	0	0	154	26.546
3.	Nekretnine	2	96	0	0	2	96	0	0	0	0	0	0
4.	Ostalo	6	65	0	0	6	65	0	0	0	0	0	0
	Ukupno	2.945	168.386	726	32.323	3.671	200.709	3.221	222.094	831	41.023	4.052	263.117

Ukupan iznos novih financiranja u izvještajnom razdoblju ostvarila su sva četiri leasing društva i jedna banka, koja se bavi poslovima financijskog leasinga kao pravni sljednik leasing društva koje se pripojilo istoj. U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika financijskog leasinga, dominiraju plasmani prema pravnim osobama, koji čine 93,5% ukupnog iznosa financiranja u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023. Jedan od bitnih razloga je činjenica da je financiranje putem leasinga za fizičke osobe nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane zbog obveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

Ponderirane NKS i EKS

Ukupna prosječna ponderirana NKS za ugovore financijskog leasinga zaključene u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023. iznosi 3,61% za kratkoročne ugovore i 5,89% za dugoročne ugovore, dok EKS za kratkoročne ugovore iznosi 5,39%, a za dugoročne 8,88%. Ukupna prosječna ponderirana NKS iznosi 5,88%, a EKS 8,86%. U usporedbi s istim razdobljem 2022. godine, kada je iskazana ukupna prosječna ponderirana NKS od 3,81% i EKS od 6,62%, evidentan je porast NKS za 2,07 postotnih bodova i EKS za 2,24 postotna boda.

U Prilogu 18. dan je pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS po ugovorima o financijskom leasingu zaključenim u razdoblju 1. 1. - 30. 9. 2023., prema ročnosti, predmetu i korisniku leasinga.

Razlike u visini prosječnih ponderiranih EKS prema korisnicima leasinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene s fizičkim osobama nije istovjetan izračunu iste u ugovorima zaključenim s pravnim osobama, s obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore s fizičkim osobama zakonska obveza.

U Prilogu 18a. dan je usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o financijskom leasingu, koji su zaključeni u posljednjih pet godina, prema ročnosti i korisniku leasinga.

Razlika između iskazanih NKS i EKS je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o financijskom leasingu i plaća se unaprijed od strane korisnika leasinga, kao i kreiranje ugovora financijskog leasinga s otkupnom vrijednošću, te dodatni troškovi leasing aranžmana koji se uključuju u izračun EKS.

2.2.3. PREPORUKE ZA LEASING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja leasing društava u FBiH nastaviti s planiranim aktivnostima koje će u narednom razdoblju biti usmjerene na:

- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja leasing sektora, putem posrednih i neposrednih kontrola;
- očuvanje kapitalne adekvatnosti leasing sektora u FBiH i jačanje internih procesa definiranja parametara zaštite kapitala u subjektima leasing sektora u FBiH;
- praćenje makroekonomskih prilika i kretanja referentnih kamatnih stopa i njihovog utjecaja na leasing sektor, te poduzimanje aktivnosti na ublažavanju negativnih efekata na leasing sektor i korisnike financijskih usluga;
- praćenje i ocjenu efikasnosti uspostavljenih sustava upravljanja rizicima u leasing sektoru u FBiH i kvalitete sveukupnog upravljanja;
- daljnju suradnju sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za leasing društva, kao i suradnje s drugim nadzornim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovi financijskog leasinga u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje leasing sektora u FBiH.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja leasing društava, FBA očekuje od subjekata leasing sustava u FBiH da unaprijede aktivnosti i mjere s primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja usluga financiranja putem leasinga, a koje su usmjerene na:

- unaprjeđenje sigurnog, stabilnog i održivog leasing poslovanja;
- kapitalno jačanje i definiranje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije;
- unaprjeđenje sustava upravljanja rizicima koji proizlaze iz leasing poslovanja i okruženja, pravovremeno identificiranje rizika i poduzimanje mjera na kontroli i ublažavanju tih rizika;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i organima, osiguranja točnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i drugih evidencija, usklađenosti s poslovnim politikama, planovima i programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima, kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje;

- dosljednu primjenu Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga.

2.3. FAKTORING POSLOVI

2.3.1. Sudionici na tržištu faktoringa u FBiH

Sukladno odredbama ZoF-a, poslove faktoringa u FBiH može obavljati gospodarsko društvo organizirano kao dioničko društvo ili društvo s ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora imati odobrenje FBA i banka čije je poslovanje uređeno propisima koji reguliraju poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavlja ZoF-a.

Factoring poslovanje u FBiH sa 30. 9. 2023. obavljaju tri komercijalne banke, od kojih su dvije članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

2.3.2. Opseg, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Sa 30. 9. 2023. ukupan broj novozaključenih ugovora o faktoringu od strane subjekata koji pružaju usluge faktoringa u FBiH je 125, od čega su 124 novozaključena ugovora zaključena s pravom regresa, te se svi ugovori odnose na domaći faktoring. Uspoređujući izvještajne podatke s istim razdobljem prethodne godine, broj novozaključenih ugovora je manji za 53 ugovora ili 29,8%.

Pružatelji usluga faktoringa u promatranom razdoblju nisu obavljali poslove otkupa novčanih potraživanja u inozemnom faktoringu, niti poslove srodne faktoringu.

Ukupan otkupljeni nominalni iznos novčanih potraživanja i nominalni iznos isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima pružatelja usluga faktoringa u FBiH sa 30. 9. 2023. iznosi 110 milijuna KM, što je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine smanjenje od 13,6 milijuna KM ili 11%, od čega je 109,7 milijuna KM ili 99,7% faktoring s pravom regresa, 0,2 milijuna KM ili 0,2% faktoring bez prava regresa, a 0,1 milijun KM ili 0,1% obrnuti (dobavljački) faktoring.

Vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima u FBiH prema vrsti faktoringa i domicilnosti, s usporednim podacima i trendom u naznačenim razdobljima, prikazane su u tablici 60:

- 000 KM -

Tablica 60: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti						
R. br.	Vrsta faktoringa/domicilnost	Volumen otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima				Indeks (5/3)
		1.1. - 30.9.2022.		1.1. - 30.9.2023.		
		Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel%	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Factoring s pravom regresa	57.892	46,9	109.701	99,7	189
2.	Factoring bez prava regresa	65.634	53,1	168	0,2	0
3.	Obrnuti (dobavljački) faktoring	0	0	92	0,1	-
	Ukupno	123.526	100	109.961	100	89
4.	Domaći faktoring	123.526	100	109.961	100	89
5.	Inozemni faktoring	0	0	0	0	-
	Ukupno	123.526	100	109.961	100	89

U strukturi otkupljenih novčanih potraživanja prema vrstama faktoringa sa 30. 9. 2023., iskazan je faktoring bez prava regresa i faktoring s pravom regresa, te jedan ugovor obrnutog (dobavljačkog) faktoringa. Struktura prema domicilnosti ostala je nepromijenjena.

Promatrajući ugovore o faktoringu, prema ugovorenom dospijeću, najveći udjel u ukupnom volumenu sa 30. 9. 2023. od 95,8% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti do 60 dana, slijedi udjel od 4,1% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana, a potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana iznosi 0,1%. U istom razdoblju prethodne godine najveći udjel, također, su imala otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti do 60 dana (95,2%) u ukupnom volumenu.

Prema sektorskoj strukturi kupca kod regresnog prava, najveći udjel imaju javna poduzeća, s obzirom na vrijednost otkupljenih potraživanja, koja sa 30. 9. 2023. iznose 70 milijuna KM, što čini 63,6% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH. Slijedi udjel privatnih poduzeća i društava sa 39,9 milijuna KM ili 36,4% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH.

Ukupno isplaćeni avansi dobavljačima (prodavaoci potraživanja) iznose 107,7 milijuna KM. Od ukupnog iznosa isplaćenih avansa, iznos od 107,6 milijuna KM ili 99,9% se odnosi na faktoring s pravom regresa, dok se 168 tisuća KM ili 0,1% odnosi na faktoring bez prava regresa.

Po osnovi ugovora o faktoringu na dan 30. 9. 2023., banke su potraživale ukupno 13,9 milijuna KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se 99,9% odnosi na faktoring s pravom regresa, a 0,1% na faktoring bez prava regresa. Struktura navedenog iznosa potraživanja prema ugovorenim dospijećima je sljedeća: s ugovorenim dospijećem do 60 dana - 84,6%, a od 61 do 90 dana - 14,7% i od 91 do 180 dana - 0,7%.

Ukupni prihodi pružatelja usluga faktoringa u FBiH sa 30. 9. 2023., iznose 472 tisuće KM (prihodi od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada). U usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, ukupni prihodi pružatelja usluga faktoringa bili su manji za 157 tisuća KM. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 99,6% se odnosi na faktoring s pravom regresa.

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja subjekata koji obavljaju poslove faktoringa u FBiH, nastaviti s planiranim aktivnostima koje će u narednom razdoblju biti usmjerene na:

- podršku unaprjeđenju poslovnog ambijenta za faktoring poslovanje u FBiH;
- pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za subjekte koji se bave poslovima faktoringa, kao i suradnje s drugim nadzornim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvalitete podataka koji se odnose na izloženosti po osnovi faktoringa u CRK-u;
- nastavak kontinuiranog nadzora faktoring poslovanja u FBiH putem izvješća i kontrolom na licu mjesta.

U okviru nadzornih aktivnosti FBA, očekuje se od subjekata faktoring sustava da unaprijede aktivnosti i mjere s primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja faktoring usluga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja s regulatornim zahtjevima;
- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog faktoring poslovanja;
- unapređenje sustava upravljanja rizicima, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i tijelima;
- osiguranje točnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i drugih evidencija, preventivno djelovanje i sprečavanje eventualnih prevara i pogrešaka;
- transparentno, razumljivo i potpuno informiranje klijenata o uslugama faktoringa.

ZAKLJUČAK

Nadzor SBS odvija se kontinuirano s ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankovnog sustava i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja svih SBS u FBiH. Aktivnosti koje provodi FBA uključuju planirane i izvanredne aktivnosti i mjere u skladu s nadležnostima FBA.

Na temelju iskazanih osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 30. 9. 2023., može se zaključiti da je isti adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan. U odnosu na kraj prethodne godine, zabilježen je rast neto aktive, novčanih sredstava, kreditnog portfelja, ulaganja u vrijednosne papire, depozita, štednje i ukupnog kapitala. Udjel nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, kao ključnog indikatora kvalitete aktive, bilježi smanjenje u odnosu na kraj prethodne godine.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30. 9. 2023., u odnosu na kraj prethodne godine, karakterizira rast aktive, rast bruto mikrokreditnog portfelja, kao najznačajnije stavke aktive, rast ukupnog kapitala, kao dominantne stavke pasive, te rast obveza po uzetim kreditima. U usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, broj zaključenih ugovora zabilježio je pad, dok su vrijednosti mikrokredita zabilježile rast. Na razini mikrokreditnog sektora u FBiH iskazan je pozitivan financijski rezultat.

Na razini leasing sustava u FBiH sa 30. 9. 2023. iskazano je povećanje aktive, bruto i neto potraživanja po osnovi financijskog leasinga, obveza po uzetim kreditima i kapitala u odnosu na kraj prethodne godine. Broj i vrijednost novozaključenih leasing ugovora su, također, zabilježili rast u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U promatranom razdoblju na razini leasing sektora u FBiH iskazana je dobit u poslovanju leasing društava koja bilježi smanjenje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Factoring poslovanje, kao mogući instrument kratkoročnog financiranja i upravljanja novčanim tokovima, sa 30. 9. 2023. odvijalo se isključivo kroz obavljanje funkcije financiranja, dok nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja potraživanjima ili poslova srodnih faktoringu. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, zabilježeno je smanjenje vrijednosti otkupljenog nominalnog iznosa novčanih potraživanja i iznosa isplaćenih kupčevih obveza prema dobavljačima pružatelja usluga faktoringa, a smanjen je i broj zaključenih ugovora o faktoringu.

Trenutno okruženje u kojem posluju SBS karakterizira i daljnja neizvjesnost u vezi s budućim globalnim makroekonomskim kretanjima. Rezultati bankovnog sustava FBiH upućuju na dostignutu stabilnost, održivost i otpornost bankovnog sustava. Kapaciteti bankovnog sustava, unutar postojećeg regulatornog okvira, dovoljni su za nastavak podrške gospodarstvu i građanima, te prilagođavanje okolnostima koje bi mogle nastati. FBA će nastaviti aktivno nadzirati rad SBS u skladu s važećim aktima i planovima, te poduzimati redovne i izvanredne aktivnosti u slučaju dodatne potrebe za djelovanjem u nastalim situacijama. U svrhu jačanja ekonomije i upravljanja aktualnim rizicima posebna pažnja će se posvetiti mjerama i aktivnostima koje podržavaju jačanje kapitala, daljnje stabiliziranje uvjeta na tržištu, financijsku inkluziju i pitanje zaštite korisnika financijskih usluga.

POPIS PRILOGA

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

79

- Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 2 - Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA (aktivna podbilanca) - 30. 9. 2023.
- Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30. 9. 2023.
- Prilog 5 – Račun dobiti i gubitka banaka u FBiH po shemi FBA - 30. 9. 2023.
- Prilog 6 - Prosječne ponderirane NKS i EKS na kredite i depozite po razdobljima

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

85

- Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 8 - Zbirna bilanca stanja MKF - 30. 9. 2023.
- Prilog 9 - Zbirna bilanca stanja MKD - 30. 9. 2023.
- Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO - 30. 9. 2023.
- Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO
- Prilog 12 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKF - 30. 9. 2023.
- Prilog 13 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKD - 30. 9. 2023.

PRILOZI ZA LEASING SEKTOR

92

- Prilog 14 - Osnovni podaci o leasing društvima u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 15 - Zbirna bilanca stanja leasing društava - 30. 9. 2023.
- Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja leasing društava u FBiH - 30. 9. 2023.
- Prilog 17 - Zbirni račun dobiti i gubitka leasing društava - 30. 9. 2023.
- Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o finansijskom leasingu - 30. 9. 2023.
- Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o finansijskom leasingu

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2023.

R. br.	Banka	Internet adresa	Predsjednik uprave	Broj zaposlenih
1.	Addiko Bank d.d. Sarajevo	www.addiko.ba	Jasmin Spahić	346
2.	ASA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO	www.asabanka.ba	Samir Mustafić	690
3.	"BOSNA BANK INTERNATIONAL" - d.d. Sarajevo	www.bbi.ba	Alek Bakalović	408
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	Marco Trevisan	576
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA D.D. VELIKA KLADUŠA	www.kib-banka.com.ba	Hasan Porčić	83
6.	NLB Banka d.d., Sarajevo	www.nlb.ba	Lidija Žigić	480
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. SARAJEVO	www.pbs.ba	Hamid Pršeš	192
8.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	www.procreditbank.ba	Amir Salkanović	198
9.	RAIFFEISEN BANK DIONIČARSKO DRUŠTVO BOSNA I HERCEGOVINA	www.raiffeisenbank.ba	Rainer Schnabl	1.393
10.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina	www.sparkasse.ba	Amir Softić	499
11.	UniCredit Bank d.d.	www.unicreditbank.ba	Amina Mahmutović	1.157
12.	UNION BANKA DD SARAJEVO	www.unionbank.ba	Vedran Hadžiahmetović	201
13.	ZiraatBank BH d.d.	www.ziraatbank.ba	Bülent Suer	340
UKUPNO				6.563

Napomena: nazivi banaka iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 2 - Bilanca stanja banaka u FBiH po shemi FBA (aktivna podbilanca) - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31. 12. 2022.	%	30. 9. 2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	8.240.642	30,3	8.961.205	31,3	109
	1.a. Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	4.033.051	14,8	3.899.751	13,6	97
	1.b. Kamatonosni računi depozita	4.207.591	15,5	5.061.454	17,7	120
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.395.556	5,2	1.219.985	4,3	87
3.	Plasmani drugim bankama	530.298	2,0	311.380	1,1	59
4.	Kredit, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	16.513.007	60,7	17.155.972	60,0	104
	4.a. Kredit	15.888.358	58,4	16.637.576	58,2	105
	4.b. Potraživanja po poslovima leasinga	39.234	0,1	0	0	0
	4.c. Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	585.415	2,2	518.396	1,8	89
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	633.268	2,3	941.389	3,3	149
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	524.828	1,9	529.172	1,9	101
7.	Ostale nekretnine	23.329	0,1	20.616	0,1	88
8.	Investicije u ovisna i pridružena društva	11.659	0,0	11.659	0,0	100
9.	Ostala aktiva	376.559	1,4	441.577	1,5	117
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.049.863	3,9	992.863	3,5	95
	10.a. Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	995.285	3,7	932.714	3,3	94
	10.b. Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	54.578	0,2	60.149	0,2	110
11.	UKUPNA AKTIVA	27.199.283	100	28.600.092	100	105
OBVEZE						
12.	Depoziti	22.443.589	82,5	23.596.755	82,5	105
	12.a. Kamatonosni depoziti	14.021.071	51,5	14.544.793	50,9	104
	12.b. Nekamatonosni depoziti	8.422.518	31,0	9.051.962	31,6	107
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	0,0	150	0,0	100
	13.a. Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0,0	0	0,0	-
	13.b. Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	0,0	150	0,0	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
15.	Obveze prema vladi	0	0,0	0	0,0	-
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	520.335	1,9	465.504	1,6	89
	16.a. s preostalim rokom dospjeća do jedne godine	128.356	0,5	133.408	0,5	104
	16.b. s preostalim rokom dospjeća preko jedne godine	391.979	1,4	332.096	1,1	85
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	303.155	1,1	274.932	1,0	91
18.	Ostale obveze	694.723	2,6	707.971	2,5	102
19.	UKUPNE OBVEZE	23.961.952	88,1	25.045.312	87,6	105
KAPITAL						
20.	Trajne prioritetne dionice	343	0,0	343	0,0	100
21.	Obične dionice	1.562.046	5,7	1.582.046	5,5	101
22.	Emisioni ažio	137.327	0,5	109.554	0,4	80
	22.a. na trajne prioritetne dionice	88	0,0	88	0,0	100
	22.b. na obične dionice	137.239	0,5	109.466	0,4	80
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	1.190.912	4,4	1.430.112	5,0	120
24.	Tečajne razlike	0	0,0	0	0,0	-
25.	Ostali kapital	346.703	1,3	432.725	1,5	125
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	0	0,0	0	0,0	-
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	3.237.331	11,9	3.554.780	12,4	110
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	27.199.283	100	28.600.092	100	105
PASIVNA I NEUTRALNA POdBILANCA		717.415		715.810		100
UKUPNO		27.916.698		29.315.902		105

Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Banka	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	Addiko Bank d.d. Sarajevo	1.070.727	3,7	583.945	3,4	864.797	3,7	14.023
2.	ASA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO	2.902.305	10,1	1.818.334	10,6	2.501.985	10,6	37.123
3.	"BOSNA BANK INTERNATIONAL" - d.d. Sarajevo	1.551.919	5,4	949.856	5,5	1.333.205	5,6	21.929
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	2.563.933	9,0	1.725.556	10,1	1.971.396	8,4	26.554
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA D.D. VELIKA KLADUŠA	127.000	0,5	56.110	0,3	94.174	0,4	1.142
6.	NLB Banka d.d., Sarajevo	1.741.450	6,1	1.128.709	6,6	1.442.539	6,1	20.187
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. SARAJEVO	662.660	2,3	371.631	2,2	549.067	2,3	11.670
8.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	874.293	3,1	571.054	3,3	666.640	2,8	9.134
9.	RAIFFEISEN BANK DIONIČARSKO DRUŠTVO BOSNA I HERCEGOVINA	5.127.298	17,9	2.845.763	16,6	4.261.541	18,1	98.360
10.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina	2.157.609	7,5	1.488.619	8,7	1.787.054	7,6	31.737
11.	UniCredit Bank d.d.	7.288.012	25,5	4.087.510	23,8	6.094.885	25,8	135.703
12.	UNION BANKA DD SARAJEVO	1.190.769	4,2	490.023	2,8	1.029.550	4,4	3.901
13.	ZiraatBank BH d.d.	1.342.117	4,7	1.038.862	6,1	999.922	4,2	21.262
UKUPNO		28.600.092	100	17.155.972	100	23.596.755	100	432.725

Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

Opis	Razina kreditnog rizika 1	Razina kreditnog rizika 2	Razina kreditnog rizika 3	Ukupni bruto krediti po razinama kreditnog rizika	ECL za Razina 1 kreditnog rizika	ECL za Razina 2 kreditnog rizika	ECL za Razina 3 kreditnog rizika	Ukupno ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Ukupni krediti pravne osobe (1.1. do 1.21.)	7.332.948	894.491	346.707	8.574.146	91.857	104.075	294.242	490.174
1.1. A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	92.189	14.849	28.817	135.855	1.173	1.324	20.302	22.799
1.2. B Vađenje ruda i kamena	41.096	48.644	237	89.977	468	5.027	161	5.656
1.3. C Prerađivačka industrija	1.715.040	243.676	107.663	2.066.379	23.044	29.721	92.993	145.758
1.4. D Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	220.219	27.515	4.839	252.573	2.884	2.773	4.104	9.761
1.5. E Opskrba vodom, uklanj. otp. voda, gospodar. otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša	51.241	6.150	762	58.153	521	625	265	1.411
1.6. F Građevinarstvo	560.799	51.196	13.706	625.701	6.250	4.431	12.834	23.515
1.7. G Trg. na veliko i malo; popravak motornih vozila i motoc.	2.693.902	258.129	105.521	3.057.552	25.926	29.347	96.452	151.725
1.8. H Prijevoz i skladištenje	318.291	41.019	15.893	375.203	4.214	3.964	12.358	20.536
1.9. I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	111.539	79.415	32.323	223.277	1.438	8.684	28.524	38.646
1.10. J Informacije i komunikacije	136.728	11.402	6.040	154.170	2.074	1.151	3.756	6.981
1.11. K Financ. djelatnosti i djelatnosti osiguranja	617.626	7.207	100	624.933	13.931	256	101	14.288
1.12. L Poslovanje nekretninama	130.689	44.086	6.632	181.407	1.448	12.290	4.006	17.744
1.13. M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	174.422	35.320	17.450	227.192	2.346	2.710	13.636	18.692
1.14. N Administrat. i pomoćne uslužne djelatnosti	54.584	4.167	2.726	61.477	718	258	2.057	3.033
1.15. O Javna uprava i obrana; obv. soc. osiguranje	273.576	13.752	0	287.328	3.220	696	0	3.916
1.16. P Obrazovanje	18.824	729	694	20.247	152	64	381	597
1.17. Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	69.133	2.252	1.932	73.317	1.339	273	1.000	2.612
1.18. R Umjetnost, zabava i rekreacija	30.242	4.076	137	34.455	400	419	135	954
1.19. S Ostale uslužne djelatnosti	22.807	907	1.235	24.949	311	62	1.177	1.550
1.20. T Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	0	0	0	0
1.21. U Djelatnosti izvanteritorijal. organizacija i tijela	1	0	0	1	0	0	0	0
2. Ukupno stanovništvo (2.1 + 2.2 + 2.3)	7.735.897	501.451	344.478	8.581.826	87.126	64.979	290.435	442.540
2.1. Opća potrošnja	5.999.606	445.903	321.965	6.767.474	72.097	59.599	273.781	405.477
2.2. Stambena izgradnja	1.656.203	48.876	17.827	1.722.906	13.633	4.790	12.551	30.974
2.3. Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	80.088	6.672	4.686	91.446	1.396	590	4.103	6.089
3. Ukupni krediti (1. + 2.)	15.068.845	1.395.942	691.185	17.155.972	178.983	169.054	584.677	932.714

Prilog 5 – Račun dobiti i gubitka banaka u FBiH po shemi FBA - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	1.1. - 30.9.2022.	%	1.1. - 30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.415	0,3	49.591	4,5	2053
2)	Plasmani drugim bankama	2.258	0,2	22.897	2,1	1014
3)	Kredit i poslovi leasinga	467.158	51,0	525.009	47,9	112
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	3.897	0,4	10.514	0,9	270
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	0	0,0	0	0,0	-
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	4	0,0	2	0,0	50
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	48.414	5,3	64.515	5,9	133
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	524.146	57,2	672.528	61,3	128
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	44.883	4,9	47.265	4,3	105
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0,0	0	0,0	-
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	4.064	0,4	7.107	0,6	175
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	4.805	0,5	6.887	0,6	143
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	28.305	3,1	6.425	0,6	23
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	82.057	8,9	67.684	6,1	82
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	442.089	48,3	604.844	55,2	137
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	73.386	8,0	67.423	6,2	92
b)	Naknade po kreditima	9.397	1,0	9.036	0,8	96
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	18.537	2,0	20.094	1,8	108
d)	Naknade za izvršene usluge	310.464	33,9	327.879	29,9	106
e)	Prihod iz poslova trgovanja	162	0,0	22	0,0	14
f)	Ostali operativni prihodi	61.910	6,8	67.272	6,1	109
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	473.856	51,7	491.726	44,8	104
	UKUPAN PRIHOD (1c + 2g)	915.945	100	1.096.570	100	120
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost. vrijed. usklađenja	71.780	7,8	30.632	2,8	43
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	134.093	14,6	161.704	14,7	121
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	205.873	22,4	192.336	17,5	93
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plaća i doprinosa	202.902	22,2	218.295	19,9	108
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	125.302	13,7	131.089	12,0	105
3)	Ostali operativni troškovi	84.531	9,2	108.544	9,9	128
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	412.735	45,1	457.928	41,8	111
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	618.608	67,5	650.264	59,3	105
	UKUPAN RASHOD (1b7+3c)	700.665		717.948		102
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	297.337	32,5	446.306	40,7	150
5.	GUBITAK	0	0,0	0	0,0	-
6.	POREZI	2.544	0,3	12.848	1,2	505
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	714	0,1	174	0,0	24
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	369	0,0	907	0,1	246
9.	NETO-DOBIT	295.138	32,2	432.725	39,5	147
10.	NETO-GUBITAK	0	0,0	0	0,0	
11.	FINANCIJSKI REZULTAT (9. - 10.)	295.138		432.725		147

Prilog 6 - Prosječne ponderirane NKS i EKS na kredite i depozite po razdobljima

Prosječne ponderirane NKS i EKS na kredite po razdobljima

- % -

R. br.	Opis	30. 9. 2019.		30. 9. 2020.		30. 9. 2021.		30. 9. 2022.		30. 9. 2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratkoročne kredite	2,35	2,71	2,24	2,51	2,15	2,46	1,99	2,27	2,10	2,32
1.1.	Gospodarstvu	2,30	2,60	2,19	2,40	2,10	2,34	1,95	2,18	1,96	2,14
1.2.	Stanovništvu	7,22	13,53	8,37	15,36	8,53	14,70	7,65	13,52	7,91	13,01
1.3.	Ostalo	2,45	3,00	2,43	3,29	2,00	2,77	2,32	2,58	4,69	5,14
2.	Pon. kamatne stope na dugoročne kredite	4,64	5,59	4,57	5,46	4,47	5,33	4,07	4,88	4,48	5,40
2.1.	Gospodarstvu	3,47	3,74	3,62	3,88	3,44	3,70	3,17	3,39	3,61	3,87
2.2.	Stanovništvu	5,40	6,77	5,44	6,89	5,23	6,52	4,78	6,06	5,07	6,44
2.3.	Ostalo	3,25	3,45	3,21	3,41	3,12	3,29	3,00	3,11	3,80	4,15
3.	Ukupno pon. kamatne stope	3,32	3,93	3,14	3,65	3,28	3,86	3,04	3,58	3,12	3,64
3.1.	Gospodarstvu	2,56	2,85	2,51	2,73	2,48	2,72	2,31	2,54	2,32	2,52
3.2.	Stanovništvu	5,43	6,91	5,50	7,05	5,28	6,64	4,81	6,15	5,10	6,51
3.3.	Ostalo	2,63	3,11	2,70	3,33	2,42	2,97	2,73	2,89	4,29	4,69

Napomena: u pozicije 1.3., 2.3. i 3.3. - Ostalo, uključeni su krediti vladi i vladinim institucijama, krediti bankama i drugim finansijskim institucijama i ostali krediti.

Prosječne ponderirane NKS i EKS na depozite po razdobljima

- % -

R. br.	Opis	30. 9. 2019.		30. 9. 2020.		30. 9. 2021.		30. 9. 2022.		30. 9. 2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratkoročne depozite	0,33	0,32	0,35	0,34	0,20	0,20	0,24	0,24	1,00	1,00
1.1.	Gospodarstvu	0,65	0,62	0,50	0,50	0,54	0,54	0,28	0,28	0,69	0,69
1.2.	Stanovništvu	0,35	0,35	0,45	0,45	0,20	0,20	0,07	0,07	0,28	0,28
1.3.	Ostalo	0,29	0,28	0,29	0,29	0,14	0,14	0,26	0,26	1,30	1,30
2.	Pon. kamatne stope na dugoročne depozite	1,26	1,20	0,99	1,00	0,81	0,82	0,49	0,50	0,82	0,82
2.1.	Gospodarstvu	1,37	1,37	1,15	1,16	0,99	0,99	0,54	0,54	1,57	1,57
2.2.	Stanovništvu	1,28	1,17	0,96	0,97	0,74	0,76	0,54	0,55	0,66	0,66
2.3.	Ostalo	1,06	1,05	0,97	0,99	0,76	0,81	0,31	0,33	1,25	1,31
3.	Ukupno pon. kamatne stope	0,79	0,76	0,67	0,67	0,51	0,52	0,36	0,36	0,86	0,87
3.1.	Gospodarstvu	1,17	1,16	0,84	0,84	0,84	0,84	0,44	0,44	1,20	1,21
3.2.	Stanovništvu	1,12	1,03	0,87	0,88	0,64	0,65	0,42	0,43	0,64	0,64
3.3.	Ostalo	0,44	0,43	0,43	0,43	0,24	0,25	0,27	0,28	1,29	1,30

Napomena: u pozicije 1.3., 2.3. i 3.3. - Ostalo, uključeni su depoziti vlade i vladinih institucija, depoziti banaka i drugih finansijskih institucija i ostali depoziti.

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30. 9. 2023.

R. br.	Naziv MKO	Internet adresa	Direktor	Broj zaposlenih
1.	Mikrokreditno društvo CREDO CENTAR društvo sa ograničenom odgovornošću Mostar	www.credo-centar.ba	Bernard Stojanović	17
2.	Mikrokreditno društvo EKI d.o.o. Sarajevo	www.eki.ba	Mirsad Simičić	172
3.	Mikrokreditna fondacija "EKI"	www.eki.ba	Esad Uzunić	206
4.	Mikrokreditno društvo IuteCredit BH d.o.o. Sarajevo	www.iutecredit.ba	Melika Hadžijamaković - Salihović	13
5.	Mikrokreditna fondacija "LIDER"	www.lider.ba	Džavid Sejfović	69
6.	Mikrokreditna fondacija "LOK" Sarajevo	www.lok.ba	Elma Čardaklija - Bašić	52
7.	Mikrokreditna fondacija "MELAHA" Sarajevo	www.melaha.ba	Jakob Finci	4
8.	Mikrokreditna fondacija "MI-BOSPO" Tuzla	www.mi-bospo.org	Safet Husić	206
9.	Mikrokreditna fondacija "MIKRA"	www.mikra.ba	Sanin Čampara	167
10.	Mikrokreditna fondacija "MIKRO ALDI"	www.mikroaldi.org	Omar Softić	34
11.	„PARTNER MIKROKREDITNA FONDACIJA“	www.partner.ba	Senad Sinanović	256
12.	"PRVA ISLAMSKA MIKROKREDITNA FONDACIJA"	www.mfi.ba	Edina Hadžimurtezić	8
13.	Mikrokreditna fondacija "SUNRISE"	www.microsunrise.ba	Samir Bajrović	157
14.	Mikrokreditno društvo „PARTNER“ društvo sa ograničenom odgovornošću Tuzla	www.partner.ba	Fuad Šehović	54
UKUPNO				1.415

Napomena: nazivi MKF iz rješenja o upisu u registar kod Federalnog ministarstva pravde, a nazivi MKD iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 8 - Zbirna bilanca stanja MKF - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	43.803	8,0	29.594	5,0	68
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	33.342	6,1	26.526	4,5	80
1b)	Kamatonosni računi depozita	10.461	1,9	3.068	0,5	29
2.	Plasmani bankama	182	0,0	0	0,0	0
3.	Kredit	440.182	79,9	463.786	78,8	105
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	2.954	0,5	3.179	0,5	108
3b)	Neto krediti (3-3a)	437.228	79,4	460.607	78,3	105
4.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	24.706	4,5	21.942	3,7	89
5.	Dugoročne investicije	34.388	6,2	65.379	11,1	190
6.	Ostala aktiva	10.250	1,9	11.078	1,9	108
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	0	0,0	0	0,0	-
8.	UKUPNO AKTIVA	550.557	100	588.600	100	107
PASIVA						
9a)	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	12.292	2,2	11.702	2,0	95
9b)	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	215.159	39,1	226.880	38,5	105
9c)	Obveze po dospjelim kamatama	1.212	0,2	1.435	0,2	118
10.	Ostale obveze	26.719	4,9	31.014	5,3	116
11.	UKUPNO OBVEZE	255.382	46,4	271.031	46,0	106
12.	Donirani kapital	48.098	8,7	48.098	8,2	100
13.	Temeljni kapital	3.696	0,6	3.696	0,6	100
14.	Višak prihoda nad rashodima	297.890	54,1	320.469	54,4	108
14a)	za prethodne godine	283.948	51,6	297.999	50,6	105
14b)	za tekuću godinu	13.942	2,5	22.470	3,8	161
15.	Manjak prihoda nad rashodima	55.474	10,1	55.568	9,4	100
15a)	za prethodne godine	55.078	10,0	55.412	9,4	101
15b)	za tekuću godinu	396	0,1	156	0,0	39
16.	Ostale rezerve	965	0,2	874	0,2	91
17.	UKUPNO KAPITAL	295.175	53,6	317.569	54,0	108
18.	UKUPNO PASIVA	550.557	100	588.600	100	107
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
19.	Otpisani krediti	135.466		132.550		98
20.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane vjerovnika	9.970		11.350		114
21.	Komisioni poslovi	209		206		99
22.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obaveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilančnim evidencijama i sl.	400		239		60
23.	Ostalo (sve ostale izvanbilančne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	35.603		44.968		126

Prilog 9 - Zbirna bilanca stanja MKD - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	10.602	5,9	12.160	5,6	115
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	10.352	5,8	11.910	5,5	115
1b)	Kamatonosni računi depozita	250	0,1	250	0,1	100
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	-
3.	Kreditni	165.440	92,8	194.146	90,0	117
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	4.213	2,4	3.092	1,4	73
3b)	Neto krediti (3-3a)	161.227	90,4	191.054	88,6	119
4.	Materijalna i nematerijalna imovina	5.026	2,8	6.776	3,2	135
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	-
6.	Ostala aktiva	1.498	0,9	5.608	2,6	374
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	0	0,0	0	0,0	-
8.	UKUPNO AKTIVA	178.353	100	215.598	100	121
PASIVA						
9a)	Obveze po uzetim kratkoročnim kreditima	7.856	4,4	6.100	2,8	78
9b)	Obveze po uzetim dugoročnim kreditima	100.616	56,4	115.438	53,5	115
9c)	Obveze po dospjelim kamatama	1.130	0,6	1.179	0,6	104
10.	Ostale obveze	10.805	6,1	31.266	14,5	289
11.	UKUPNO OBVEZE	120.407	67,5	153.983	71,4	128
12.	Donirani kapital	0	0,0	0	0,0	-
13.	Temeljni kapital	34.177	19,2	44.177	20,5	129
14.	Emisioni ažio	0	0,0	0	0,0	-
15.	Neraspoređena dobit (15a+15b)	10.191	5,7	2.543	1,2	25
15a)	prethodnih godina	10.348	5,8	-825	-0,4	-8
15b)	tekuće godine	-157	-0,1	3.368	1,6	-2145
16.	Zakonske rezerve	5.569	3,1	6.586	3,0	118
17.	Ostale rezerve	8.009	4,5	8.309	3,9	104
18.	UKUPNO KAPITAL	57.946	32,5	61.615	28,6	106
19.	UKUPNO PASIVA	178.353	100	215.598	100	121
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA						
20.	Otpisani krediti	13.282		16.865		127
21.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane vjerovnika	7.367		9.601		130
22.	Komisioni poslovi	0		0		-
23.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilančnim evidencijama i sl.	0		0		-
24.	Ostalo (sve ostale izvanbilančne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	15.490		22.452		145

Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfelja umanjn za odgođeni prihod po naknadama	Financijski rezultat	Plasmani
1.	Mikrokreditno društvo CREDO CENTAR društvo s ograničenom odgovornošću Mostar	4.442	4.182	287	2.918
2.	Mikrokreditno društvo EKI d.o.o. Sarajevo	167.536	153.869	4.600	78.983
3.	Mikrokreditna fondacija "EKI"	124.674	76.622	11.962	63.258
4.	Mikrokreditno društvo luteCredit BH d.o.o. Sarajevo	4.656	4.366	-769	8
5.	Mikrokreditna fondacija "LIDER"	29.358	28.189	325	18.946
6.	Mikrokreditna fondacija "LOK" Sarajevo	6.287	4.821	-81	3.758
7.	Mikrokreditna fondacija "MELAHA" Sarajevo	97	116	-29	0
8.	Mikrokreditna fondacija "MI-BOSPO" Tuzla	96.838	88.331	2.241	68.638
9.	Mikrokreditna fondacija "MIKRA"	71.573	58.788	1.005	45.757
10.	Mikrokreditna fondacija "MIKRO ALDI"	9.156	8.367	190	6.323
11.	„PARTNER MIKROKREDITNA FONDACIJA“	188.026	142.035	4.797	99.164
12.	"PRVA ISLAMSKA MIKROKREDITNA FONDACIJA"	2.480	2.130	-46	2.200
13.	Mikrokreditna fondacija "SUNRISE"	60.111	52.738	1.859	47.764
14.	Mikrokreditno društvo „PARTNER“ društvo sa ograničenom odgovornošću Tuzla	38.964	30.100	-750	19.013
UKUPNO		804.198	654.654	25.591	456.730

Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO - 30. 9. 2023.

R. br.	Opis	MKO sa sjedištem u FBiH za razdoblje 1.1. - 30.9.2023.			
		Broj zaključenih ugovora	Isplate mikro kredita (u 000 KM)	NKS %	EKS %
1	2	3		4	5
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	28.611	41.645	21,00	28,17
1.1.	Uslužne djelatnosti	177	970	13,92	16,04
1.2.	Trgovinu	65	490	14,17	18,98
1.3.	Poljoprivredu	6.134	9.244	20,85	26,77
1.4.	Proizvodnju	36	322	12,78	17,07
1.5.	Stambene potrebe	2.553	5.351	19,79	26,25
1.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	12.270	16.411	22,82	30,53
1.7.	Ostalo	7.376	8.857	19,75	27,98
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	77.898	415.085	18,88	22,17
2.1.	Uslužne djelatnosti	1.293	13.913	11,88	13,96
2.2.	Trgovinu	353	4.046	12,97	15,11
2.3.	Poljoprivredu	20.453	110.253	18,13	20,75
2.4.	Proizvodnju	182	2.645	12,68	14,58
2.5.	Stambene potrebe	19.794	137.478	18,21	21,19
2.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	18.559	74.439	21,68	26,46
2.7.	Ostalo	17.264	72.311	19,29	22,88
3.	Ukupni mikrokrediti	106.509	456.730	19,07	22,71

Prilog 11a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za MKO

- % -

NKS na:	1.1.-30.9.2019.	1.1.-30.9.2020.	1.1.-30.9.2021.	1.1.-30.9.2022.	1.1.-30.9.2023.
Kratkoročne mikrokredite	21,00	20,41	20,40	20,28	21,00
Dugoročne mikrokredite	19,31	19,13	19,44	18,80	18,88
Ukupne mikrokredite	19,56	19,30	19,57	18,96	19,07
EKS na:	1.1.-30.9.2019.	1.1.-30.9.2020.	1.1.-30.9.2021.	1.1.-30.9.2022.	1.1.-30.9.2023.
Kratkoročne mikrokredite	31,22	30,61	29,81	28,99	28,17
Dugoročne mikrokredite	23,06	23,15	23,58	22,66	22,17
Ukupne mikrokredite	24,27	24,15	24,36	23,33	22,71

Prilog 12 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKF - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2022.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	62.129	90,9	68.155	80,8	110
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	5.623	9,8	6.826	11,0	121
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	56.506	82,7	61.329	72,7	109
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	5.268	7,7	5.192	6,2	99
5.	Operativni rashodi	47.190	82,4	50.826	81,9	108
	OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI					
6.	Ostali poslovni prihodi	942	1,4	10.955	13,0	1163
7.	Ostali poslovni rashodi	473	0,8	387	0,6	82
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	3.052	5,3	2.959	4,8	97
9.	Višak/manjak prihoda nad rashodima prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	12.001		23.304		194
10.	Porez na višak prihoda nad rashodima	945	1,7	1.081	1,7	114
11.	Neto višak/manjak prihoda nad rashodima (9. - 10.)	11.056		22.223		201

Prilog 13 - Zbirni račun dobiti i gubitka MKD - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2022.	%	Za razdoblje 1.1. - 30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	24.746	97,2	24.185	95,4	98
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	5.493	22,2	3.983	18,1	73
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	19.253	75,6	20.202	79,7	105
	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi	571	2,2	811	3,2	142
5.	Operativni rashodi	14.376	58,2	14.238	64,8	99
	OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI					
6.	Ostali poslovni prihodi	140	0,6	345	1,4	246
7.	Ostali poslovni rashodi	174	0,7	161	0,7	93
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	4.137	16,8	3.048	13,9	74
9.	Dobit/gubitak prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	1.277		3.911		306
10.	Porez na dobit	511	2,1	543	2,5	106
11.	Neto dobit/gubitak (9. - 10.)	766		3.368		440

PRILOZI ZA LEASING SEKTOR

Prilog 14 - Osnovni podaci o leasing društvima u FBiH - 30. 9. 2023.

R. br.	Naziv leasing društva	Internet adresa	Direktor	Broj zaposlenih
1.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.porscheleasing.ba	Dejan Stupar	33
2.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	www.rlbh.ba	Nedim Milišić	46
3.	„SCANIA LEASING BH“ društvo sa ograničenom odgovornošću	www.scania.com/ba	Damir Slipičević	8
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.s-leasing.ba	Elma Hošo	26
UKUPNO				113

Napomena: nazivi leasing društava iz rješenja o upisu u sudski registar

Prilog 15 - Zbirna bilanca stanja leasing društava - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2022.	%	30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	4.384	1,0	5.565	1,1	127
2.	Plasmani bankama	6.167	1,4	11.679	2,2	189
3.	Potraživanja po finansijskom leasingu, neto (3a-3b-3c-3d)	342.550	78,4	407.807	77,6	119
3a)	Potraživanja po finansijskom leasingu, bruto	383.834	87,8	463.148	88,1	121
3b)	Rezerve za gubitke	4.837	1,1	4.691	0,9	97
3c)	Odgođeni prihodi po osnovi kamata	36.075	8,2	50.259	9,5	139
3d)	Odgođeni prihodi po osnovi naknada	372	0,1	391	0,1	105
4.	Potraživanja od supsidijarnih osoba	0	0,0	0	0,0	-
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	76.012	17,4	86.237	16,4	113
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina - vlastita sredstva	3.660	0,8	3.948	0,7	108
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog leasinga	102.437	23,4	112.886	21,5	110
5c)	Ispravka vrijednosti - vlastita sredstva	2.438	0,5	2.714	0,5	111
5d)	Ispravka vrijednosti - operativni leasing	27.647	6,3	27.883	5,3	101
6.	Dugoročne investicije	408	0,1	407	0,1	100
7.	Ostala aktiva (7a+7b+7c)	7.519	1,7	13.850	2,6	184
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	0	0,0	0	0,0	-
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+ nedospjela glavnica)	0	0,0	0	0,0	-
7a2)	Rezerve za zajmove	0	0,0	0	0,0	-
7b)	Zalihe	1.554	0,3	7.747	1,5	499
7c)	Ostala aktiva	5.965	1,4	6.103	1,1	102
	UKUPNA AKTIVA	437.040	100	525.545	100	120
	PASIVA					
8.	Obveze po uzetim kreditima, neto (8a+8b-8c)	390.310	89,3	470.502	89,5	121
8a)	Obveze po kratkoročnim kreditima	11.035	2,5	19.124	3,6	173
8b)	Obveze po dugoročnim kreditima	379.548	86,8	451.688	86,0	119
8c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	273	0,0	310	0,1	114
9.	Ostale obaveze	10.158	2,3	14.177	2,7	140
	UKUPNO OBVEZE	400.468	91,6	484.679	92,2	121
10.	Temeljni kapital	15.916	3,7	16.719	3,2	105
11.	Rezerve	11.776	2,7	18.204	3,5	155
12.	Akumulirana dobit/gubitak	8.880	2,0	5.943	1,1	67
	UKUPNO KAPITAL	36.572	8,4	40.866	7,8	112
	UKUPNO PASIVA	437.040	100	525.545	100	120
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	4.621		4.113		89
	Novi otpis (+)	386		77		20
	Naplata (-)	425		97		23
	Trajni otpis (-)	469		627		134
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	4.113		3.466		84
	Ostala izvanbilančna evidencija	56.871		109.978		193

Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja leasing društava u FBiH - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Naziv leasing društva	Bilančna suma	Potraživanja po financijskom leasingu	Neto stanje sredstava danih u operativni leasing	Financijski rezultat	Plasmani
1.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	207.067	133.387	66.870	2.919	97.730
2.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	144.244	121.163	8.677	2.292	64.025
3.	„SCANIA LEASING BH“ društvo sa ograničenom odgovornošću	38.705	29.681	28	-784	31.138
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	135.529	123.576	9.428	1.973	56.817
UKUPNO		525.545	407.807	85.003	6.400	249.710

Prilog 17 - Zbirni račun dobiti i gubitka leasing društava - 30. 9. 2023.

- 000 KM -

R. br.	Opis	1.1. - 30.9.2022.	%	1.1. - 30.9.2023.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
	Financijski prihodi i rashodi					
1.	Prihodi od kamata	11.362	34,5	20.155	46,4	177
1a)	Kamate na plasmane bankama	74	0,2	61	0,1	82
1b)	Kamate po financijskom leasingu	9.640	29,3	17.939	41,3	186
1c)	Naknade (za obradu leasing zahtjeva itd.)	779	2,4	915	2,1	117
1d)	Ostali prihodi po kamatama	869	2,6	1.240	2,9	143
2.	Rashodi po kamatama	3.915	15,5	13.875	37,4	354
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	3.818	15,1	13.727	37,0	360
2b)	Naknade za obradu kredita	94	0,4	144	0,4	153
2c)	Ostali rashodi po kamatama	3	0,0	4	0,0	133
3.	Neto prihodi od kamata	7.447	22,6	6.280	14,4	84
	Operativni prihodi i rashodi					
4.	Operativni prihodi	21.599	65,5	23.327	53,6	108
4a)	Naknade za izvršene usluge	0	0,0	1	0,0	-
4b)	Naknada za operativni najam	17.002	51,6	19.190	44,1	113
4c)	Prihod od prodaje leasing objekta	101	0,3	0	0,0	0
4d)	Ostali operativni prihodi	4.496	13,6	4.136	9,5	92
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	3.181	9,7	100	0,2	3
4d)2	Prihodi od opomena	14	0,0	18	0,0	129
4d)3	Ostalo	1.301	3,9	4.018	9,3	309
5.	Operativni rashodi	21.689	86,1	23.294	62,8	107
5a)	Troškovi plaća i doprinosa	4.008	15,9	4.045	10,9	101
5b)	Troškovi poslovnog prostora	10.859	43,1	12.123	32,7	112
5c)	Ostali troškovi	6.822	27,1	7.126	19,2	104
6.	Troškovi rezervi za gubitke	-414	-1,6	-87	-0,2	21
7.	Dobit prije poreza	7.771		6.400		82
8.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
9.	Neto dobit/gubitak	7.771		6.400		82

Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o financijskom leasingu -
30. 9. 2023.

R. br.	Opis	Za razdoblje 1. 1. - 30. 9. 2023.			
		Broj ugovora	Iznos financiranja (000 KM)	NKS %	EKS %
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni leasing ugovor prema predmetu leasinga:	8	518	3,61	5,39
a.	Putnička vozila	4	54	6,25	8,10
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	3	369	2,47	3,74
c.	Strojevi i oprema	1	95	6,50	10,27
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
1.1.	Kratkoročni leasing ugovor prema korisniku leasinga:	8	518	3,61	5,39
a.	Pravne osobe	8	518	3,61	5,39
b.	Poduzetnici	0	0	0,00	0,00
c.	Fizičke osobe	0	0	0,00	0,00
2.	Dugoročni leasing ugovor prema predmetu leasinga:	3.213	221.576	5,89	8,88
a.	Putnička vozila	2.023	106.059	6,07	9,38
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	1.037	89.066	5,94	8,28
c.	Strojevi i oprema	153	26.451	5,00	8,84
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
2.1.	Dugoročni leasing ugovor prema korisniku leasinga:	3.213	221.576	5,89	8,88
a.	Pravne osobe	2.910	207.188	5,88	8,43
b.	Poduzetnici	107	5.005	5,97	8,31
c.	Fizičke osobe	196	9.383	6,06	19,04
	Ukupno (1 + 2)	3.221	222.094	5,88	8,86

Prilog 18a - Usporedni pregled prosječnih ponderiranih NKS i EKS za ugovore o financijskom leasingu

- % -

R. br.	Opis	30. 9. 2019.		30. 9. 2020.		30. 9. 2021.		30. 9. 2022.		30. 9. 2023.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Kratkoročni leasing ugovori:	6,80	13,76	4,12	8,06	3,80	6,37	3,94	8,77	3,61	5,39
1.1.	Pravne osobe	3,22	6,12	4,12	8,06	3,80	6,37	3,83	6,15	3,61	5,39
1.2.	Poduzetnici	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.3.	Fizičke osobe	33,04	69,75	0,00	0,00	0,00	0,00	4,50	21,22	0,00	0,00
2.	Dugoročni leasing ugovori:	5,86	9,20	3,95	7,01	3,88	6,97	3,81	6,61	5,89	8,88
2.1.	Pravne osobe	4,06	5,95	3,86	6,16	3,82	6,15	3,77	5,88	5,88	8,43
2.2.	Poduzetnici	5,00	7,33	4,69	7,60	3,73	6,22	3,99	6,86	5,97	8,31
2.3.	Fizičke osobe	22,31	38,96	4,81	18,17	4,75	18,30	4,33	18,16	6,06	19,04
	Ukupno	5,87	9,24	3,95	7,02	3,88	6,96	3,81	6,62	5,88	8,86

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

IZDAVAČ

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina**

Tel. +387 33 72 14 00

Faks +387 33 66 88 11

Internet stranica: www.fba.ba

e-mail: agencija@fba.ba